

Universitat
Oberta
de Catalunya

MÀSTER EN PSICOPEDAGOGIA
Treball fi de màster
Perspectiva de gènere

**Els estereotips de gènere a l'etapa
d'infantil.**
Anàlisi dels factors socials i les seves variables.

Codi assignatura: M1.897

Professor responsable assignatura: Maite Fernández Ferrer

Professors col·laboradors: Glòria Martí Galcerán

Alumna: Anna Rey Alegre

Semestre i curs acadèmic: 1r semestre curs 2022-2023

RESUM

Els estereotips de gènere són un dels principals problemes de la desigualtat social actual i que de forma agreujada, tenen un impacte negatiu envers a una discriminació dels drets socials o laborals d'algun dels sexes. Aquest estudi busca analitzar quins estereotips de gènere apareixen a l'etapa d'educació infantil i com actuen els primers agents socials responsables del seu desenvolupament i educació: família i docents, en la seva transmissió. S'emmarca en un estudi descriptiu de revisió mixta portat a terme a la ciutat de Reus i on s'han utilitzat dos qüestionaris, un pels infants del segon cicle d'educació infantil, en format d'activitat, i un per les famílies d'ambdós cicles. A més a més, d'entrevistes dirigides a 5 docents. S'ha demostrat que els tres agents estudiats presenten diferents estereotips de gènere relacionats amb els colors, el llenguatge que s'utilitza o les relacions entre accions o comportaments propis d'un gènere o un altre.

Paraules clau

Estereotips de gènere, desigualtat de gènere, infància, educació infantil, educació, igualtat i coeducació.

ABSTRACT

Gender stereotypes are one of the main problems of current social inequality and which, in an aggravated way, have a negative impact on discrimination against the social or employment rights of one of the sexes. This study seeks to analyse which gender stereotypes appear at the stage of child education and how the first social agents responsible for their development and education act: family and teachers, in their transmission. It is part of a descriptive study of mixed review conducted in the city of Reus and where two questionnaires have been used, one for children in the second cycle of infant education, presented as an activity, and INE for families in both 1st and 2nd cycle. In addition, 5 teachers were interviewed. The three agents studied have been shown to exhibit different gender stereotypes related to colors, the language used, or the relationships between actions or behaviors of one gender or another.

Key words

Gender stereotypes, gender inequality, childhood, Pre-Primary Education, education, equality and co-education.

ÍNDEX

1. INTRODUCCIÓ	4
2. JUSTIFICACIÓ	5
3. MARC NORMATIU	6
3.1. Marc internacional	6
3.2. Marc Europeu	7
3.3. Marc estatal	7
3.4. Marc autonòmic	8
4. MARC TEÒRIC	11
4.1. Diferències entre sexe i gènere	11
4.2. Què són els estereotips de gènere?	13
4.3. Construcció de la identitat de gènere	13
4.4. Influència social	14
4.4.1. La família com a primer agent social	14
4.4.2. El paper de l'escola	15
4.5. Situació actual de la problemàtica	15
4.6. Aportació a la societat i a l'ètica professional	16
5. PLANTEJAMENT DEL PROBLEMA	18
5.1. Contextualització	18
5.2. Preguntes de recerca	18
5.3. Objectius de la investigació	19
6. MARC METODOLÒGIC	20
6.1. Enfocament metodològic	20
6.2. Planificació del problema	21
6.2.1. Context	21
6.2.2. Població i mostra	22
6.2.3. Instruments de recollida de dades	23
6.3. Estratègia de recollida de dades	24
6.4. Cronograma	25
7. ANÀLISI DE RESULTATS I DISCUSSIÓ	26
7.1. Estratègia d'anàlisi de dades	26
7.2. Resultats	26
7.2.1. Anàlisi dels resultats relatius als objectius	29
7.3. Discussió	44
7.3.1. Discussió referida a les preguntes d'investigació	45
7.3.2. Discussió en comparació amb els objectius de la investigació	46

8. CONCLUSIONS	53
8.1. Conclusions referides a les preguntes d'investigació	53
8.2. Conclusions referides als objectius de la investigació	54
8.3. Conclusions referides al marc teòric	56
8.4. Limitacions, suggeriments i propostes de millora	56
8.5. Perspectives de futur (Prospectiva)	57
9. REFERÈNCIES BIBLIOGRÀFIQUES	59
9.1. Lleis referenciades	63
10. ANNEXES	65
Annex 1: Instrument quantitatiu (qüestionari dels infants)	65
Annex 2: Instrument quantitatiu (qüestionari a les famílies)	69
Annex 3: Instrument qualitatiu (entrevista als docents)	75
Annex 4: Consentiment informat a les famílies	79
Annex 5: Evidències fotogràfiques de la realització del qüestionari als infants.	82
Annex 6: Relació entre instruments i objectius	83
Annex 7: Taula de categorització del qüestionari infants.	84
Annex 8: Taules creuades segons nivell.	86
Annex 9: Taules creuades segons gènere	90
Annex 10: Taula de categorització de les entrevistes.	94
Annex 11: Transcripció i categorització de les entrevistes.	96

ÍNDEX DE TAULES

Taula 1 Número d'alumnes i docents dels centres participants	21
Taula 2 Dades demogràfiques	22
Taula 3 Anàlisi creuat segons nivell	35
Taula 4 Anàlisi creuat segons gènere	36
Taula 5 QF Pregunta 2 i 3	39
Taula 6 QF Pregunta 4 i 5	39
Taula 7 QF Pregunta 6	40
Taula 8 QF Pregunta 11	42
Taula 9 Entrevista docents Pregunta 3	43

ÍNDEX DE FIGURES

Figura 1 Esquema del procediment concurrent	20
Figura 2 Fases de temporització	25
Figura 3 Objecte d'estudi: Cicle educatiu dels alumnes	27
Figura 4 Objecte d'estudi: Gènere dels alumnes	27
Figura 5 Objecte d'estudi: Cicle educatiu de les famílies	27
Figura 6 Objecte d'estudi: Gènere de les famílies	28
Figura 7 Objecte d'estudi: Cicle educatiu dels/les docents	28

Figura 8 Objecte d'estudi: Gènere dels/les docents	28
Figura 9 QI Pregunta 2	30
Figura 10 QI Pregunta 3	30
Figura 11 QI Pregunta 6	31
Figura 12 QI Pregunta 4	31
Figura 13 QI Pregunta 5	32
Figura 14 QI Pregunta 8	32
Figura 15 QI Pregunta 9	33
Figura 16 QI Pregunta 10	33
Figura 17 QI Pregunta 7	34
Figura 18 QI Pregunta 11	34
Figura 19 QF Pregunta 1	38
Figura 20 QF Pregunta 10	41

1. INTRODUCCIÓ

El discurs de la igualtat de gènere està present en la societat actual, però es converteix en un abisme quan es tracta de deixar enrere estereotips de gènere i sexisme. Per posar-nos en context, només cal que pensem en paraules com president, arquitecte, enginyer o astronauta, per adonar-nos que inconscientment ens venen imatges d'homes desenvolupant aquestes tasques, això és degut, als models de gènere que tenim establerts com a persones.

Els estereotips de gènere s'aprenen i s'incorporen a través de la socialització, per tant, s'inculquen de forma inconscient des del naixement. Es pot afirmar que es poden traspasar entre generacions i que aquests es donen en qualsevol institució social que intervingui durant el procés de desenvolupament d'un nadó fins que aquest és adult, són els que aporten característiques i normes culturals específiques sobre el que s'ha de considerar de gènere femení o de gènere masculí. El nostre coneixement de la identitat masculina o femenina no es redueix únicament i exclusivament a la consideració d'una sèrie d'atributs naturals, sinó que gran part se sustenta en produccions culturals i socials. (Szulik et al., 2009)

Aquestes característiques són les que condicionen, des d'edats primerenques, les actituds, decisions, pensaments, i comportaments futurs dels infants. Els estereotips de gènere poden condicionar el desenvolupament dels nens i nenes, així com les seves experiències educatives i professionals i qualsevol oportunitat de la vida, en general. Segons la investigació *Gender stereotypes about intellectual ability emerge early and influence children's interests* (2017) les nenes comencen a sentir-se menys intel·ligents que els nens a partir dels sis anys. És per tot lo exposat anteriorment, que aquesta investigació estableix com a objectiu principal, *analitzar la presència d'estereotips de gènere en infants de 3 a 6 anys*, centrant la mirada als agents socialitzadors que formen part del seu desenvolupament i la seva educació: famílies i escola.

Les línies de treball que segueix la investigació se centren en els infants del primer i el segon cicle d'educació infantil i en la visió i maneres de fer de les seves famílies, així com, del professorat que intervé en el seu procés d'adquisició d'aquests patrons de gènere. Concretament s'ha fet l'anàlisi a partir de nens i nenes de cada curs del segon cicle d'educació infantil (3 a 6 anys) i que formen part de diferents centres d'educació infantil i primària de la ciutat de Reus. La investigació emprada ha estat mixta, mitjançant l'ús de qüestionaris i entrevistes.

Aquest estudi s'estructura amb una primera part de justificació, on s'explicita la motivació de l'elecció del tema. Seguidament, hi ha una fonamentació teòrica on es tenen en compte les legislacions vigents i els enfocaments i conceptes més rellevants per emmarcar el treball. Més endavant, es contextualitza i es concreta el problema real del context seleccionat i es presenten les preguntes de recerca. Es continua amb el plantejament dels objectius generals i específics que es volen aconseguir i les hipòtesis. A continuació, està inclosa la metodologia que s'utilitza així com, l'anàlisi de la recollida de dades i la discussió i conclusions pertinents. Per últim, també es pot trobar amb la bibliografia utilitzada i en els annexos dels documents complementaris utilitzats.

2. JUSTIFICACIÓ

Diàriament s'observen notícies de violència de gènere, situacions on la dona queda en un paper secundari o on s'estableixen característiques de personalitat concretes segons si ets home o dona. Sovint es verbalitzen comentaris com "això és rosa, és de nenes", o "els nens no es poden pintar les ungles". Són comentaris i fets que aparentment, no semblen molt preocupants perquè estem acostumats a sentir-los i veure'ls de forma sovint, però són múltiples exemples d'estereotips de gènere que segueixen existint i fomentant la desigualtat entre uns i altres.

L'autora de l'estudi desenvolupa preocupació envers el tema, perquè és una problemàtica que encara està present avui dia. Estudis com el de Lera (2002) ressalta que la segregació per gènere comença a constituir-se a l'Educació Infantil. Concretament, entre els 3 i els 5 anys els infants ja incorporen la consciència de gènere, aspecte que permet el coneixement i la continuïtat dels estereotips de gènere en augment fins a l'adolescència. (Artiles, 1998, p.114). Per aquest motiu es considera que és aquestes edats tempranes quan és més convenient treballar per fomentar percepcions i valors diferents més igualitaris que puguin arribar a transformar les percepcions i cognicions dels adolescents i adults del futur. D'altra banda, l'interès de l'autora pel tema d'investigació ve de la seva professió com a docent d'educació infantil, i observa d'estereotips interns i externs dels infants de forma diària, com ara, tipus de jocs, colors emprats a la roba, comentaris dels adults a les entrades i sortides, entre d'altres.

A través d'aquestes vivències i signes d'alerta és quan es planteja per què aquests rols de gènere associats a masculí o femení, encara estan vigents avui dia, es qüestiona si és quelcom innat o si simplement es desenvolupen amb el traspàs d'informació. Per això creu que si realment aquests estereotips sorgeixen des d'edats primerenques, la nostra tasca pot ajudar no tan sols a frenar i a reduir-los, sinó també a educar-ne uns altres més igualitaris lliures d'estereotips de gènere, desigualtats de gènere o comportaments sexistes, contribuint, d'aquesta manera, a que una societat més conscienciada i respectuosa amb el tema sigui possible.

Per últim afegir que com diuen Contreras i Trujillo (2014) des de la mirada psicopedagògica, es considera crucial descobrir i qüestionar els estereotips de gènere que es troben als espais educatius i en el procés de socialització de l'alumnat. Una de les tasques del psicopedagog recau en la importància de diagnosticar problemes en l'àmbit educatiu, per a elaborar conjuntament amb els docents i si es pot amb la implicació de la família, propostes educatives que afavoreixin la coeducació i la perspectiva de gènere.

3. MARC NORMATIU

Per posar en legitimitat el treball cal fer referència a les lleis, decrets, ordres i resolucions que s'han tingut en compte a l'hora de plantejar, executar i avaluar els resultats obtinguts. És per això que s'enfoca des d'un marc legal més generalitzat basat en normatives socials i governamentals, fins a un marc global més específic de les escoles i de l'etapa d'educació infantil.

3.1. Marc internacional

En l'àmbit internacional cal destacar la Carta de les Nacions Unides¹ (1945) on es recull en el seu text, "el compromís de defensar els drets humans i les llibertats fonamentals de tots, sense fer distinció de raça, sexe, idioma o religió" (Art.1) La igualtat de gènere és comença a incorporar a les normes internacionals dels drets humans mitjançant la Declaració Universal dels Drets Humans² emesa per l'organització de les Nacions Unides (1948) on es defineix que "tots els éssers humans neixen lliures i iguals en dignitat i drets i, dotats com estan de raó i consciència" (Art.1).

També cal fer referència a la Convention on the Elimination of All Forms of Discrimination against Women (CEDAW) aprovada per l'Assemblea de les Nacions Unides el 1979, on es promouen els drets de les dones i la igualtat de gènere. En el mateix preàmbul es requereix que els Estats canviïn "el rol tradicional de l'home i el rol de la dona en la societat i en la família" (Preàmbul). Es manifesta "Tomar todas las medidas apropiadas para eliminar la discriminación contra la mujer por parte de cualquier persona, organización o empresa" (Art.2,e) Concretament, s'implanten mesures més específiques en base als estereotips de gènere com:

Modificar los patrones sociales y culturales de conducta de hombres y mujeres, con miras a lograr la eliminación de los prejuicios y prácticas consuetudinarias y de cualquier otra índole que se basen en la idea de inferioridad o la superioridad de cualquiera de los sexos o en roles estereotipados para hombres y mujeres. (Art.5)

Així com, en l'esfera de l'educació es garanteix: "La eliminación de cualquier concepto estereotipado de los roles del hombre y la mujer en todos los niveles y en todas las formas de educación, fomentando la coeducación y otros tipos de educación que ayuden a lograr este objetivo." (CEDAW, Art.10,c)

¹ La carta de les Nacions Unides es va firmar el 26 de juny del 1945 a Sant Francisco per tal de recollir els principis de les relacions internacionals.

² És un document elaborat per representants de totes les regions del món i aprovada per l'Assemblea General de les Nacions Unides a París, el 10 de desembre del 1948 com un ideal comú, de drets humans considerats bàsics, per tots els pobles i nacions.

La Convención sobre los derechos del niño (CDN) encara que no menciona explícitamente los estereotipos de género, trata d'imposar obligaciones dirigidas a "tratar a los niños, incluidas las niñas, de acuerdo con sus capacidades evolutivas y circunstancias individuales" (Art.5) o así como, l'Article 12 de la CDN que exposa que "Los estados asegurarán al niño que sea capaz de formar un juicio propio, el derecho a expresar su opinión libremente en todos los asuntos que le afecten". Per tant, queda clar que el comitè de la CDN considera els estereotipos de gènere com una forma de discriminació que pot violar els articles mencionats.

3.2. Marc Europeu

De la normativa Europea cal mencionar el Tractat de la Unió Europea (TUE, 2010) el qual va establir el principi d'igualtat entre homes i dones com un valor en comú de la UE. (Art.2) Aquesta igualtat es continua veient present al Convenio del Consejo de Europa sobre prevención y lucha contra la mujer elaborat a Istanbul l'11 de maig de 2011 i publicat al «BOE» núm.137 on cal destacar que en les obligacions generals del conveni es menciona:

Las Partes tomarán las medidas necesarias para promover los cambios en los modos de comportamiento socioculturales de las mujeres y los hombres con vistas a erradicar los prejuicios, costumbres, tradiciones y cualquier otra práctica basada en la idea de la inferioridad de la mujer o en un papel estereotipado de las mujeres y los hombres. (Art.12)

Las Partes emprenderán, en su caso, las acciones necesarias para incluir en los programas de estudios oficiales y a todos los niveles de enseñanza material didáctico sobre temas como la igualdad entre mujeres y hombres, los papeles no estereotipados de los géneros. (Art. 14)

Com també cal anomenar la Carta de los Derechos Fundamentales de la Unión Europea, publicada al «DOUE» núm.202, del 7 de junio de 2016 amb una semblança amb la Carta de les Nacions Unides on se cita "la igualdad entre mujeres y hombres deberá garantizarse en todos los ámbitos"(Art.23).

3.3. Marc estatal

Apropant el context a l'àmbit estatal, trobem principalment l'Article 14 de la Constitució Espanyola la qual menciona que "los españoles son iguales ante la ley, sin que pueda prevalecer discriminación alguna por razón de nacimiento,

raza, sexo, religión, opinión o cualquier otra condición o circunstancia personal o social”.

Si apareix una desigualtat de gènere, pot entrar en vigor la Ley Orgánica 3/2007, de 22 de marzo, para la igualdad efectiva de mujeres y hombres, publicat al «BOE» i la qual declara com a necessària “una acción normativa . . . para promover la igualdad real entre mujeres y hombres, con remoción de los obstáculos y estereotipos sociales que impiden alcanzarla.” (pàg.2) I en polítiques d'educació es requereix que les administracions educatives garanteixin “la eliminación y el rechazo de los comportamientos y contenidos sexistas y estereotipos que supongan discriminación entre mujeres y hombres, con especial consideración en ello en los libros de texto y materiales educativos.” (Cap.2,b)

Relativament, apareix la Ley 15/2002, de 12 de Julio, integral para la igualdad de trato y la no discriminación, on en destaca l'Article 13 el qual argumenta que “Las administraciones educativas, en el marco de sus respectivas competencias, tomarán medidas efectivas para la supresión de estereotipos y garantizarán la ausencia de cualquier forma de discriminación . . .”

Seguidament, cal tenir en compte la Ley Orgánica 10/2022, de 6 de septiembre, de garantía integral de la libertad sexual, on els principis rector tenen en compte l'enfocament de gènere de forma que “las administraciones públicas incluirán un enfoque de género fundamentado en la comprensión de los estereotipos y las relaciones de género” (Art.2), també la proposta d'impulsió de “campañas de concienciación dirigidas a toda la población orientadas a combatir los estereotipos de género y las creencias que sustentan las violencias sexuales” (Art.9)

3.4. Marc autonòmic

Pel que fa al marc legislatiu a Catalunya en destaquen la Llei 17/2015, del 21 de juliol, d'igualtat efectiva de dones i homes, on s'instaura aspectes més vinculats amb el tema principal del treball, que en aquest cas són els estereotips de gènere. “Així mateix, l'eliminació dels estereotips de gènere és indispensable per a l'aplicació efectiva de la igualtat de dones i homes, per aquest motiu les administracions i els poders públics de Catalunya han de fer tot el possible per eliminar els estereotips.” (Preàmbul) Així com es tenen en compte les definicions dels conceptes de coeducació, perspectiva de gènere i estereotips de gènere.(Art.2) En la mateixa llei es fa referència al fet que entre les qualificacions professionals cal “Garantir que la definició dels perfils professionals del catàleg de qualificacions professionals no inclogui estereotips sexistes ni cap mecanisme d'exclusió de gènere.” (Art.37)

Cal remarcar també la Llei 19/2020, de 30 de desembre, d'igualtat de tracte i no discriminació, que estableix principis i regula mesures i procediments per a la igualtat de tracte i a la no-discriminació, on s'instaura evitar la discriminació de les persones per sexe o gènere.(Art.1) i es promou la coeducació com a “acció educativa que potencia la igualtat real d'oportunitats i l'eliminació de qualsevol mena de discriminació per raó d'orientació sexual, identitat de gènere o expressió de gènere”(Art.4,e) i “fer-ho amb la cooperació entre professorat, famílies i alumnat amb l'objectiu de crear espais realment igualitaris” (Art.10,d)

En la mateixa línia hi ha el Pla estratègic de polítiques d'igualtat de gènere del Govern de la Generalitat (2019-2022) aprovat per l'Acord de Govern de 9 de juliol 2019 que estableix com a eix d'acció "eliminar, mitjançant l'educació, els estereotips culturals de gènere que porten valoracions desiguals dels rols que tenen homes i dones en tots els àmbits de la seva vida" (p.21) o "vetllar perquè el principi d'igualtat de dones i homes es reflecteixi en la comunicació social per mitjà del llenguatge i imatges inclusives i defugir dels estereotips sexistes, els quals són vexatoris i perpetuadors d'una societat desigual d'oportunitats" (p.77).

Centrant la mirada en l'àmbit educatiu s'ha de tenir en compte la llei més actual que és la Ley Orgánica 3/2020, de 29 de desembre, per la qual se modifica la Ley Orgánica 2/2006, de 3 de mayo, de Educación (LOMLOE), aquesta llei adopta un "enfoque de igualdad de género a través de la coeducación y fomenta en todas en todas las etapas de aprendizaje de la igualdad efectiva de mujeres y hombres" (Preàmbul) i més concretament els centres d'educació infantil han de "Promover, aplicar y desarrollar las normas sociales que promueven la igualdad de género". (Art.12, h) Com a principis pedagògics, es preveu necessari "treballar la igualtat de gènere" (Art.12)

A Catalunya en destaquen la Llei 12/2009, de 10 de juliol, d'Educació³ de la qual cal posar èmfasi a les inspeccions d'Educació, perquè entre les funcions que tenen han de "vetllar pel respecte i el compliment de normes reguladores del sistema educatiu . . . inclosos, els destinats a fomentar la igualtat de gènere"(Art.178). La Llei 14 /2010, del 27 de maig, dels drets i les oportunitats en la infància i l'adolescència, que argumenta "Els poders públics han d'introduir la perspectiva de gènere en el desenvolupament i l'avaluació de les mesures que adopten amb relació als infants i els adolescents" (Art.10) així com, "Els dissenys curriculars i els programes educatius han de tenir continguts necessaris per a promoure l'educació en igualtat d'oportunitats i de gènere, respecte i tolerància, de manera que s'hi afavoreixi la prevenció d'actituds i situacions violentes" (Art.90,2).

En aquest sentit, es valora el Decret 150/2017, de 17 d'octubre, de l'atenció educativa a l'alumnat en el marc d'un sistema educatiu inclusiu, que amb similitud amb el mencionat en altres lleis instaura que cal "Sensibilitzar la comunitat educativa sobre l'educació inclusiva en gènere i promoure la coeducació, a fi de potenciar la igualtat real d'oportunitats i l'eliminació de qualsevol mena de discriminació per raó d'orientació sexual, identitat de gènere o expressió de gènere." (Art.6,j) i pren força l'objectiu de " Vetllar perquè, d'acord amb el principi de la coeducació, la diversitat sexual i afectiva, la identitat de gènere i els diferents models de família siguin respectats en tot l'àmbit educatiu i en el marc del sistema educatiu inclusiu." (Art.6,k).

D'aquesta forma es poden observar diferents lleis i decrets que fan referència al concepte de gènere, d'igualtat, d'estereotips de gènere o de la coeducació, peces clau pel desenvolupament de la investigació, ja que estableixen com a base sobre els estatuts i les regulacions legals d'on es parteix. Finalment, cal considerar els dos decrets en els quals s'ha basat l'aplicació de l'estudi per tal, d'entendre millor el context on es va centrar el context d'investigació.

³ Coneguda com a LEC.

Per una banda, s'ha enfocat en el Decret 101/2010, de 3 d'agost d'ordenació dels ensenyaments del primer cicle d'educació infantil, ja que "l'acció educativa . . . ha d'establir els mitjans necessaris perquè cada infant se senti atès, orientat i valorat, sense veure't condicionat per estereotips culturals i de gènere, quan ho necessiti i sense cap tipus de discriminació" (Preàmbul) en aquesta etapa "el paper del personal educador serà fonamental per vetllar perquè la distribució de joguines i la participació dels jocs fomentin relacions igualitàries allunyades de la reproducció d'estereotips i rols de gènere." (Introducció)

Per altra banda, la investigació s'ha regit pel Decret 181/2008, de 9 de setembre, pel qual s'estableix l'ordenació dels ensenyaments del segon cicle de l'educació infantil, on "El segon cicle de l'educació infantil, és de caràcter gratuït, s'organitza d'acord amb els principis d'educació comuna, inclusiva i coeducadora." (Art.1), en aquesta etapa, l'alumne haurà de tenir la capacitat d'exploració, acceptació, respecte i valoració positiva dels trets característics dels altres, sense prejudicis ni estereotips que dificulten la convivència." (Àrees, Descoberta d'un mateix i dels altres).

4. MARC TEÒRIC

Donat que l'estudi està enfocat als estereotips de gènere i en el traspàs d'aquests per part dels primers agents socials, primerament cal determinar com s'han cercat els conceptes bàsics que resulten imprescindibles en el contingut del treball. Per tal de desenvolupar el marc teòric que es presenta a continuació, s'han utilitzat diversos criteris de recerca per tal de desenvolupar de manera sistemàtica els conceptes o enfocaments que sostenen la present investigació.

En primer lloc, cal destacar l'elecció de les paraules clau que s'han emprat per destacar i trobar la fonamentació teòrica. Dins d'aquestes trobem paraules més generals com: **estereotips de gènere, gènere o igualtat de gènere**. Tot i això, es va haver de centrar la cerca utilitzant conceptes més específics i relacionats amb la investigació com per exemple: **estereotips de gènere a la infància, construcció dels estereotips de gènere, autors i investigacions referents als estereotips de gènere, influència de la família en el traspàs d'estereotips de gènere, coeducació o currículum ocult**.

Aquestes paraules s'han cercat en català, castellà i en anglès, per tal de valorar un gran ventall de recursos teòrics i fer una cerca més ajustada al context de la investigació.

Les bases de dades on s'ha fet la cerca han estat: redalyc, dialnet, scielo, readlyc, scienceresearch i frontiersin, així com, revistes i treballs publicats en repositoris d'algunes universitats com: Univeritat de Murcia, Unir o Journal of adolescent Health. També s'han tingut en compte articles publicats a pàgines web on es feien entrevistes a doctorats o professionals que destaquen pels seus estudis envers els estereotips de gènere.

Els criteris d'inclusió i exclusió emprats han estat els estudis que centrin la mirada en l'etapa escolar d'educació infantil, per tal de garantir que es pugui obtenir una resposta similar a la d'aquest estudi. Un altre criteri ha estat la data de publicació no podent superar els trenta anys d'antiguitat, per tal de cercar estudis amb revisions actuals. En tot moment, s'ha vetllat perquè les dades que s'estaven cercant fossin vàlides i rigoroses, s'han exclòs aquells articles o informacions trobades per la xarxa sense cap criteri, coherència, validesa o sustentació per algun autor.

4.1. **Diferències entre sexe i gènere**

El sexe i el gènere són dos conceptes sembla que van en consonància entre elles. Però per l'evolució d'aquest treball resulta fonamental comprendre les diferències entre ambdós termes. Segons la Guidance on Gender Equality in Horizon (2020) una definició de sexe seria:

“Es refereix a les qualitats biològiques característiques d'homes i dones, nens i nenes, en termes d'òrgans reproductius i funcions basades en la fisiologia, els cromosomes i les hormones. Com a tal, el sexe s'entén de

forma global, com la classificació dels éssers vius com a masculins, femenins o intersexuals.⁴” (p.7)

Segons la mateixa guia el gènere es pot definir com a:

“És un procés sociocultural. Es refereix als valors culturals i les actituds socials que, en conjunt, donen forma i sancionen els comportaments “femenins” i “masculins”, que varia en el temps i en l’espai, i entre cultures. Inclou: normes de gènere (actituds), relacions de gènere (rols) i identitats de gènere.” (p.7)

El debat entre sexe i gènere sorgeix des del camp de la medicina i l’antropologia, i més endavant, aproximadament una dècada després, a finals dels anys 70, és quan el feminisme anglès i nord-americà va començar a analitzar les desigualtats entre homes i dones que existien en totes les àrees del coneixement. León (2015). És a partir d’aquestes desigualtats que s’arriba a la conclusió que les característiques pròpies de la feminitat eren causades per la construcció social i cultural, i que “no se nace mujer, sinó que se llega a serlo”, (Beauvoir, citat a Osborne i Molina, 2008) i on es defineix amb claredat que la postura del gènere ve determinada per uns factors socials i culturals, és a dir, una determinació social.

Durant el transcurs dels anys han aparegut diferents autors que tenen present la definició del concepte de gènere en les seves obres, com Torrejón (2016) que defensa que el gènere inclou una sèrie de categoritzacions socials que es construeixen amb el pas del temps. O el que manifesten Abad et al (2019) els quals consideren que el concepte de gènere “fa referència a la construcció social d’homes i dones, de masculinitat o feminitat i varia segons el temps i l’espai i entre cultures.”(p.12) Una altra referència del concepte és la que proposa Judith Butler a través del seu treball *Gender Trouble* on opina que el gènere és “un aparato discursivo que construye prácticas de exclusión, que dicta normas, que marca comportamientos y construye de este modo las identidades genéricas” (Butler, 1993, com es cita a Osborne i Molina, 2008). O les mateixes Osborne y Molina (2008) que anomenen que “el genero se refiere a la operación y el resultado de asignar una serie de características, expectativas y espacios — tanto físicos como simbólicos— al macho y a la hembra humanos de modo que quedan definidos como «hombres» y «mujeres». (p.147)

Sota aquests fonaments, s’observa que les persones d’un sexe determinat evolucionen interioritzant el que la societat espera de l’individu en funció de si és de sexe masculí o sexe femení i s’espera que cada persona, segueixi els papers estereotipats que la societat ja té establerts.

⁴ Segons la RAE: Inclou de forma general, a totes les persones que tenen cossos que no coincideixen amb el que és estrictament masculí o femení, sinó que té caràcters sexuals d’ambdós sexes.

4.2. Què són els estereotips de gènere?

Les diferències sexuals no haurien d'implicar cap mena de desigualtat entre gèneres, però malgrat això, la societat està plena d'aquestes sobretot, en diferents àmbits socials. Aquestes desigualtats mencionades, es deuen en gran part pels estereotips de gènere, que són idees o prejudicis de com la societat creu que ha de ser i comportar-se una persona segons al gènere que pertany. Els prejudicis de gènere, per tant, tenen un impacte social en les expectatives que fem sobre els individus i en el cas concret del treball, sobre els infants. Els estereotips són eines socioculturals sobre les quals s'assignen algunes normes de funcionament social i que serveixen com a referent per estructurar la identitat dels subjectes. (Colás i Villaciervos, 2007). A mesura que avança la societat, aquestes assignacions queden presents de forma natural en les persones, s'oblida que són creades socialment o culturalment i s'acaba assumint com una veritat absoluta de com ha de ser un home o una dona.

Als homes se'ls acostuma a representar com independents, agressius, dominants, forts, valents, etc, mentrestant, a les dones se les simbolitza com dependents, emocionals, belles, sensibles, dòcils, etc. Aquestes només són una mostra de prejudicis que s'han creat respecte als gèneres masculins i femenins. Inclús, aquests mateixos prejudicis contribueixen al desenvolupament i la perpetuació de les diferències, portant a la gent a tractar homes i dones de manera diferenciada (Ellemers, 2018).

A més a més, nens i adults, de forma instantània, classifiquem als desconeguts segons el seu gènere, fins i tot quan no hi ha una diferenciació clara ni rellevant. (Benett et al., 2000; Ito i Urland, 2003) Una clara identificació de què els estereotips de gènere estan presents i que mostren diferents aspectes de desigualtat, així com la rigidesa social en les idees del concepte d'home o de dona.

4.3. Construcció de la identitat de gènere.⁵

Tal com s'ha explicat prèviament, gran part de les característiques que les societats atribueixen a nens o nenes, i que es classifiquen com a masculines o femenines, no són biològiques o naturals, són adquirides a través d'un complex procés d'aprenentatge social i individual. (Lamas, 2000:9) Els rols de gènere es modifiquen amb les relacions socials o els models culturals. D'aquesta forma, i a partir d'aquests models, cada individu va assumint característiques particulars que el diferenciarien com a home o dona. (Vázquez i Nápoles, 2019)

Per tant, aquesta construcció va definida per un procés de socialització, que implica "no només l'assimilació de conductes, sinó també d'idees i creences." (Giner, 2001 des de Espinar, 2009) És a dir que a través del procés social cap als grups i a les normes i valors socials, els nens i nenes també aprenen i adquireixen expectatives, rols o normes de gènere (Espinar,2009). Tal com planteja Díaz-Aguado,

⁵ La identitat de gènere són els sentiments i les vivències internes que et fan ser "home" o "dona", la qual podria correspondre o no al sexe assignat en el moment de néixer.

“estos modelos y expectativas básicos aprendidos desde la infancia son utilizados para dar significado al mundo social y emocional propio y ajeno . . . y también sirven para interpretar semejanzas y diferencias entre personas y grupos y para juzgar como adecuado o inadecuado el comportamiento de los individuos que ellos pertenecen.” (2006,p.40)

Es pot concloure que la construcció de la identitat de gènere es fa a partir dels estereotips assignats culturalment i socialment per cada sexe. Aquesta identitat de gènere es comença a desenvolupar des del primer cicle d'educació infantil. Des dels 2 anys els nens i nenes ja poden conèixer les diferències que hi ha en la forma de vestir, els pentinats i ornaments pròpies de cada sexe a partir del preestablert per cada sexe. Ja des d'aquestes edats els infants són conscients de la seva classificació com a nens i nenes i van incorporant això a les seves accions i a les seves preferències. (Artiles, 1998)

4.4. Influència social

4.4.1. La família com a primer agent social

Com manifesta Martínez (1996), “el agente socializador por excelencia es la familia”. (p.88), a causa del fet que és el nucli on els individus assimilen valors, creences, pautes i normes de comportament que els inculquen les persones adultes del seu voltant. Des d'edats primerenques, els nens i nenes són tractats de forma desigual en funció del que la societat considera oportú per cadascú. A partir del moment de néixer, una persona, rep estímuls, formes de ser tractada, el llenguatge amb el qual se la parla o les expectatives que desperta, estaran marcades per la classificació inicial de nen o nena. (Espinar, 2009) D'aquesta forma, les famílies poden acabar reforçant aquestes diferències tenint en compte alguns aspectes segons el sexe dels seus/ves fills/es i/o oferint unes activitats concretes segons si són nens o nenes. Tant és així que Alberdi i Rojas citats a Vega, 2015, afirmen que “Muy frecuentemente los niños ven a su alrededor, desde los primeros momentos de su vida, actitudes de superioridad masculina y respuesta de sumisión femenina” (2005). I en aquest sentit, Ceballos (2014) anomena que són les persones adultes de les famílies les que regularan, no només l'aparença del nou ésser humà, sinó també del seu llenguatge o jocs.

Les primeres socialitzacions que fan els infants són a partir de l'observació i els mecanismes d'imitació, és per això que cal tenir en compte que “los niños y niñas aprenden y asimilan con enorme rapidez (lo mismo un idioma que pautas de comportamiento o roles), y aprenden aquello que observan, como por ejemplo, el reparto de tareas del hogar . . . o quién manda en casa.” (Espinar, 2009, p.18)

Les famílies compleixen una funció important en la transmissió dels estereotips, com a primers agents socialitzadors dels infants són els primers transmissors de valors i normes socials i els primers en transmetre els estereotips de gènere. Perquè al final, és fins i tot, natural que les famílies tinguin expectatives basades

en el gènere respecte als seus fills i els vulguin protegir de la crítica i l'exclusió social. (Rafferty, 2019)

4.4.2. El paper de l'escola

Tal com s'ha anomenat, els estereotips venen adquirits des del primer contacte social dels infants: les famílies. Però, per altra banda, quan parlem d'infància cal tenir en compte altres agents de socialització com per exemple, l'escola. Parga (2008) afirma que cal concebre "la socialización del género en el proceso educativo como un elemento que trastoca los aprendizajes y la reproducción de los estereotipos sobre ambos géneros." (p.35). És a dir, que el treball de l'escola pot ajudar a modificar i reduir el traspàs dels prejudicis socials de gènere.

Els nens i nenes des d'edats primerenques ja tenen adquirides fortament les idees sexistes d'aquells rols que han d'assumir. Aquests rols en el joc, poden estar reforçades en molts casos pel tipus de posició, comunicació o formes de fer dels educadors/es. (Vázquez i Nápoles, 2019).

Tanmateix, cal tenir en compte l'anomenat currículum ocult de l'educació, en el qual es reproduïxen i transmeten, de forma conscient o no, patrons culturals discriminatoris i sexistes que assignen rols preestablerts culturalment pels infants. (Rodney, 2017, citat per Vázquez i Nápoles, 2019) Per dir-ho millor, són aquells moments del context escolar on s'aprèn sense tenir-ho en compte, és a dir, a través de situacions o activitats on no hi ha res establert prèviament. Tant la intervenció educativa com aquells aprenentatges, aptituds o habilitats que no queden reconegudes formalment pel departament, també poden tenir una repercussió en l'adquisició i transmissió d'estereotips de gènere.

Una forma de tractar els estereotips i la igualtat de gènere en el context escolar és promovent la coeducació a les aules. Coeducar significa educar amb l'objectiu de promoure un desenvolupament integral de les persones, sense coartar les seves capacitats individuals, independentment del seu sexe. (Ferreiro, 2017). És, per tant, la que es preocupa per una igualtat de drets a l'aula, on no hi hagi presència d'estereotips sexistes. És necessària a tots els nivells educatius, "per afavorir un desenvolupament personal al marge dels estereotips i rols en funció del sexe" (Generalitat de Catalunya, 2022).

4.5. Situació actual de la problemàtica

No es pot entendre el treball sense observar el punt de vista global de la situació, els canvis mostren una evolució en competència de gènere, partint que en una enquesta realitzada l'any 1946, només un 35% de les persones pensaven que les dones i els homes eren igual d'intel·ligents, en canvi, al 2018, hi ha un increment del 86% en la mateixa pregunta. El 9% afirmava que les dones eren més intel·ligents i el 5% creien que ho eren els homes. (Eagly et al., 2019) Amb el pas del temps, sembla que hi ha una conscienciació i un trencament dels estereotips perquè com menciona Rafferty (2019) "con el paso del tiempo, la sociedad ha reconocido que los estereotipos de actividades y conductas "masculinas" y femeninas son inexactos y resultan limitantes para el desarrollo de un niño".

Cal afegir també que l'informe anual "The Global Gender Gap Report" (2022). Recull dades de la bretxa de gènere. L'índex global de la bretxa de gènere se

situa en el 68,1 % en el progrés d'equitat entre gènere, perquè encara persisteixen expectatives socials, entre altres.

Encara que vivim en una societat que continua estereotipada, hi ha indicis que demostren que, poc a poc, es van trencant aquestes desigualtats, apareixen menys projeccions de rols i l'avenç mediàtic ajuda a les persones, famílies i escoles a ser més conscients i curiosos amb qualsevol forma de transmissió dels prejudicis. Tot i així, González i Rodríguez (2019) demostren que els infants d'educació infantil "poseen varios de los tipificados estereotipos asignados a cada sexo." (p.134) Els comportaments sexistes i estereotipats no poden ser eliminats de la societat si el seu traspàs continua vigent en les primeres etapes de l'educació. La mateixa vigència és demostrada per Batuecas (2020) on l'autora extreu també, com a resultat, que avui dia encara apareixen estereotips de gènere en l'àmbit familiar. O centrant la mirada a l'escola, trobem un estudi de cas de García i Arriazu (2020) on s'extreu que les atribucions estereotipades de gènere continuen presents a les aules d'infantil. Tot plegat porta a entreveure que encara hi ha diferents elements que no deixen eliminar els prejudicis de gènere, que encara que socialment hi ha petits canvis, la societat creix amb uns infants estereotipats que reben estímuls dels contextos socials que els acompanyen.

4.6. Aportació a la societat i a l'ètica professional

L'etapa d'educació infantil és un bon moment per interceptar aquests possibles estereotips o per anul·lar la seva aparició i així crear una societat sense prejudicis i amb persones més lliures de pensament. Encara que l'aprenentatge i l'aparició d'aquests s'estén al llarg de tota la vida, els seus efectes són especialment determinants en les etapes inicials. (Ferrer i Bosch, 2013) És en aquesta etapa quan reben conductes positives, quan porten a terme activitats "pròpies" del seu sexe, i se'ls corregeix en les seves preferències quan aquestes no coincideixen amb els estereotips més tradicionals. (Martin, 1989; Biernat, 1991; Vasta et al., 2001).

És pel mencionat que aquest treball ha demostrat el benefici de saber i entendre els estereotips presents en el dia a dia de la primera i una futura font social de la transmissió d'aquests. A més a més, l'estudi pot ajudar a incrementar l'interès en investigacions futures per promoure la seva eliminació total a través de reflexions, formacions i noves pràctiques educatives que ajudin a comprendre millor la realitat des d'on es parteix. Alguns estudis com el de Sánchez (2017) han trobat limitacions en els resultats obtinguts, com ara, el fet d'agafar alumnes del mateix context escolar, per tant, les característiques de les famílies i dels alumnes eren molt similars per arribar a afirmar, de forma generalitzada, si els estereotips apareixen. Altres hipòtesis no resoltes asseguren que tot i que les escoles disposen d'aules coeducadores, es continua utilitzant material sexista o poc inclusiu. (Salazar, 2019)

Cal tenir en compte, que els estereotips poden tenir importants repercussions en la vida laboral d'una persona i els seus ingressos (Buffington et al, 2016). Així que tenen una repercussió prou rellevant com per a mostrar una preocupació envers els primers moments d'adquisició, ja que, del seu tractament des d'edats primerenques, pot dependre el paper dels homes i de les dones dins del món,

els seus futurs ideals, els seus futurs rols a desenvolupar, així com l'establiment del concepte de la igualtat social o laboral o anant més enllà, la reducció considerada dels casos de violència de gènere dins la societat.

En aquest procés d'investigació, s'ha contemplat el codi ètic i deontològic, de les persones i institucions implicades, se'ls ha explicat la motivació i els objectius del projecte, el propòsit de la investigació i com s'utilitzaran les dades i informacions recollides. (Valdeoriola, 2018), s'ha adoptat una actitud responsable i sincera amb els participants, respectant la seva privacitat, l'anonimat, tenint en compte el consentiment informat de les persones i posteriorment, fent la custòdia de dades. (Rodríguez-Gómez, 2018). S'han complert els acords i s'ha garantit un tractament de dades de forma anònima (Valdeoriola, 2018) Els resultats són exclusius per respondre el propòsit de l'estudi. Altrament, l'autora ha tingut en compte el plagi en el desenvolupament de la investigació i en particular en la cerca i posterior, utilització d'informacions.

5. PLANTEJAMENT DEL PROBLEMA

Les desigualtats de gènere són un tema que té una situació preocupant i prioritària a la societat actual. Segons el Instituto Nacional de Estadística (2021) a Espanya: "El nombre de dones víctimes de violència de gènere va augmentar un 3,2% l'any 2021" i durant el mateix any es va produir "un augment entre menors de 18 anys, que van passar de 514 a 661, un 28,6% més que l'any anterior." Cal destacar també que "el major augment en el nombre de denunciats per violència de gènere, es troba entre els joves, concretament en menors de 18 anys amb un 70,8%." Aquests indicadors són realment alarmants, demostren la realitat actual envers la desigualtat de gènere i la clara divisió entre gèneres. És per això que com a psicopedagogs/ogues hem de tenir en compte aquesta situació per tal d'actuar i tractar de reduir o eliminar aquestes xifres. Com s'ha mencionat anteriorment, l'actuació es prioritària a l'etapa d'infantil, com a primera etapa de socialització i com a primera etapa d'adquisició d'estereotips i valors de gènere. Ho demostra un estudi realitzat per la Universitat Complutense de Madrid (2020) que revela que des dels quatre anys, els infants ja interioritzen rols de gènere tradicionals. Per tant, es demostra que l'educació que reben nens i nenes, sobretot durant la primera infància, són els rols i estereotips sexistes que es desenvolupen en la societat actual. (Feijóo, 2019)

Tot i que el sexisme no té el mateix pes que tenia anys enrere, encara continua vigent en la nostra cultura i en la nostra societat i això, es veu reflectit en la forma en la qual ens relacionem amb els altres, el llenguatge i les expressions que fem i els valors que transmetem. (Alegre, 2016) A més a més, a través de diferents estudis (Baeza, 2005; Eliseo, 2022), es demostra que en aquests primers contextos socials, familiars i escolars, continuen vigents algunes desigualtats i la pervivència dels estereotips de gènere.

5.1. Contextualització

El context d'investigació s'ha situat a l'etapa d'educació infantil, concretament en tres centres educatius, situats a la ciutat de Reus, una llar d'infants pública i dos centres que imparteixen educació infantil i primària de titularitat pública i concertada, respectivament. D'aquests contextos han participat els alumnes del segon cicle d'educació infantil, per temes logístics de maduració i raonament, els professionals implicats i els grups de famílies d'ambdós cicles.

5.2. Preguntes de recerca

Els interrogants que han guiat aquesta investigació i que han donat lloc als objectius de recerca han estat els següents:

- a) Es troben presents els estereotips de gènere de 0 a 6 anys?
- b) Aquests estereotips evolucionen amb el temps?
- c) Hi ha diferències en la perspectiva de gènere entre nens i nenes?
- d) Quins tipus de estímuls, comportaments o llenguatges estereotipats transmeten les famílies?
- e) Quins tipus de estímuls, comportaments o llenguatges estereotipats transmeten els o les docents?

5.3. Objectius de la investigació

La finalitat d'aquest projecte és el d'investigar si estan presents els estereotips de gènere en l'etapa d'educació infantil en centres educatius de la ciutat de Reus i centrar l'atenció en com potencien els primers agents socials i encarregats de l'educació dels nens i nenes, la igualtat de gènere. És per això que els objectius que guien aquest treball són els següents:

O.G.1: Analitzar la presència dels estereotips de gènere en els infants de 3 a 6 anys.

- O.E.1.1: Detectar quins estereotips de gènere apareixen durant el segon cicle d'educació infantil.
- O.E.1.2: Comprovar si els estereotips de gènere evolucionen amb el temps.
- O.E.1.3: Esbrinar si existeixen diferències segons el gènere dels infants.

O.G.2: Identificar com les famílies o els/les docents poden influir en transmissió dels estereotips de gènere.

- O.E.2.1: Analitzar quin tipus d'estímul, comportaments o llenguatges transmeten les famílies als infants de 0 a 6 anys.
- O.E.2.2: Comprendre quin tipus d'estratègies utilitzen i transmeten els i les docents en aquest àmbit.

6. MARC METODOLÒGIC

6.1. Enfocament metodològic

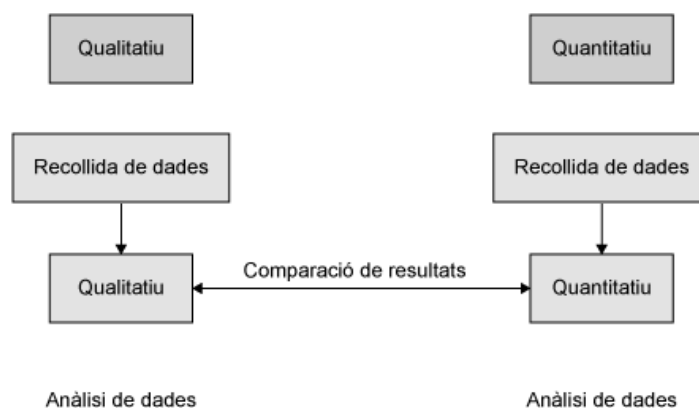
La recerca s'emmarca en un model d'investigació de tipologia mixta, ja que és un procés que recol·lecta, analitza i utilitza una recollida de dades mitjançant mètodes qualitius i quantitius en un mateix estudi, així que també comparteix característiques d'ambdós mètodes. (Barrantes, 2014; Rodríguez-Gómez, 2018) D'aquesta forma, s'han acabat potenciant els beneficis que aporta cada mètode per separat, ja que a través d'aquesta combinació entre mètodes d'investigació es promou una millor comprensió del fenomen d'estudi. (Creswell, 2009). Per entendre millor els mètodes utilitzats, cal mencionar que la investigació quantitativa, és la que busca oferir una explicació a fets reals (Apuke, 2017) i la única forma d'arribar als coneixements és a través d'una mirada objectiva en "contextos de grups focals, d'estudis de casos". (Valero, 2019, p.15)

En canvi, la investigació qualitativa busca comprendre i cercar experiències dels individus o els grups socials que s'investiguen, per tant, és útil en contextos on es centra l'atenció a un factor individual. (Rodríguez-Gómez, 2018; Valero, 2019) S'actua de forma flexible i en base a mostres petites i grups de població reduïts. A partir d'ambdós enfocaments s'han pogut explicar, descriure o detectar quins estereotips de gènere apareixen en els infants d'educació infantil, així com esbrinar de quina forma els transmeten les famílies i comprendre com els docents poden transmetre aquests estereotips.

A través dels estudis mixtes s'aconsegueix una perspectiva més holística de la problemàtica, es formula el plantejament del problema amb major claredat i s'extreuen dades més variades. (Cerdeño, 2012). Aquest mètode és "el més utilitzat dins de l'àmbit educatiu, perquè ens proporciona tècniques per descriure la realitat. (Mateo, citat per Rodríguez, 2000)

Dins de la metodologia mixta s'ha aplicat un procediment concurrent, és a dir, que la investigació segueix un procés cíclic on les dades recollides són comparades i complementades. (Creswell, 2018, citat a Rodríguez-Gómez, 2018)

Figura 1
Esquema del procediment concurrent

Nota: Extret del "Projecte d'Investigació" (p.56) per Creswell, 2018, citat a Rodríguez-Gómez, 2018, Universitat Oberta de Catalunya.

Més específicament, la investigació s'ha dirigit cap a un estudi descriptiu, el qual ens permet ser precisos en les característiques i els perfils dels fenòmens

analitzats: en aquest cas, en les famílies, alumnes i docents. (Hernández et al, 2014) El que es busca és recollir i mesurar la informació aportada per la problemàtica de l'estudi. Els estudis descriptius permeten mostrar amb més precisió les diferents dimensions d'un fenomen, context o situació. (Hernández et al, 2014).

6.2. Planificació del problema

6.2.1. Context

Per tal de contextualitzar en un marc i entorn concret la investigació, cal fer-ho des de dos vessants, des del més general de l'entorn on es desenvolupa l'estudi i el més concret que són les característiques de les famílies, docents i els infants participants.

Les institucions i les persones participants són de la ciutat de Reus, un municipi i la capital de la comarca del Baix Camp. La ciutat té una població de 106.084 habitants (2021) i en destaca per ser una població de referència pel predomini del comerç.

Pel que fa a les característiques dels centres, es va decidir emmarcar la recerca en dos centres de diferents titularitats (pública i concertada), per tant, la situació socioeconòmica de les famílies usuàries és variada. El primer centre (en endavant l'escola A), és un centre de titularitat pública de dues línies, des del segon cicle d'infantil (EI) fins a sisè de Primària. Està situada en un barri on predomina la immigració i un desgast estructural i de manteniment, tot i això, l'escola disposa i treballa amb projectes innovadors com el treball per comunitats o els espais d'aprenentatge.

El segon centre (en endavant l'escola B), també formada per dues línies per curs com l'anterior, és un centre concertat que tot i trobar-se en el mateix barri que l'anterior escola, la majoria dels alumnes provenen d'altres barris o ciutats del voltant, amb un nivell socioeconòmic mitjà-alt i un baix percentatge d'alumnes immigrants. En destaca per les metodologies d'aprenentatge per ambients i projectes.

Per altra banda, també han col·laborat les famílies i una docent de la llar d'infants (Llar d'infants C), que és una escola bressol de titularitat pública que forma a nens d'entre 0 i 3 anys. Aquesta escola bressol es troba a les afores de Reus i disposa d'un nivell socioeconòmic mitjà. En destaca per les seves propostes d'aprenentatge, les instal·lacions i la importància que donen a l'aprenentatge manipulatiu des dels 0 anys.

Taula 1
Número d'alumnes i docents dels centres participants

Alumnes		Docents
412	Escola A	34
800	Escola B	54
32	Llar d'infants C	5

Nota: Elaboració pròpia

6.2.2. Població i mostra

La mostra participant ha estat seleccionada mitjançant un mostreig no probabilístic, causal o d'accessibilitat, ja que els subjectes d'estudi han estat reclutats i posats a la disposició de realitzar l'estudi de forma accidental (Otzen i Manterola, 2017) És a dir, ha estat escollida per criteris d'accessibilitat de la investigadora. En la taula 2 es destaca quina ha estat la mostra de la investigació.

A la investigació van participar 42 infants del segon cicle d'educació infantil, els quals es divideixen en 15 infants de (I3, I5) i 12 infants de (I4). Seguidament, 35 mares, pares i/o tutors/es legals d'infants matriculats en el primer i el segon cicle d'educació infantil. I finalment, 2 docents que exerceixen en llars d'infants i 3 docents que formen part de les escoles d'educació infantil i primària.

Taula 2
Dades demogràfiques

	Variable	Freqüència	% Subjectes
<i>Sexe</i>	Nen	20	24,39
	Nena	22	26,83
	Home	5	6,10
	Dona	35	42,68
<i>Edat infants</i>	3 anys	15	18,29
	4 anys	12	14,63
	5 anys	15	18,29
<i>Edat famílies</i>	20-30 anys	4	9,75
	30-40 anys	25	31,70
	40-50 anys	6	7,31
<i>Edat docents</i>	20-30 anys	4	4,88
	30-40 anys	1	1,22
<i>Cicle educatiu famílies⁶</i>			
	Primer cicle d'educació infantil	18	21,95
	Segon cicle d'educació infantil	24	29,27
<i>Cicle educatiu docents</i>			
	Primer cicle d'educació infantil	2	2,44
	Segon cicle d'educació infantil	3	3,66

Nota: Elaboració pròpia

⁶ Els resultats del cicle educatiu per part de les famílies pot augmentar, ja que s'ha de tindre en compte que hi ha famílies amb més d'un/a fill/a i poden pertànyer al mateix o diferents cicles educatius.

6.2.3. Instruments de recollida de dades

Pel desenvolupament de la investigació es van crear tres instruments de recollida de dades: una entrevista (veure [Annex 3](#)) dins la metodologia qualitativa i dos qüestionaris: qüestionari infants (QI, veure [Annex 1](#)) i qüestionari famílies (QF, veure [Annex 2](#)) dins la metodologia quantitativa. El mateix Rodríguez-Gómez (2018) menciona que “la combinació de tècniques i instruments de recollida de dades, coneguda com a estratègia de triangulació, ens permet confrontar-los i comparar-los, i dota a la investigació de més rigor i qualitat.” (p.58).

Els instruments han estat dissenyats ad hoc, ja que s’ha creat per la finalitat de donar resposta als objectius plantejats expressament per la investigació. A més, pel que fa als qüestionaris, han permès plantejar un conjunt de preguntes per recollir informació estructurada sobre una mostra més àmplia de persones (Fàbregues et al, 2016). A continuació es detallen les característiques dels tres instruments emprats:

El qüestionari dels infants (QI) es va plantejar a partir d’11 preguntes tancades amb dues opcions de resposta: nen/nena o nen i nena. A més a més, s’incorporen tantes preguntes obertes de <<Per què?>>, perquè això ha permès profunditzar en alguns detalls d’acord amb les opinions de les seves eleccions. Al principi dels qüestionari s’ha anotat el gènere/sexes dels infants i el curs el qual formen part, per poder analitzar les diferents variables específiques de la investigació.

La seva administració es va portar a terme mitjançant una activitat dinàmica, en format joc, per tal d’incentivar als infants a donar respostes més naturals i espontànies, aquesta activitat es va realitzar de forma individual amb cada participant i va tenir una durada aproximada de 10 minuts per infant. Prèviament, es van recollir els consentiments informats de les famílies (veure l’[Annex 4](#)).

El qüestionari QF, s’inicia amb un consentiment informat, on de forma específica s’exposen els objectius i la finalitat de la investigació. Seguidament, està format per 7 preguntes sociodemogràfiques i consta d’11 preguntes específiques, dividides en diferents blocs: comportaments familiars, accions i llenguatges. El bloc de comportaments familiars consta d’una pregunta d’elecció múltiple sobre les qualitats que tenen els seus/ves fills/es i quatre amb resposta d’escala tipus Likert (0-5) on 0 correspon a “Mai” i 5 a “Sempre”, ja que cal destacar que la utilització d’aquest tipus d’escala és fonamental per tal d’obtenir dades de qualitat. (Matas, 2018) Aquest tipus de preguntes han afavorit l’anàlisi i l’aproximació a les experiències, eleccions i maneres de fer de les famílies en les tasques domèstiques i les tasques de cura dels infants. En el bloc d’accions, hi ha una escala Likert (0-5), sobre els jocs o les joguines que s’utilitzen, seguida d’una pregunta de tipus tancat. El bloc finalitza amb dues qüestions de caire obert sobre les professions i/o oficis preferits i una pregunta d’elecció múltiple envers els colors presents en la vida dels infants. El qüestionari finalitza amb el bloc de llenguatge amb una pregunta oberta on cal fer la descripció d’una imatge. La durada aproximada del qüestionari és de 7 minuts.

Per complementar l’estudi i comprendre quines actuacions i estratègies desenvolupen els docents en el traspàs d’estereotips de gènere, s’ha implementat l’ús d’una entrevista per a la recollida d’informació ([Annex 3](#)).

L'entrevista té com a meta "recollir informació d'un participant sobre un determinat objecte d'estudi a partir de les seves interpretacions de la realitat" (Rodríguez-Gómez, 2018, p.60) A partir de les entrevistes es poden observar idees, reflexions o emocions que l'entrevistat pot manifestar conscientment o inconscientment i això, ens pot oferir una informació rellevant que el qüestionari no pot aportar. La utilització d'aquest instrument ha estat una bona elecció per elaborar una triangulació amb els altres instruments quantitatius utilitzats, "ja que proporciona una aproximació diferent del mateix objecte d'estudi". (Fàbregues et al, 2016)

L'estructura de l'entrevista que s'ha implementat ha estat de tipus estructurada, és a dir, que s'ha partit d'una estructura i un guió previ (Rodríguez-Gómez, 2018). D'aquest tipus d'entrevistes en destaca que tots els entrevistats han disposat de la mateixa seqüenciació de preguntes i que aquestes, han estat pensades per respondre de forma breu, però deixant marge per donar la pròpia opinió sobre l'objecte d'estudi. En aquest cas, es recullen 5 preguntes a través de models de preguntes obertes, tancades i de tipus Likert, per tal de conèixer les opinions més concretes envers les estratègies, les conductes que ells/elles mateixos/es desenvolupen a l'aula i conèixer l'opinió més extensa sobre quina percepció tenen de l'adquisició dels estereotips en els infants que tenen a l'aula i la influència de les seves famílies. La durada de les entrevistes ha estat de aproximadament de 30 minuts.

6.3. Estratègia de recollida de dades

La informació extreta dels instruments utilitzats s'ha recollit mitjançant la plataforma Google Forms, aprofitant l'organització de dades automàtica de fulls de càlcul, i també, s'han recollit de forma manual mitjançant el traspàs de dades a l'aplicació Excel.

Per dur a terme l'administració dels qüestionaris es va contactar presencialment amb les escoles, per presentar la investigació i acordar una data per administrar el qüestionari als infants, acord amb el funcionament del centre. Els qüestionaris van ser enviats a les famílies mitjançant correu electrònic o altres vies de comunicació pròpies de les escoles i de la llar d'infants corresponent, com per exemple, comunicats de difusió per Whatsapp, on hi constava una explicació del treball de fi de màster i els consentiments informats pels menors (en el cas de les famílies amb fills/es al segon cicle). Les famílies van poder respondre el qüestionari, telemàticament mitjançant la plataforma Google Forms, per tal de facilitar-ne l'accés.

Pel que fa al QI, aquest es va administrar de forma presencial i en format d'activitat per fer-ho de forma més dinàmica i entenedora. Abans de l'administració dels qüestionaris als infants, es van recollir els consentiments informats que prèviament les mateixes famílies havien aprovat. L'autora es va dirigir als centres participants i va anar recollint els consentiments a mesura que anava elaborant de forma individual el qüestionari als infants (tal com es pot observar a l'[Annex 5](#))

La recollida de dades de les entrevistes ha estat mitjançant la plataforma Google Meet. La recollida de dades de les mateixes s'ha fet a través d'una matriu de transcripció i d'anotacions creada prèviament (veure [Annex 11](#)). S'han dividit els

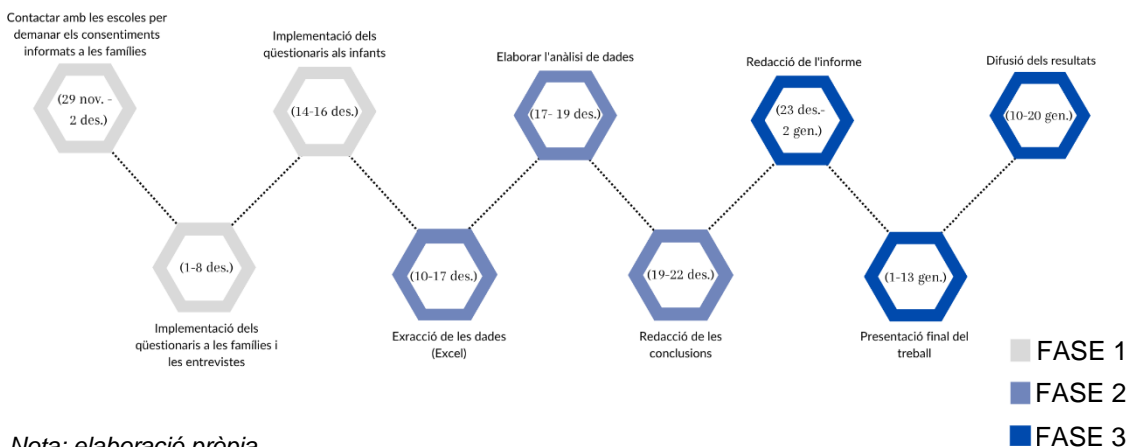
entrevistats en dos grups segons el cicle d'educació on imparteixen. Prèviament es va contactar amb els entrevistats via missatgeria electrònica i es va acordar un dia de trobada per compartir les seves experiències envers els estereotips de gènere. Es va advertir a les persones entrevistades que aquestes trobades serien gravades per a poder ser transcrites a posteriori.

Cal mencionar que en la recollida de dades s'ha continuat mantenint la confidencialitat i l'anonimat dels participants de l'estudi, tot i recollir dades personals de cadascun d'aquests.

6.4. Cronograma

Per tal d'esquematzar els procediments seguits durant l'elaboració del camp de la investigació, s'han concretat i dividit en tres fases els diferents passos que s'han seguit fins a arribar a la presentació final del treball: la fase d'implementació, la fase de recollida i anàlisi de dades i la fase de conclusions finals. Es pot visualitzar el procediment seguit en la seqüenciació que es presenta a continuació:

Figura 2
Fases de temporització

Nota: elaboració pròpia

7. ANÀLISI DE RESULTATS I DISCUSSIÓ

7.1. Estratègia d'anàlisi de dades

Abans d'iniciar l'anàlisi de dades es va crear una taula perquè hi hagués una coherència i una relació entre els instruments que han ajudat a obtenir respostes de les finalitats plantejades amb els mateixos objectius. D'aquesta forma, s'assoleix un anàlisi de les dades provinent de cada objectiu segons els ítems o preguntes que s'han executat durant la implementació de les eines. Tal com es pot observar en l'[Annex 6](#), on està present aquesta interrelació entre els objectius, els instruments i les preguntes.

En aquest apartat s'exposen les estratègies que han ajudat a codificar i obtenir les dades extretes dels instruments.

De forma general, s'ha fet un anàlisi des d'un enfocament mixt. Pel que fa a l'anàlisi de les dades quantitatives, s'ha implementat la estadística descriptiva amb mesura de tendència de les respostes del fet o la problemàtica plantejada. Un cop reclutades les dades, s'exposen per mitjà de gràfiques o suports visuals elaborats amb el programa de full de càlcul: Excel. També s'han extret les mitjanes i desviacions típiques de les escales Likert utilitzades i s'han transformat els nivells de mesura en valors numèrics, per conèixer, posteriorment, el nivell d'opinió que destacava cada participant. L'anàlisi de les dades com els percentatges, mitjanes i les desviacions típiques dels diferents apartats, són mesures habituals per calcular valors quantitius i conèixer millors la distribució de les dades dins l'estudi. (García, 2005)

Per analitzar la relació entre dades, s'han creuat les informacions mitjançant taules creuades i el Chi-quadrat. D'aquesta forma, s'ha pogut donar resposta als objectius específics (O.E.2; O.E.3).

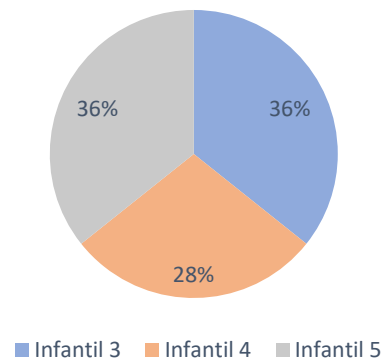
En el cas de les dades qualitatives, s'ha prioritzat l'anàlisi des d'una categorització dels continguts, que és la que s'usa amb freqüència en els qüestionaris semiestructurats. Aquesta ha permès analitzar la informació a través d'una transcripció prèvia de les entrevistes realitzades i una categorització posterior on s'agrupen les idees similars obtingudes. D'aquestes funcions s'han extret les freqüències i el percentatge d'aparició dels conceptes clau.

7.2. Resultats

La investigació ha estat formada per una població d'estudi total de 82 participants, tots aquests es representen en els gràfics que es presenten a continuació, on s'observen les informacions relatives a les dades sociodemogràfiques de la mostra:

Figura 3

Objecte d'estudi: Cicle educatiu alumnes

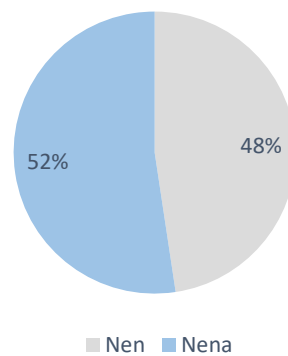

Nota: elaboració pròpia

A la figura 3 es recull una participació d'un 36% d'alumnes d'infantil 3 (N=15) i d'alumnes d'infantil 5 (N=15) i un 28% d'alumnes d'infantil 4 (N=12).

Figura 4

Objecte d'estudi: Gènere dels alumnes

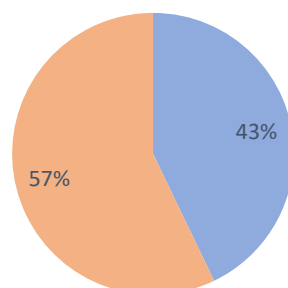

Nota: elaboració pròpia

Pel que fa al gènere dels infants, han participat un 52% del gènere femení (N=22) i un 48% del masculí. (N=20).

Figura 5

Objecte d'estudi: Cicle educatiu de les famílies

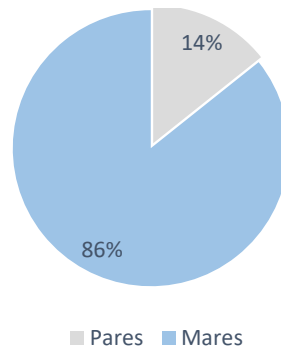

Nota: elaboració pròpia

Els cicles educatius en què es veuen implicades les famílies són d'un 43% del primer cicle d'educació infantil (N=18) i d'un 57% del segon cicle d'educació infantil (N=24), tenint en compte que hi ha famílies amb més d'un/a fill/a.

Figura 6

Objecte d'estudi: Gènere de les famílies

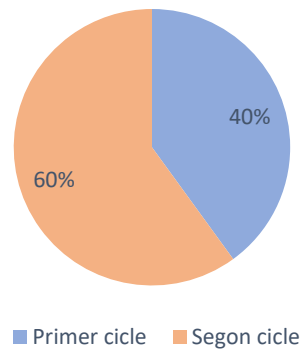

Nota: elaboració pròpia

Un 86% de mares (N=30) han participat en la investigació, enfront d'un 14% de pares (N=5).

Figura 7

Objecte d'estudi: Cicle educatiu dels/les docents

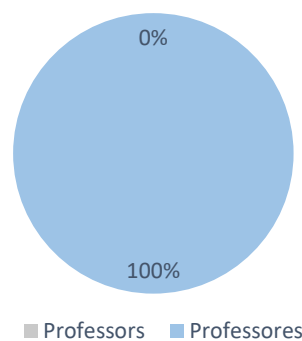

Nota: elaboració pròpia

En el cas dels/les docents, un 40% formen part del primer cicle d'educació infantil (N=2) i un 60% del segon cicle (N=3).

Figura 8

Objecte d'estudi: Gènere dels/les docents

Nota: elaboració pròpia

De la figura 8, s'observa que el perfil femení ocupa una participació absoluta entre els/les enquestats/des del perfil docent, s'estableix una majoria en el perfil docent amb un 100% de dones (N=5).

A continuació s'exposen els resultats obtinguts centrant l'atenció als objectius propis de la investigació.

7.2.1. Anàlisi dels resultats relatius als objectius

Per al seu anàlisi s'han tingut en compte per a cada objectiu els instruments i ítems que es detallen a l'[Annex 6](#). Es comença pels objectius específics referits al primer objectiu general que és el següent: **O.G.1. Analitzar la presència dels estereotips de gènere en els infants de 3 a 6 anys.**

Anàlisi O.E.1.1

El primer objectiu específic que guiava l'estudi era **detectar quins estereotips de gènere apareixen durant el segon cicle d'educació infantil**, per resoldre aquest apartat s'han valorat els següents ítems del qüestionari QI que es pot trobar a l'[Annex 1](#) i la pregunta 4 de l'entrevista docents de l'[Annex 3](#):

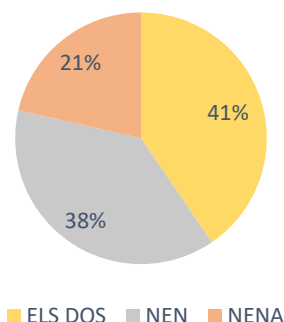
1. Qui ets tu? Per què?
2. Qui és més fort? Per què?
3. A qui li posaries una faldilla? Per què?
4. Qui jugarà amb una pilota? Per què?
5. Qui jugarà amb una nina? Per què?
6. Qui es posarà aquesta samarreta? Per què?
7. Qui va a...?
8. Qui es disfressarà de superheroi/ina? Per què?
9. Qui es disfressarà de príncep/sa? Per què?
10. Qui es pintarà les ungles? Per què?
11. Qui treballa de...?

4. En la teva tasca com a docent, observes la presència d'estereotips de gènere en l'etapa d'educació infantil?

En la pregunta 1, tots els infants es van reconèixer segons el gènere que pertanyen, és a dir, un 52% de nenes (N=22) i un 48% de nens (N=20). Per tal de justificar el per què, les respostes obtingudes es categoritzen tal com s'observa en l'[Annex 7](#), en aquest cas, un 56,25% (N=9) fan una diferenciació del gènere a través dels òrgans sexuals com ara: "tinc un penis com el nen", un 12,50% (N=2) fan la diferenciació per gustos: "M'agrada la nena", i un 31,50% (N=5) s'identifiquen amb el gènere sense distinció "Jo sóc una nena".

Figura 9

Q1 pregunta 2: qui és més fort?

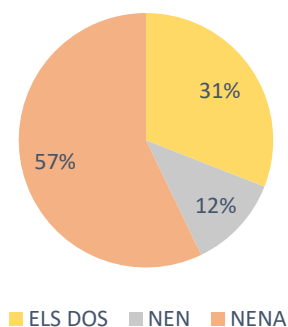
Nota: elaboració pròpia

Pel que fa a la pregunta 2 relacionada amb les característiques físiques "qui és més fort", i tal com s'analitza a la figura 9, un 41% dels infants asseguren que els dos ho són (N=17), un 38% que ho és el nen (N=16) i un 21% la nena (N=9). En aquest cas, tal com es pot observar a l'[Annex 7](#), un 37,5% de les respostes obtingudes (N=6), neguen la qualitat a l'altre gènere amb arguments com "les nenes no són fortes", un 31,25% (N=5) s'atribueixen personalment l'adjectiu "Jo tinc força", tot el contrari passa amb un 6,25% (N=1) que neguen personalment l'adjectiu "Jo no tinc força", i un 25% (N=4) aposten per un ús compartit de l'elecció afegint que "hi ha nens forts i nenes fortes".

Seguidament, dins de l'ítem sobre la indumentària dels infants, es van formular diferents preguntes envers la roba i els colors d'aquesta, per tal de comprovar si associaven i relacionaven algunes peces de roba o alguns colors de forma estereotipada.

Figura 10

Q1 pregunta 3: a qui vols que li posem una faldilla?

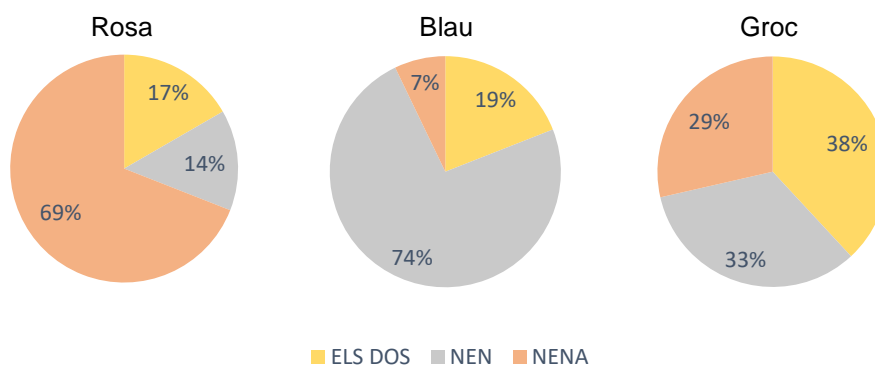
Nota: elaboració pròpia

Pel que fa a la pregunta 3, sobre "a qui vols que li posem una faldilla", s'obtenen els resultats observats en la figura 10. Com es pot visualitzar un 57% dels infants consideren que la nena és la que ha de portar faldilla (N=24), un 31% assegura que els dos (N=13), i un 12% trien al nen (N=5). De la categorització de les preguntes de Per què ([Annex 7](#)) se n'extreu que un 50% (N=6) neguen l'altre sexe per vestir una faldilla, assegurant que "Les nenes porten faldilla, a vegades

també porten vestits, però els nens no.” Un 25% (N=3), identifiquen aquesta peça de roba amb el gènere femení: “les nenes porten faldilla”. Del total de respostes un 16,67% (N=2) fan una adjudicació personal “jo porto una faldilla i m’agrada” i un 8,33% (N=1) no fan distincions entre gèneres i argumenten “els hi agraden les faldilles als dos.”.

Figura 11

Q1 pregunta 6: Color de samarreta

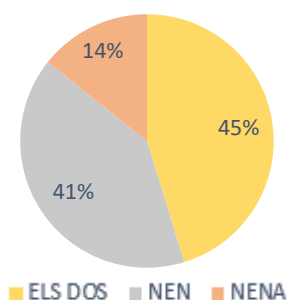
Nota: elaboració pròpia

Amb relació a la pregunta sobre els colors de les samarretes, els resultats assolits es mostren a la figura 11, on es recullen els resultats generals dels tres colors (rosa, blau i groc, com a color neutre). En aquesta pregunta es pot veure que dels 42 infants enquestats, 29 nens i nenes (69%), trien la samarreta rosa per la nena, 6 (14%) pel nen, i 7 (17%) volen que siguin tant el nen com la nena. En el cas de la samarreta blava, 31 infants (74%) trien el color blau pel nen, 3 (7%) per la nena i 8 (19%) pels dos. En canvi, pel que fa a la samarreta groga, com a color d’elecció neutre, 12 nens i nenes (29%) trien a la nena, 14 (33%) al nen i 16 (38%) als dos. En aquest cas, la identificació dels colors ha ofert diferents opinions ([Annex 7](#)), per una banda, un 66,66% (N=6) de les respostes fan una associació segons gènere: “el blau és de nens i el rosa és de nenes”, i per altra banda, un 33,33% (N=3), no tenen en compte el gènere associat: “tots els nens i nenes tenen tots els colors.”.

Amb relació al tipus de preguntes que engloben l’elecció de joguines (4,5), s’observa el següent:

Figura 12

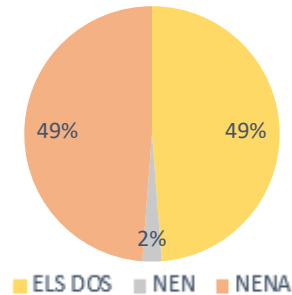
Q1 pregunta 4: Pilota

Nota: elaboració pròpia

Un 41% dels alumnes creuen que és el nen el que ha de jugar amb la pilota (N=17), un 45% (N=19) consideren que els dos i un 14% volen que sigui la nena (N=6).

Figura 13
Q1 pregunta 5: Nina

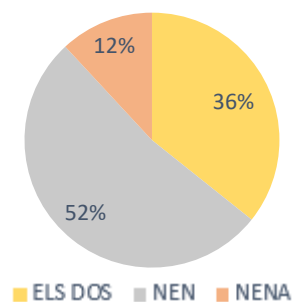
Nota: elaboració pròpia

En canvi, en el cas de la nina destaca un 49% tant per l'elecció de la nena com per la dels dos (N=20) i un 2% en l'elecció del nen (N=1).

La categorització de les preguntes obertes envers les joguines ([Annex 7](#)), es divideix en un 80% (N=8) de respostes que opinen envers preferències personals com ara: "A casa tinc nines i m'agraden" i un 20% (N=2), que aposten per un ús compartit de les joguines "els dos, perquè compartim".

Com es pot observar en les figures 14 i 15, es recull la informació en referència a les preguntes sobre disfresses (8,9):

Figura 14
Q1 pregunta 8: Disfressa superheroï/ina

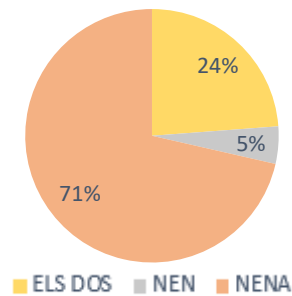

Nota: elaboració pròpia

D'aquesta manera es visualitza que per portar la disfressa del/la superheroï/ina un 52% trien al nen (N=22), un 12% a la nena (N=5) i un 36% als dos independentment del gènere (N=15).

Figura 15

Q1 pregunta 9: Disfressa príncep/sa

Nota: elaboració pròpia

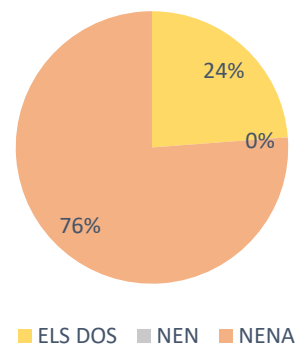
Pel que fa a la disfressa de príncep/sa, un 71% dels alumnes trien a la nena (N=30), un 5% al nen (N=2) i un 24% els trien als dos (N=10).

El reconeixement de les disfresses aporta diferents opinions (vegeu [Annex 7](#)) un 43,75% (N=7) associa les disfresses amb un gènere concret: "les nenes són princeses", un 25% (N=4) neguen a l'altre sexe amb comentaris destacables com "Els nens no poden ser princeses", i un 31,25% (N=5), fan atribucions i relacions personals: "Jo tinc una disfressa del Spiderman a casa."

Cal mencionar breument els resultats en la pregunta 10 sobre l'acció de pintar-se les ungles:

Figura 16

Q1 pregunta 10: pintar-se les ungles

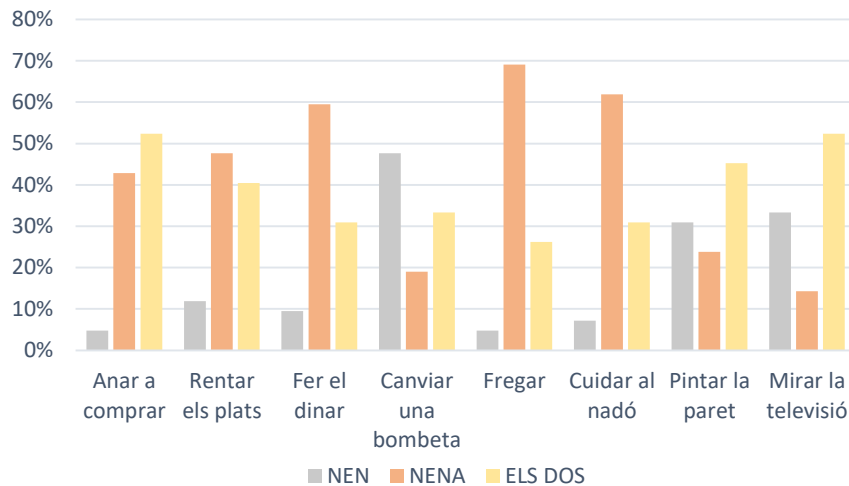
Nota: elaboració pròpia

Se n'extreu que 32 infants (76%) consideren que és la nena la qui es pintarà les ungles, 0 (0%) trien al nen i 10 (24%) escullen als dos, vegeu la figura 16. Pel que fa a les respostes obtingudes per part dels infants en aquesta pregunta, s'analitza que un 100% dels infants (N=9) neguen l'acció envers el gènere masculí amb una opinió unànime de: "els nens no poden pintar-se les ungles." ([Annex 7](#))

Per continuar amb l'anàlisi d'aquest objectiu específic, s'analitza l'elecció de les preguntes de tasques i oficis (7,11):

Figura 17

Q1 pregunta 7: Tasques domèstiques

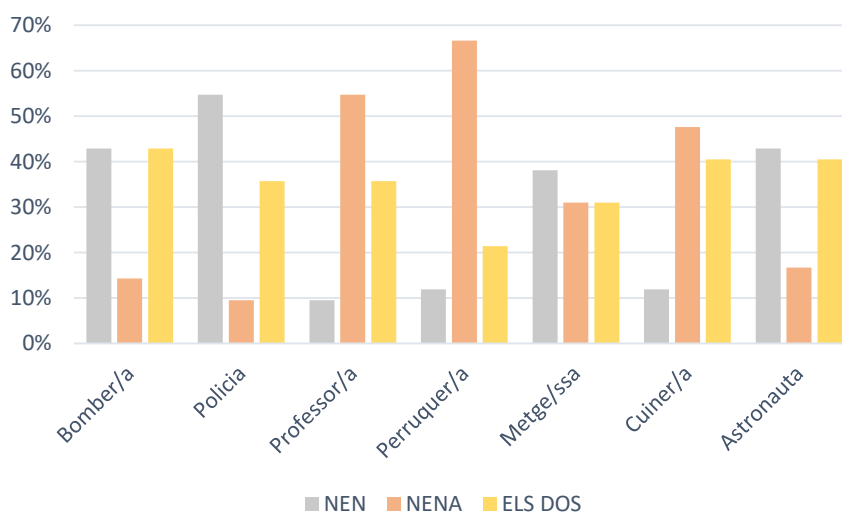

Nota: elaboració pròpia

Es pot visualitzar en la figura 17, que pel que fa a la primera tasca d'anar a comprar, 2 (5%) alumnes van escollir al nen, 18 (43%) a la nena i 22 (52%) a tots dos. A rentar els plats, 5 (12%) alumnes van triar al nen, acompanyats de 20 (48%) a la nena i 17 (40%) als dos. En la tasca de fer el dinar, 4 (10%) infants trien al nen, 25 (60%) a la nena i 13 (31%) als dos. El canvi d'una bombeta presenta l'elecció de 20 (48%) per la figura del nen, 8 (19%) per a la figura de la nena i 14 (33%) per repartir la tasca entre els dos. La tasca de fregar el terra conformen 2 (5%) eleccions pel nen, 29 (69%) per la nena i 11 (26%) per tots dos. Cuidar al nadó té 3 (7%) preferències pel nen, 26 (62%) a la nena i 13 (31%) en la repartició de la tasca. En quant a pintar la paret, 13 (31%) infants han triat al nen, 10 (24%) a la nena i 19 (45%) als dos. En darrer lloc, l'acció de mirar la televisió té 14 (33%) eleccions pel nen, 6 (14%) per la nena i 22 (52%) pels dos gèneres.

Figura 18

Q1 pregunta 11: Oficis

Nota: elaboració pròpia

En la pregunta 11 (figura 18), es pot comprovar que dels 42 participants, 18 (43%) han triat al bomber com un ofici pel nen, 6 (14%) per la nena i 18 (43%) per ambdós. També, 23 (55%) infants consideren que l'ofici de policia és pel nen, enfront 4 (10%) per la nena i 15 (36%) pels dos. La figura del o la professor/a, es reparteix 4 (10%) al nen, 23 (55%) a la nena i 15 (36%) a l'opció d'un i l'altre. De l'opció de metge/ssa 16 (38%) trien al nen, 13 (31%) a la nena i els altres 13 (31%) a tots dos. En l'ofici de cuiner/a 5 (12%) participants consideren que és un ofici del nen, 20 (48%) un ofici de la nena i 17(40%) d'ambdós. Per últim, l'astronauta té una selecció de 18 (43%) respostes pel nen, 7 (17%) a la nena i 17 (40%) pel nen i la nena indistintament.

Per últim, pel que fa a la pregunta 4 dels docents i amb paral·lelisme amb aquest objectiu s'extreu que, les docents coincideixen compartint un 6% igualitari entre afirmar que sí que existeixen els estereotips de gènere a l'educació infantil, així com en negar-ho. Els arguments que se n'extreuen en la categorització i transcripció de l'[Annex 11](#) són per una banda, que els estereotips presents en els infants "venen relacionats amb els colors, les nines o els jocs" o per altra banda, es creu que "cada vegada més hi ha més nens i nenes que comparteixen el joc" o que "des de tant petits no hi ha diferències de gènere".

Anàlisi O.E.1.2

Per l'anàlisi de l'**O.E.1.2: Comprovar si els estereotips de gènere evolucionen amb el temps**, s'han utilitzat els resultats obtinguts del QI, els totals s'han elaborat a partir de taules creuades⁷. Per tal de sintetitzar la informació obtinguda, es presenta un resum de les dades a la taula 3. En aquesta taula, es valida que tots els resultats en referència a la relació entre estereotips de gènere i el nivell educatiu aconseguït són majors que el valor límit de 0,05.

Taula 3

Anàlisi creuat segons nivell

Ítems	χ^2 segons nivell
<u>Roba/Color</u>	
<i>Rosa</i>	2,99, p=0,56
<i>Blava</i>	4,28, p=0,37
<i>Groga</i>	3,87, p=0,42
<i>Faldilla</i>	7,14, p=0,13
<u>Joguines</u>	
<i>Pilota</i>	8,09, p=0,08
<i>Nina</i>	5,73, p=0,22
<u>Físic/Acció</u>	
<i>Fort</i>	5,05, p=0,28
<i>Pintar ungles</i>	NaN, p=NaN
<u>Disfresses</u>	
<i>Superheroi/ina</i>	2,10, P=0,71
<i>Príncep/sa</i>	2,52, P=0,64
<u>Tasques domèstiques</u>	
<i>Comprar</i>	1,50, P=0,82
<i>Rentar els plats</i>	0,83, p=0,93
<i>Fer el dinar</i>	5,93, p=0,20

⁷ L'estructura de les taules creuades segons nivell es pot observar a l'[Annex 8](#).

<i>Canviar una bombeta</i>	4,83, p=0,30
<i>Fregar</i>	1,60, p=0,81
<i>Cuidar al nadó</i>	2,56, p=0,63
<i>Pintar la paret</i>	0,63, p=0,96
<i>Mirar la televisió</i>	6,21, p=0,18
Oficis	
<i>Bomber/a</i>	2,33, p=0,67
<i>Polícia</i>	5,04, p=0,28
<i>Professor/a</i>	3,58, p=0,46
<i>Perruquer/a</i>	1,96, p=0,37
<i>Metge/ssa</i>	7,19, p=0,12
<i>Cuiner/a</i>	6,95, p=0,14
<i>Astronauta</i>	4,01, p=0,13

Nota: * $p < 0,05$. Autoria: elaboració pròpia

Anàlisi O.E.1.3

Per a dur a terme la codificació dels resultats respecte a l'O.E.1.3: **Esbrinar si existeixen diferències segons el gènere dels infants**, també s'han tingut en compte les taules creuades⁸, elaborades a partir dels resultats extrets de l'aplicació prèvia del QI.

Taula 4

Anàlisi creuat segons gènere

Ítems	χ^2 segons gènere
<u>Roba/Color</u>	
<i>Rosa</i>	0,08, p=0,96
<i>Blava</i>	0,77, p=0,68
<i>Groga</i>	0,77, p=0,68
<i>Faldilla</i>	9,78, *p=0,01
<u>Joguines</u>	
<i>Pilota</i>	9,28, *p=0,01
<i>Nina</i>	0,95, p=0,62
<u>Físic/Acció</u>	
<i>Fort</i>	6,42, *p=0,04
<i>Pintar ungles</i>	NaN, p=NaN
<u>Disfresses</u>	
<i>Superheroi/ina</i>	7,15, p=0,28
<i>Príncep/sa</i>	0,84, p=0,65
<u>Tasques domèstiques</u>	
<i>Comprar</i>	0,08, p=0,95
<i>Rentar els plats</i>	0,96, p=0,61
<i>Fer el dinar</i>	0,34, p=0,84
<i>Canviar una bombeta</i>	5,21, p=0,07
<i>Fregar</i>	2,86, p=0,24
<i>Cuidar al nadó</i>	0,31, p=0,85
<i>Pintar la paret</i>	4,90, p=0,86
<i>Mirar la televisió</i>	7,06, *p=0,03
<u>Oficis</u>	
<i>Bomber/a</i>	0,13, p=0,94

⁸ L'estructura de les taules creuades segons gènere es pot trobar a l'[Annex 9](#).

<i>Policia</i>	1,97, p=0,37
<i>Professor/a</i>	2,06, p=0,35
<i>Perruquer/a</i>	1,96, p=0,37
<i>Metge/ssa</i>	0,67, p=0,71
<i>Cuiner/a</i>	0,96, p=0,61
<i>Astronauta</i>	4,01, p=0,13

Nota: * $p < 0,05$. Autoria: elaboració pròpia

Tal com es visualitza en la taula 4, el valor límit (0,05) és major dins l'ítem concret de la roba, en particular, en destaca la faldilla amb un valor p, menor que 0,05. La diferència es troba en què els nens tenen una freqüència de 5 per ells mateixos, de 7 pel sexe contrari i 8 per ambdós, en canvi, les nenes, trien 0 vegades als nens, 17 vegades al seu sexe i 5 vegades a tots dos. Es conclou, doncs, que el valor de χ^2 (Chi quadrat) és de 9,78, amb un valor $p=0,01$. Cal destacar també, l'apartat de les joguines, concretament, en l'elecció de la pilota, on 12 nens han triat el seu gènere, 0 per la nena i 8 en els dos gèneres, en canvi, les nenes trien 5 vegades al nen, 6 vegades a la nena i 19 vegades a tots dos, per tant, s'estableix un valor de χ^2 de 9,28 i un valor $p=0,01$.

Un altre apartat on el valor p és menor que 0,05 és en la pregunta de "qui és més fort", en aquest cas, el valor $p=0,04$. La freqüència d'elecció del nen és de 10 per part del gènere masculí i 6 per part del gènere femení, l'elecció de la nena és d'1 i 8 respectivament, i la resposta de tots dos, la utilitzen 9 vegades els nens i 8 vegades la nena. L'últim apartat que destaca per la dependència entre variables és la tasca de mirar la televisió, en aquest cas, el valor $p=0,03$. Les nenes seleccionen al nen 5 vegades, 6 vegades a la nena i 11 a tots dos, en canvi, els nens mencionen 9 vegades al nen, 0 a la nena i 11 a l'un i l'altre.

Si es revisa la taula, no es detecta cap altra relació significativa en les eleccions triades segons el gènere dels infants, ja que els altres resultats dels ítems analitzats tenen un valor superior a 0,05.

En relació doncs a l'O.G.1. Analitzar la presència dels estereotips de gènere en els infants de 3 a 6 anys, s'examina que els resultats més destacables són en l'elecció de la faldilla un 57% (N=24) on s'escull a la nena en primera opció. En l'apartat dels colors de la samarreta, el color rosa en destaca l'elecció de la nena amb un 69% (N=29) i el color blau, en destaca el nen amb un 74% (N=31). En la joguina concreta de la nina, un 49% (N=20) dels infants trien a la nena. Pel que fa a les disfresses, un 52% (N=22) trien al nen com a superheroï/ina i un 71% (N=30) trien a la nena per disfressar-se de príncep/sa. En les tasques domèstiques, en ressalta l'elecció del gènere femení en les tasques de fregar amb un 69% (N=29), la tasca de cuidar al nadó amb un 62% (N=26) i en la de fer el dinar amb un 60% (N=25). Per últim, en els oficis cal destacar que 23 infants (55%) trien al nen com a policia i 23 infants (55%) trien a la nena com a professor/a.

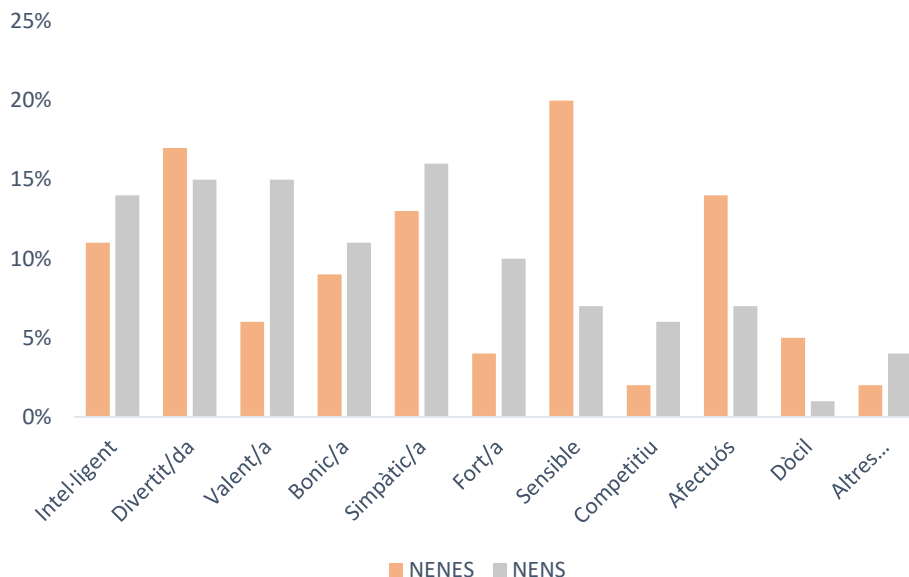
A continuació es procedeix amb l'anàlisi dels objectius específics referits al segon objectiu general que és el següent: **O.G.2: Identificar com les famílies o els/les docents poden influir en la transmissió dels estereotips de gènere.**

Anàlisi O.E.2.1

En relació al **O.E.2.1. Analitzar quin tipus d'estímuls, comportaments o llenguatges transmeten les famílies als infants de 0 a 6 anys**, s'han codificat mitjançant els resultats de les respostes del QF ([Annex 2](#)), la pregunta 7 del QI, i les pregunta 5 de l'entrevista. Més concretament, els ítems que s'han tingut en compte són els de la taula de relació d'objectius ([Annex 6](#)).

Figura 19

QF pregunta 1. Quines de les següents qualitats creus que defineixen millor al teu fill/a:

Nota: elaboració pròpia

Iniciant l'anàlisi amb la pregunta 1 del QF, s'han dividit els resultats dels atributs de personalitat segons si es feien a fills/es amb gènere femení o masculí. En aquest cas i, tal com s'observa en la figura 19, dels 35 pares i mares participants, 6 (11%) creuen que la seva filla és intel·ligent i 14 (13%) asseguren que ho és el seu fill. Pel que fa a la resposta de divertit/da hi ha 9 (16%) eleccions pel gènere femení i 15 (14%) pel gènere masculí, en el de valent/a, es recullen 3 (5%) respostes per les nenes i 15 (14%) dels nens. A la característica de bonic/a, hi ha una freqüència de 5 (9%) per les nenes i 11 (10%) pels nens, en la de simpàtic/a 7 (13%) a la nena i 16 (15%) al nen, també, en l'elecció de fort/a es recullen 2 respostes per la nena (4%) i 10 pel nen (9%). Per l'adjectiu de sensible, apareixen 11 (20%) vegades la nena i 7 (7%) vegades el nen, per contra, en l'adjectiu de competitiu/va, hi ha 1 (2%) elecció per les nenes i 6 (6%) pels nens. Hi ha 8 (14%) pares o mares que diuen que les seves filles són afectuoses i 7 (7%) que diuen que ho són els seus fills. Per concloure, 3 (5%) creuen que les seves filles són dòcils i 1 (1%) ho creu pel seu fill, i en l'apartat d'altres, hi ha 1 (2%) elecció per les nenes i 4 (4%) pels nens.

En les preguntes de resposta tipus Likert de les tasques domèstiques i la freqüència en la criança dels seus fills/es, es recullen els resultats a la taula 5 i 6:

Taula 5

QF pregunta 2 i 3. Digues amb quina freqüència realitza aquestes tasques la Mare/tutora legal o Pare/tutor legal de la família:

Ítems	PARES		MARES	
	M (Mitjana)	σ (Desviació típica)	M (Mitjana)	σ (Desviació típica)
Tasques domèstiques				
<i>Rentar els plats</i>	3	0,92	4	0,92
<i>Cuinar</i>	3	1,13	3,5	0,96
<i>Escombrar i fregar</i>	3	1,12	4	0,88
<i>Rentar i planxar la roba</i>	2	1,17	4	1,06
<i>Netejar el bany</i>	2	1,22	4	1,19
<i>Arreglar l'habitació dels fills/es</i>	2	1,20	4	1,10
<i>Anar a comprar</i>	3	1,06	3	0,90
<i>Canviar una bombeta</i>	4	1,06	2	0,98

Nota: (5, Sempre, 4, Gairebé Sempre, 3, Sovint, 2 Gairebé Mai i 1 Mai) Autoria: elaboració pròpia

En aquest cas, cal destacar que la mitjana de les respostes tendeixen a ser moderades ($M=3$) en la majoria de preguntes, i aquestes són similars entre pares i mares amb nivell màxim d'1 com a diferència entre mitjanes. Els nivells d'acord s'han numerat (5, Sempre, 4, Gairebé Sempre, 3, Sovint, 2 Gairebé Mai i 1 Mai). Els ítems concrets que presenten més diferències en les tasques domèstiques, es troben concretament en rentar i planxar la roba, on els pares tenen una mitjana de 2 ($M=2$) amb una desviació típica $DE=1,17$ i les mares una mitjana de 4 ($M=4$) i una $DE=1,06$, en l'activitat de netejar el bany, les mitjanes són les mateixes $M=2$ pel pare i $M=4$ per la mare. A l'inrevés succeeix amb la tasca d'arreglar la bombeta, on els pares tenen una mitjana $M=4$ ($DE=1,06$) i les mares $M=2$ ($DE=0,98$).

Taula 6

QF pregunta 4 i 5. Amb quina freqüència desenvolupa el PARE/tutor legal o la MARE/tutora legal les següents funcions pròpies de la criança dels vostres fills/es:

Ítems	PARES		MARES	
	M (Mitjana)	σ (Desviació típica)	M (Mitjana)	σ (Desviació típica)

Criança fills/es				
<i>Canvi de bolquers</i>	4	0,94	4	0,75
<i>Jugar amb ells/es</i>	4	0,82	4	0,90
<i>Anar al parc</i>	3	1,13	4	0,93
<i>Passar més temps amb ell/a</i>	4	0,85	4	0,79
<i>Banyar al fill/a</i>	4	1,04	4	0,93
<i>Donar-li de menjar</i>	4	0,92	4	0,75
<i>Educar-lo</i>	4	0,82	4	0,70
<i>Portar-lo al metge</i>	3	1,05	4	0,73

Nota: (5, Sempre, 4, Gairebé Sempre, 3, Sovint, 2 Gairebé Mai i 1 Mai) Autoria: elaboració pròpia

En la criança dels fills/es la mitjana de les respostes també tendeix a ser moderades ($M=3$) en la majoria de preguntes, la única diferenciació es troba en l'acció d'arreglar l'habitació dels fills/es amb una $M=2$ pels pares i una mitjana de 4 per les mares.

En les qüestions relatives de l'apartat <<Accions>>, on es preguntava per la freqüència de les joguines a casa, s'ha procedit a dividir les joguines aportades segons si són pares o mares de nens o de nenes.

Taula 7

QF Pregunta 6. Marca amb quina freqüència feu servir a casa els següents jocs o joguines:

Ítems	NENS		NENES	
	M (Mitjana)	σ (Desviació típica)	M (Mitjana)	σ (Desviació típica)
<u>Joguines a casa</u>				
<i>Cotxes, camions i motos</i>	3	1,17	3	0,91
<i>Nines</i>	2	0,85	3	1,18
<i>La cuineta</i>	3	1,16	3	1,36
<i>Disfresses superherois/ines</i>	2	1,33	2	1,50

<i>Disfresses prínceps/es</i>	1	0,77	1	1,49
<i>Pilotes</i>	3	1,12	3	0,96
<i>Cotxets</i>	3	1,22	3	1,16
<i>Robots</i>	1	1,08	1	0,62
<i>Estris de neteja infantils</i>	3	1,07	3	1,36
<i>Pistoles de Joguina</i>	1	0,77	1	0,26
<i>Bicicletes</i>	3	1,08	3	1,41
<i>Cap dels anteriors</i>	1	1,23	1	1,12

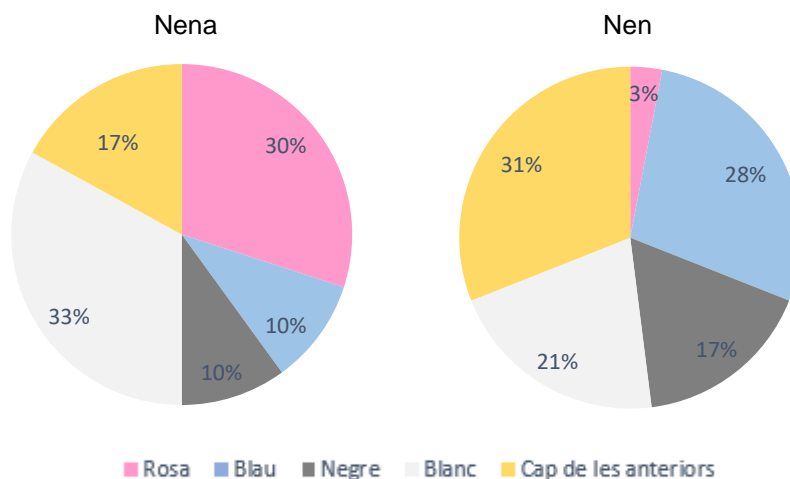
Nota: (5, Sempre, 4, Gairebé Sempre, 3, Sovint, 2 Gairebé Mai i 1 Mai) Autoria: elaboració pròpia

En aquest cas, els resultats es recullen segons les mitjanes i desviacions típiques a la taula 7, on en destaca un ús regular de les joguines ($M=3$) i una similitud entre les respostes independentment del seu gènere.

Per continuar amb l'anàlisi de l'objectiu, els 35 participants, és a dir, un 100% asseguren que no els molestaria que el seu fill/a jugues amb joguines que socialment estan acceptades com del sexe contrari.

Figura 20

QF Pregunta 10. Quina preferència de colors tens pel teu fill/a, pel que fa a roba, el color de l'habitació, etc.?

Nota: elaboració pròpia

Pel que fa a l'anàlisi de les respostes sobre els colors de la roba i de l'habitació de les famílies pels seus infants, vegeu figura 20, cal remarcar que 9 (30%) famílies asseguren que el rosa predomina en els seus colors per les nenes i 1

(3%) pels nens, així com el blanc 10 (33%) per les nenes i 6 (21%) pels nens. El color blau té 3 eleccions (10%) per famílies amb nenes i 8 (28%) per les que tenen nens.

L'última pregunta del grup d'accions, és la dels oficis esperats perquè desenvolupi els/les seus/ves fills/es. En aquest cas, els resultats no han sigut concloents perquè la informació aportada no ha resultat beneficiosa per aquest estudi, ja que hi ha hagut respostes ambigües, mostrant un interès personal en la felicitat i interessos dels/les menors i d'on no s'ha pogut extreure l'anàlisi concret dels estereotips de gènere.

Per acabar amb el QF, en l'anàlisi del Llenguatge de les famílies, es comprova el següent:

Taula 8

QF Pregunta 11. Com descriuries la següent imatge al teu fill/a?

Segments del text	Freqüència	%
Un parc	5	14%
Nens	8	23%
Nens i nenes	12	34%
Família	2	6%
Amics i amigues	1	3%
Infants	2	6%
Pares	3	9%
Pares i mares	2	6%

Nota: elaboració pròpia

Un 34% de les famílies utilitzen el concepte "nens i nenes" per descriure una imatge on apareixen ambdós sexes i un 23% diu únicament "nens", vegeu taula 8. El concepte "família" i "pares i mares" l'usa un 6% dels enquestats, en canvi, un 9% diu pares de forma genèrica. Un 14% de les famílies empen la paraula parc per englobar tot allò que observen.

Per continuar amb l'anàlisi de l'O.E.2.1., cal fer referència a la pregunta 7 del qüestionari dels infants, comentada amb anterioritat, en aquest cas, es pot observar que de les tasques que coincideixen amb el QF (2 i 3), en l'acció d'anar a comprar un 52% dels infants (N=22) trien als dos per anar a comprar, un 43% (N=18) a la nena i un 5% (N=2) al nen. En la tasca de cuinar, un 60% (N=25) trien a la nena, un 31% (N=13) trien a ambdós i un 10% (N=4) trien al nen. En l'apartat de rentar els plats, un 48% (N=20) trien a la nena, un 40% (N=17) als dos i un 12% (N=5) al nen. Per fregar el terra, un 69% (N=29) dels infants escullen a la nena, un 26% (N=11) als dos i un 5% (N=2) al nen. En concordança amb el QF (preguntes 4 i 5), de les tasques de criança, els infants trien com a responsable de l'acció de cuidar amb un 62% (N=26) a la nena, amb un 31% (N=13) al nen i a la nena i amb un 7% (N=3) al nen.

Per acabar, en referència a la pregunta 5 de l'entrevista a les docents, en un 17% de les respostes (N=6) apareix que es detecten estereotips en l'àmbit familiar, totes les docents coincideixen a dir que hi ha presents estereotips per part de les

famílies i, tal com es pot observar, en la transcripció i categorització de les entrevistes de l'[Annex 10](#), ho argumenten de la següent forma: "avui en dia encara estan molt estereotipats i aquests venen de casa, d'allò que veuen i senten a casa, perquè a l'escola no es treballa així.", o "ho veus molt en la forma que tenen de vestir als infants, fins i tot et podria arribar a dir, segons la tipologia de carmanyoles, de motxilles, etc.". Altres arguments que fan són: "En algunes accions o comentaris que fan els pares o mares quan parlen amb nosaltres o només en la forma que venen vestits a l'escola. Per exemple, no m'he trobat mai cap nen vestit de color rosa o amb diadema. Però si miro fotos, cada dia del món hi ha una nena o dos o tres, que van vestides de color rosa, no crec que elles ho triïn, sinó que a casa, ja ho fomenten."

Anàlisi O.E.2.2

Específicament l'anàlisi de l'O.E.2.2: Comprendre quin tipus d'estratègies utilitzen i transmeten els i les docents en aquest àmbit, s'ha desenvolupat a partir de l'entrevista semiestructurada realitzada a les docents participants. En aquest sentit, s'ha confeccionat un anàlisi qualitatiu mitjançant la categorització de les entrevistes ([Annex 10](#)) i a partir de les transcripcions literals d'aquestes ([Annex 11](#)). De les trobades amb les professionals del primer i segon cicle d'educació infantil, en primer lloc, se n'extreu que cap de les formadores té formacions amb coeducació i perspectiva de gènere en l'àmbit educatiu. En segon lloc, s'aporta un 100% de les respostes afirma que els materials didàctics no tenen gènere, així com els espais, on un 100% de la categoria es repeteix. En la categoria del vocabulari un 42,9% assegura l'ús del llenguatge no sexista i un 57,1% presenta dificultats en fer-lo servir. Pel que fa al tracte amb els infants segons el seu gènere, un 55,5% de les respostes s'inclinen en no diferenciar entre gèneres i un 44,4% sí ([Annex 10](#)).

Taula 9

Entrevista docents Pregunta 3. Tu creus que...? (Tenint en compte que 0 és poc/mai i 4 és molt/semprè.

ÍTEMS	M (Mitjana)	σ (Desviació típica)
<i>Espais</i>	4	0,41
<i>Cura vocabulari</i>	3	1,17
<i>Ús llenguatge no-sexista</i>	3	1,21
<i>Empatia amb el gènere femení</i>	3	0,75
<i>Empatia amb el gènere masculí</i>	3	0,75
<i>Directe amb el gènere femení</i>	4	1,21
<i>Directe amb el gènere masculí</i>	3	0,75

el gènere masculí

<i>Materials coeducatius</i>	4	0,84
<i>Dates senyalades</i>	2	0,84

Nota: (5, Sempre, 4, Gairebé Sempre, 3, Sovint, 2 Gairebé Mai i 1 Mai) Autoria: elaboració pròpia

De forma més específica a cada pregunta concreta, es pot observar a la taula 9, que les mitjanes de resposta es troben entre el 3 i el 4 (sovint, gairebé sempre) excepte en l'apartat de celebració de dates assenyalades com el 25 de novembre o el 8 de març, que té una $M=2$ ($DE=0,84$).

Finalment, fent referència a l'**O.G.2. Identificar com les famílies o els/les docents poden influir en transmissió dels estereotips de gènere**, s'ha observat que un 15% de les famílies consideren al seu fill amb gènere masculí, com a valent ($N=15$) i un 6% ($N=3$) consideren que la seva filla és valenta. En l'adjectiu de fort/a, un 10% ($N=10$) de les famílies atribueixen aquesta característica pel seu fill i un 4% ($N=2$) per la seva filla. L'atribució de sensible, correspon un 20% d'eleccions ($N=11$) pel gènere femení i un 7% ($N=7$) pel gènere masculí. Les famílies consideren que un 14% ($N=8$) de les seves filles són afectuoses i un 7% ($N=7$) consideren que ho és el seu fill. Per acabar, un 5% ($N=3$) veu a les seves filles com a dòcils i un 1% ($N=1$) trien al seu fill.

Pel que fa als colors presents en el dia a dia dels infants, cal destacar, que un 30% de les famílies ($N=9$) utilitzen el color rosa per les nenes i un 3% ($N=1$) pels nens. El color blau, el trien un 28% ($N=8$) de famílies pel gènere masculí i un 10% ($N=3$) pel gènere femení.

Les tasques domèstiques que presenten més diferències són rentar i planxar la roba, netejar el bany i arreglar l'habitació dels fills/es, en aquest cas, els pares tenen una mitjana=2 i les mares una mitjana=4. En canvi, en l'acció de canviar una bombeta, passa al revés, els pares tenen ($M=4$) i les mares ($M=2$).

En el llenguatge, un 23% ($N=8$) de les famílies utilitzen "nens" per referir-se a un grup de nens i nenes i un 34% ($N=12$) utilitzen "nens i nenes", també un 6% ($N=2$) utilitzen pares i mares i un 9% ($N=3$) utilitzen el concepte "pares" per a referir-se a un grup de pares i mares.

Respecta a les docents, un 57,1% presenta dificultats en l'ús del llenguatge no sexista ($N=4$) i un 42,9% assegura utilitzar-lo a l'aula ($N=3$). A més a més, un 44,4% de les docents ($N=4$) comenten fer diferències en el tracte segons el gènere i un 55,5% ($N=5$), confirma no utilitzar aquestes diferenciacions i tractar-los a tots/es per igual, independentment del gènere.

7.3. Discussió

Després d'extreure els resultats, cal comparar, contrastar i discutir les dades obtingudes. En el següent apartat s'expliquen els resultats fent inferències i relacions entre les dades i es comparen els coneixements previs a la temàtica de la investigació, en aquest cas, els estereotips de gènere a l'etapa d'educació infantil.

7.3.1. Discussió referida a les preguntes d'investigació

Tenint en compte els resultats assolits de les preguntes d'investigació, cal considerar les plantejades prèviament a la recollida de dades, allò que es plantejava conèixer i abordar.

En aquest cas, pel que fa a la **primera pregunta d'investigació (a)**, es troben presents els estereotips de gènere de 0 a 6 anys? Es pot corroborar que hi ha una tendència a l'alça en promoure la igualtat en bastants ítems, ja que tal com comenta el ja mencionat, Rafferty (2019) sembla que hi ha un trencament de les diferències entre homes i dones, i en el cas de l'estudi, es pot entreveure atès que en destaca l'elecció dels dos, per anomenar qui dels dos és més fort, en l'elecció de les joguines, on aquesta opció de resposta té una elecció freqüent pels nens i nenes, o en algunes tasques domèstiques i oficis, on es comença a observar un treball cooperatiu i repartit entre ambdós gèneres, però en concret, encara en destaquen altres aspectes on els participants mostren una persistència en la interiorització de rols de gènere tradicionals, tal com es pot observar també en els resultats de l'estudi portat a terme per (Solbes, et al., 2020). En el cas dels infants que formen part del primer cicle i pel qual, en destaca la interacció de les seves famílies o docents de l'escola bressol, es pot afirmar que passa quelcom similar, tal com es comprova més endavant, ja que els agents socials actuen com a transmissors d'estereotips en alguns àmbits concrets des d'edats primerenques.

Per oferir respostes a la **pregunta d'investigació (b)**, sobre si els estereotips evolucionen amb el temps, s'ha pogut comprovar a través de les dades recollides la no aparició de diferències significatives en cap dels subapartats, entre els nens i nenes de 3 anys i els nens i nenes de 6. Al contrari que en un estudi de (Solbes, et al., 2020) on la interiorització d'aquests esquemes sí que semblen augmentar amb l'edat, sobretot entre el grup més petit i el més gran.

Quant a l'**interrogant (c)** amb la motivació de conèixer si hi ha diferències en la perspectiva de gènere entre nens i nenes, s'ha pogut analitzar que de forma general els estereotips que apareixen es reproduïxen i s'influeïxen tant en el gènere masculí com en el gènere femení, en similitud a l'estudi de González y Rodríguez, 2020, on també es demostra que independentment del gènere, els infants posseeixen els tipificats estereotips assignats a cada gènere. Tot i que en l'estudi present, apareixen alguns ítems on sí que es mostra aquesta diferència de respostes, comentades en l'O.E.3, el percentatge d'aparició és mínim.

Per donar resposta a la **pregunta d'investigació (d)** que buscava conèixer quin tipus d'estímul, comportaments o llenguatges estereotipats transmeten les famílies, mal que es creu que les influències socials són els principals factors que contribueixen en la formació d'estereotips infantils (Linewaver, T., et al, 2017) s'ha pogut comprovar que en el cas de les famílies, hi ha certs ítems que fan palès una aproximació en la igualtat de gènere sobretot en l'elecció i l'ús de joguines no sexistes o l'ús d'un llenguatge més curós cap als menors. Però, altres com l'encara present paper de la dona en les tasques domèstiques de neteja i l'home en tasques de manteniment, fent ús de colors

com el rosa i el blanc a les nenes i el no ús del rosa per part de les famílies amb nens, l'aparició de tractes i percepcions diferenciades segons el gènere, veient als nens com més forts, valents i competitius i a les nenes com més dòcils i afectuoses.

L'última **pregunta d'investigació** que buscava conèixer quin tipus d'estímul, comportaments o llenguatges estereotipats transmeten els o les docents (**e**), s'ha observat un aspecte positiu que en destaca, que és la utilització favorable d'espais i materials coeducadors, que ofereixen la participació dels dos gèneres sense interferències, però queden recollides presents dificultats en el llenguatge i sovint, un tracte diferenciat entre sexes. Tot i això, amb similitud amb les famílies, també està present entre algunes docents mostrar-se més empàtiques amb les nenes i més directes amb els nens, com en l'estudi de Bonelli (2018), on també apareix la pervivència d'atributs psicosocials tradicionals respecte a la concepció més sensible i emocional per les nenes i més activa pels nens. Un baix percentatge de les docents, també presenta una lleu aparició del llenguatge sexista a l'aula, ja que asseguren no tenir en compte als dos sexes en l'ús del vocabulari diari, mencionant "nens" de forma generalitzada per fer referència a un grup de nens i nenes.

7.3.2. Discussió en comparació amb els objectius de la investigació

Enfocant la significació dels resultats en l'**O.E.1.1: Detectar quins estereotips de gènere apareixen durant el segon cicle d'educació infantil**, s'han trobat diversos estereotips de gènere en els infants de 3 a 6 anys que cal tenir en compte. Primerament, i fent referència al grup de preguntes que agrupen peces de roba i els colors d'aquesta, una proporció elevada dels participants coincideixen en afirmar que la faldilla és un complement de nena, això pot ser perquè tal com s'extreu d'un estudi alemany, on s'analitzen diferents tendes de roba infantil, en la moda infantil es fan evidents clars exemples de sexisme. (Brunner, et al., 2019) Referent als colors, també es detecten estereotips, on la gran majoria dels infants argumenten que "el rosa és de nenes i el blau és de nens", no es fa tan evident amb el color groc, que actua com a color neutre i en aquest cas, els resultats són més repartits. Per tant, es fa evident la clara identificació dels colors amb un gènere en concret, tal com ho fa Martínez (2017), on també conclou que els estereotips associats als colors encara són vigents a la societat.

Un altre estereotip amb una tendència molt clara per part dels participants és l'acció de pintar-se les ungles, en aquest cas, l'elecció rotunda de la nena fa evident aquest clixé i no únicament això, sinó que el nen no obté cap elecció per a fer-ho, és a dir, que ja tenen una associació clara i estereotipada d'aquest fet cap al gènere femení i queda anul·lada la participació del nen, també s'observa amb la majoria absoluta d'opinions on els infants creuen que "els nens no poden pintar-se les ungles."

Altrament, també es resol que en les tasques domèstiques hi ha certs estereotips que cal argumentar. Menys d'una quarta part dels participants selecciona al nen com a figura única per a fer les feines de casa, a pesar que hi ha una certa tendència en l'elecció de corresponsabilitat en les tasques, la nena té un paper força protagonista en algunes tasques concretes, com ara fregar, cuidar al nadó

o fer el dinar, en canvi, els infants tal com passa amb les famílies, seleccionen al nen per les tasques de manteniment com canviar la bombeta. Aquesta relació amb l'O.E.2.1., es fa patent perquè al final, els infants reben l'estímul del que observen a casa i així s'exposa en els resultats.

El que sorprèn dels resultats obtinguts és que tal com s'aprecia a l'[Annex 9](#), les nenes són les que s'atribueixen més tasques de neteja i de cura dels altres i reparteixen més les tasques de manteniment o d'oci, en canvi, els nens són els que assumeixen el canvi de bombeta com una tasca pròpia del seu gènere, així com, mirar la televisió, on no seleccionen a la nena en cap ocasió, això porta a veure què fan la tria per homes i/o dones, activitats que són considerades socialment pròpies per un gènere o l'altre. (Acosta, 2017)

Un altre tipus d'estereotips que sorgeixen en aquesta etapa va relacionada amb les disfresses, on hi ha una clara intencionalitat de relació entre la disfressa de superheroi/ina amb els nens i la de príncep/sa amb les nenes. En aquest cas, la disfressa de superheroi/ina és contundent en el cas dels nens, ja que no trien ni una sola vegada a la nena per ser-ho, aquest fet està contrastat en un estudi recent que va observar l'ús d'aquestes disfresses "de tipus masculí" activava en els infants l'esquema de gènere i actuar en línia amb el que s'espera del seu gènere. (Coyne, et al., 2021). En canvi, les nenes, seleccionen de forma més repartida l'ús de la disfressa de superheroi/ines, incloent-se en el seu ús, però es selecciona majoritàriament en l'opció de príncep/sa. Per tant, es pot observar que les disfresses van seleccionades segons el gènere i la pressió social que tenen al darrere des d'edats primerenques, ja que com mencionen Castillo i Tornero (2009) "aparentment, són molt innocents les disfresses, però si es vol educar en igualtat, cal que les nenes comprenguin que no cal que siguin tendres i delicades com les princeses [...] i que els nens no tenen per què ser forts i violents, com els superherois." (p.90)

A tall de conclusió, cal fer referència als estereotips que han aparegut pel que fa a la identificació d'oficis segons gènere. Tot i que de forma general, en la majoria dels oficis en destaca la mitjana de seleccions tant per nen com per nena, les professions més dominants que es consideren en el cas del gènere masculí, són les de policia i les professions més vinculades al femení és la de perruquera, exceptuant la de professora, ja que les seves figures de referència en l'àmbit educatiu són dones i molts infants deien el nom de la seva mestra per justificar la selecció. Els mateixos resultats s'extreuen en l'estudi de Solbes et al., 2020, on la professió de policia predomina com a professió masculina i la de perruquera en la femenina.

L'estudi present tendeix a ser divergent envers l'O.E.1.2, **Comprovar si els estereotips de gènere evolucionen amb el temps**, perquè tal com s'ha mencionat anteriorment, de forma general, no es presenten diferències si tenim en compte l'edat dels subjectes de la mostra, atès que l'anàlisi de la variable de l'edat, justifica que no apareixen diferències estadísticament significatives entre nivells educatius. De forma similar succeeix amb l'anàlisi que realitzen Mosteiro i Porto (2017) on malgrat centrar-se en persones adultes, tampoc es determinen accentuacions dels estereotips amb l'evolució de l'edat. El que sí que es pot extreure, és que tot i no aparèixer divergències d'opinió significatives, els infants de 3 anys, tendeixen a ser més flexibles en el moment d'elecció, seleccionant

més vegades l'opció dels dos i sent més igualitaris/es, a diferència que un infant de 5/6 anys. Segons Sánchez (2018) això pot ser degut “o bien a la inflexibilidad cognitiva propia de los 3 años, o bien al trabajo previo que en la escuela ya se ha hecho sobre género y que van interiorizando poco a poco los niños/as a lo largo de Educación Infantil.” (p.51)

Respecte a una altra de les variables estudiades a partir de l'**O.E.1.3, Esbrinar si existeixen diferències segons el gènere dels infants**, queda palès que de forma general, tant nens com nenes, tenen assumits els estereotips tipificats assignats a cada sexe (González i Rodríguez, 2020), que ja han estat mencionats en l'O.E.1, però també és cert que hi ha certs ítems on s'emfatitza més la diferència, sobretot per part del gènere masculí. L'únic exemple on les nenes fan una selecció força estereotipada a diferència dels nens és amb la pregunta sobre “qui es posarà una faldilla”, on es pot extreure que tot i que els nens decideixen fer ús equitatiu i inclús, seleccionar-se a ells mateixos, les nenes responen de forma rotunda assumint la faldilla, com a pròpia del seu gènere. El que porta a pensar que les nenes s'assignen atributs associats amb la feminitat de les dones amb més assiduitat que els nens. (Solbes, et al., 2020).

Les diferències que es mostren per part del gènere masculí tenen a veure amb l'ítem de l'assignació de força a un dels dos sexes, on a diferència de les nenes que mostren respostes més equitatives, aquests se seleccionen primer a ells mateixos. Quelcom equivalent succeeix amb les joguines, les nenes tenen en compte els dos gèneres tant per jugar amb la nina, com per jugar amb la pilota, en canvi, els nens fan una assignació molt estereotipada, relacionant el nen amb la pilota i a la nena amb la nina, amb cap adjudicació a l'inrevés, potser a causa del fet que els nens són més sensibles a la crítica “per travessar la línia” sobre el gènere que es puguin establir a les joguines.(Dewar,G.,2009-2012). Finalment, cal ressaltar que per afegiment apareix una diferència amb l'acció de mirar la televisió, en aquest cas, tot i que la primera opció de les respostes són igualitàries entre els dos sexes, en destaca que els nens no seleccionen a la nena en solitari i, en canvi, les nenes sí que els anomenen en 5 ocasions.

En general, s'ha pogut comprovar que el gènere masculí es mostra més reticent a ser flexible en les seves respostes, de la mateixa forma passa també a la investigació de la ja mencionada Sánchez (2018) on els nens apareixen més estereotipats que les nenes, que es mostren més flexibles en el moment de triar a ambdós. Els nens, de forma general, tendeixen a ser més fixes que les nenes, perquè presenten més limitacions socials a l'hora de triar o fer una activitat, perquè “és de nenes”. Aspecte que no succeeix amb tanta freqüència amb les nenes, les quals genèricament es mostren més defensores de què elles també ho poden fer (Rey, 2016).

Per donar resposta a l'objectiu general plantejat prèviament se n'aplica la següent descripció:

Pel que fa a l'**O.G.1: Analitzar la presència dels estereotips de gènere en els infants de 3 a 6 anys**, l'estudi ha extret que existeixen diferents estereotips de gènere mencionats específicament a l'O.E.1.1, encara queda palès l'aparició d'estereotips envers els colors, accions i peces de roba considerades femenines, com ara, pintar-se les ungles o portar faldilla, la repartició d'algunes tasques domèstiques, així com, l'inici d'aparició dels estereotips sobre el que és sovint adjudicat i previst com a masculí i femení.

Aquests mateixos resultats s'extreuen en diferents investigacions sobre la temàtica (Rodríguez, 2020; Sánchez, 2017; King, et al., 2021; Root, et al., 2019), on es coincideix amb els mateixos patrons relatius als estereotips concrets apareguts en les etapes escolars inicials. Tot i això, de forma general en l'actual estudi, no existeix l'aparició d'estereotips pel que fa a les joguines, a diferència d'altres on sí que es demostra una relació entre gènere i joguines. (Martínez i Vélez, 2009)

Abans de fer la interpretació de **l'O.G.2. Identificar com les famílies o els/les docents poden influir en transmissió dels estereotips de gènere**, es contrasten, a continuació, les dades dels objectius específics concrets.

L'O.E.2.1, Analitzar quin tipus d'estímul, comportaments o llenguatges transmeten les famílies als infants de 0 a 6 anys, tot i que la conclusió que se n'extreu per part de les docents és que les famílies són les principals transmissores de gènere en els infants, en l'estudi es presenta una lleugera inclinació cap al canvi i la millora en la transmissió d'alguns estereotips de gènere, tal com es recull, en primer lloc, en la contundència de respostes en l'ús de joguines independentment que es puguin catalogar com a "sexistes" dins la societat i en la demostració en la freqüència d'ús d'aquestes dins l'àmbit familiar independentment del gènere dels seus fills/es, com en la investigació de Boekee i Brown (2015), on els adults no estereotipen les joguines "masculines" i "femenines" com a diferents. En segon lloc, es mostra l'aparició d'un llenguatge on comença a dominar l'ús no sexista en les respostes (19) o l'ús d'un llenguatge general sense mostrar importància en el gènere sinó en el contingut del qual es mostra (5) envers un llenguatge exclouent per un dels dos sexes (11). En contraposició, malgrat que sembla que hi ha una repartició de tasques força igualitària dins les unitats familiars, sobretot en la presència durant la criança, i que poden ser un exemple pels infants, segueixen apareixent algunes bretxes de gènere en accions com planxar, netejar el bany, arreglar les habitacions dels fills/es o canviar una bombeta, on la dona ocupa un paper més present en la majoria de tasques de neteja i els homes en tasques de manteniment. Cal tenir en compte, que com anomenava Espinar (2009), els infants aprenen i reben de forma estereotipada aspectes tan bàsics com el repartiment de tasques i així queda demostrat amb la concordança d'alguns punts en comú amb l'O.E.1.1.

Un comportament que transmeten inconscientment les famílies es dirigeix en com veuen i per conseqüència, com tracten als seus fills/es. Un experiment amb nounats va determinar que les famílies descrivien als nens com grans, robustos i forts, mentrestant a les nenes se les descrivia com a petites, boniques i fràgils (Rouyer i Zaouche-Gaudron, 2006) i així es confirma també en aquesta investigació, on tot i que s'igualen i es comparteixen força, en tots dos sexes, alguns adjectius concrets com: intel·ligent, divertit/da, simpàtic/a o bonic/a, hi ha tendència en fer una diferenciació i descriure a les nenes com sensibles, dòcils i afectuoses i als nens com a forts, valents i competitius.

Les famílies ensenyen estereotips a través d'altres formes i comportament de la seva vida diària, per exemple, en la forma en la qual vesteixen i decoren les habitacions dels seus fills/es. (Hetherington i Parke, 1999) Així mateix es recull amb l'anàlisi de resultats, que les famílies participants de la investigació són transmissores en la selecció de colors que predominen en la vida dels infants.

En aquest cas, tal com s'ha mencionat en la pregunta d'investigació c, hi ha prevalença en els colors més clars (rosa, blanc) per les nenes i colors més foscos (blau i negre) pel nen, potser aportat perquè la societat predisposa de colors femenins i masculins (Luevano, 2013) i a vegades, les opcions en els colors de roba, colors de mobles o complements de les tendes, són limitades i creen aquestes diferenciacions entre nens i nenes.

Com s'ha argumentat amb anterioritat, es torna a observar amb la diferenciació dels resultats entre rosa i blau, que el gènere masculí té més barreres en utilitzar o portar elements considerats més propis del gènere femení, ja que la diferència amb el rosa és molt més elevada que amb el color blau, on tot i que hi ha un predomini de l'ús per part del nen, no és tanta la barrera de diferència entre gèneres.

Per enllestir la discussió d'aquest objectiu, tot i que s'ha denominat com a excloent la pregunta dirigida a les expectatives laborals per part de les famílies, es pot extreure que és massa prompte perquè en edats primerenques apareguin expectatives, pressions o creences estereotipades d'aquestes, en les inclinacions laborals dels infants. Com sí que ho podria ser en estudiants adolescents en el moment de triar la seva carrera professional. (Everhart i Plante, 2022) De totes maneres, com s'ha afirmat en l'O.E.2.1., els infants estudiats ja comencen a mostrar el tarannà cap a un sexe en concret, en alguns oficis puntuals.

En la consecució de l'**O.E.2.2, Comprendre quin tipus d'estratègies utilitzen i transmeten els i les docents en aquest àmbit**, s'han extret dades referents als resultats de les entrevistes a les docents col·laborades, en aquest cas es va poder observar que cap de les entrevistades disposava de formació en coeducació o igualtat, així que tot i que s'evidencia en alguns casos un interès per la temàtica apareix una falta de formació al respecte, aquest resultat pot portar a confondre i desconèixer el coneixement concret sobre els mateixos conceptes i la seva posterior aplicació a l'aula. (Aristiziabal, et al., 2017) Aquesta falta de formació també pot ser deguda a la manca de cursos específics d'aquesta temàtica, dirigida a aquest col·lectiu concret. (Ballarín, 2017; Miralles et al., 2020)

Un aspecte en comú en les respostes és que coincideixen a dir que les aules d'educació infantil disposen de materials i espais que promouen la coeducació, ja que es considera que "els materials no tenen gènere" i que "els espais són de tots, i estan pensats perquè hi vagin indistintament tant nens com nenes", això va en consonància amb la investigació de Alonso, et al., 2022, on més de la meitat dels participants van afirmar implementar actuacions per treballar la igualtat de gènere, perquè no oblidem que per portar a terme la coeducació és proposar actuacions pedagògiques per promoure la igualtat eliminant les bretxes relatives al sexe i als rols de gènere i, per tant, en aquesta línia també s'inclouen els materials i els espais. (Gobierno de España, s.d.) Dels ítems, sobre els mecanismes i estratègies que utilitzen els docents, en podem destacar que tot i extreure que no s'acostumen a treballar dates senyales on la dona o la igualtat tenen un protagonisme en l'educació infantil, això es pot entreveure com un avantatge i és que la igualtat s'ha de treballar cada dia, de forma globalitzada, no únicament en dates assenyalades, tal com comenten algunes de les participants.

Les noves generacions de professorat, mostren no tenir una mentalitat tan tradicional com podia haver-hi abans, canviant les metodologies i afavorint la igualtat de gènere a l'aula, però, malgrat aquest treball dins de les aules, les participants manifesten de forma individual una lleugera tendència en tenir dificultat en l'ús del llenguatge no-sexista, tal com també es mostra en l'estudi recent d'Alonso et al., 2022, els docents no l'utilitzen tot i tenir-lo present. Aquest fet, pot ser provocat per la ja comentada, necessitat d'incrementar l'oferta formativa en qüestions d'igualtat perquè encara hi ha carències de comprensió respecte a l'ús del llenguatge inclúsiu entre els estudiants universitaris del cicle inicial (Jiménez et al, 2011).

Malauradament, quan es considera el tracte entre sexes, els resultats que s'han vist reflectits en l'estudi no són els anhelats, perquè encara que les docents admeten tractar a tots per igual, es mostren petites aparicions de transmissions d'estereotips per una part d'aquestes, admetent un tracte diferenciat entre alumnes, segons el gènere, demostrant preferència pels alumnes del mateix gènere que elles mateixes (Beilock et al., 2010). Aquest fet es demostra en paral·lel amb Gadja, et al., 2022, on després de fer observacions a les aules, s'extreu que durant les classes es tracta amb trets estereotipadament atribuïts a les nenes i a les nenes, així com, que es reprimeix més als nens en els mals comportaments, tal com comenta una de les entrevistades "les instruccions més directes funcionen més amb els nens que amb les nenes".

En referència a la pregunta sobre "els estereotips contemplats a l'educació infantil", les participants mostren opinions diverses en el moment de revelar que els nens/es tenen estereotips de gènere, a diferència de l'estudi de Alonso et al, 2022, on l'experiència dels docents revela amb una majoria que en l'etapa d'infantil no és visible una reproducció d'un model estereotipat, i que inclús, es mostren conductes intercanviades, en la present investigació, es comprova que tot i que la meitat de les docents opina igual, hi ha un desajust de perspectives en reconèixer els estereotips de gènere en l'etapa d'infantil, per una banda, la meitat d'aquestes afirmen que els rols comencen a ser intercanviables, en canvi, l'altra meitat afirma que hi ha uns estereotips clars, sobretot en aspectes com, els colors o algunes accions concretes més pròpies del sexe contrari. Això es fa palès en una investigació que buscava, de forma concreta, determinar la influència dels estereotips en la pràctica docent, en aquesta també es conclou que gran part dels docents reconeixen que vivim en una societat plena de prejudicis i estereotips cap a les altres persones (Angulo i Quiñonez, 2020).

A diferència del que succeeix amb la pregunta sobre "la percepció dels estereotips que promouen les famílies", en aquest cas, es recull un resultat contundent en reconèixer que els estereotips venen de casa i que són les famílies les que actuen com a principals transmissores dels estereotips. D'aquests estereotips que en mencionen les entrevistades en destaquen els colors de la roba i alguns materials escolars, com carmanyoles o motxilles segons classificació de gèneres, tal com s'ha demostrat també amb els resultats obtinguts en l'O.E.2.1.

Una vegada analitzats i discutits els resultats dels objectius específics de l'O.G.2, cal visualitzar de forma global que se n'ha extret globalment d'aquest objectiu general.

El segon objectiu general, **O.G.2: Identificar com les famílies o els/les docents poden influir en transmissió dels estereotips de gènere**, acord amb l'aportat durant l'estudi, s'ha pogut comprovar que les famílies i/o docents influeixen en diferents ítems, per una part, en les famílies, tot i que hi ha alguns aspectes que porten a pensar que hi ha un canvi en alguns d'aquests estereotips de gènere, tal com es comprova també a l'estudi de (Piraud-Rouet, 2017), l'entorn acaba no demostrant les mateixes actituds cap a nens i nenes, inclús abans de néixer i ho fan, sobretot, mitjançant accions com la forma de descriure als seus fills/es, l'elecció dels colors de les habitacions o la roba segons el sexe dels nens i nenes, aquests estereotips extrets per part de les famílies, es descriuen de forma similar en la present investigació, on en destaquen alguns punts en concret. En aquest cas, les famílies influeixen en l'elecció de colors presents en la vida dels infants, potser condicionades socialment i amb els rols assumits en les tasques domèstiques, on ja s'ha vist que hi ha una connexió entre els resultats d'aquestes i els resultats dels infants. En comú, famílies i docents, tenen una certa inclinació en tractar i veure als nens i a les nenes de forma diferent, amb habilitats i característiques diferents. En tots dos contextos apareixen algunes formes educatives específiques per cada un dels gèneres, i aquest fet pot acabar determinant la forma en què s'ha de desenvolupar en la societat aquell infant (Suárez i Vélez, 2018). Si a un nen se'l tracta de forma menys empàtica, esperant d'ell que sigui valent, fort i competitiu, aquest infant assumirà que els nens no poden ser sensibles, porucs o empàtics i que aquelles característiques són més pròpies del gènere contrari.

En moltes altres ocasions, una influència d'estereotips que també s'ha analitzat és el llenguatge que s'utilitza en els dos contextos, cal tenir en compte que el sexisme lingüístic és una clara aportació de les identitats posteriors de gènere (Ospina, 2019), així que tot i que per part de les famílies es comença a mostrar un canvi i els percentatges són bastant similars entre l'ús del llenguatge no-sexista i l'ús del llenguatge sexista, continuen persistents alguns clixés en el llenguatge que apareixen tant a casa, com a l'escola. Sobretot en la no generalització de conceptes, on únicament es s'esmenta al gènere masculí per descriure un espai on hi ha persones d'ambdós gèneres.

8. CONCLUSIONS

Hi ha un aspecte clar que cal treure com a reflexió d'aquest estudi i és que els estereotips de gènere formen part de la societat, són quelcom arrelat, una construcció social, cultural i històrica, i que malgrat que les noves generacions de mica en mica vagin evolucionant en aquest aspecte, inconscientment, queden presents generació rere generació. Encara ara, la dona ha de tenir un paper més protagonista en fer-se càrrec de la llar i de les persones, encara ara s'utilitzen diferenciacions com "això és d'home" i "això és de dona", encara ara, no està acceptat el fet que el gènere masculí porti les ungles pintades.

S'ha demostrat que els docents i les famílies poden treballar i transmetre, des d'edats primerenques, aquest respecte i tracte igualitari entre tots dos, perquè els infants puguin entendre i sentir que tant nens com nenes són iguals, que tots/es podem fer les mateixes coses i amb les mateixes condicions. Al final, vivim en un món ple de persones, no de nens o de nenes o d'homes o dones, per tant, no hauria d'existir aquesta diferenciació perquè al final tots/es som diferents inclús entre individus del mateix sexe. És cert que és un camí complicat, perquè és un treball i un repte de tots/es la contribució a la seva eliminació, ja no només de docents i famílies, que a poc a poc van treballant en l'erradicació d'aquestes barreres, sinó de tots els medis i estímuls externs que puguin incrementar-los socialment: botigues, anuncis, vocabulari, serveis públics, polítics i econòmics, etc., però com s'ha anat mencionant durant tot el procés d'investigació, els primers estímuls dels infants són les famílies i en cas que s'acudeixi a la llar d'infants, els docents encarregats de la seva cura i educació, per tant, es juga amb un avantatge clar per tal de desafiar els estereotips com un atractiu d'ús en altres contextos.

Al final un treball coeducador i igualitari a les aules i a les famílies, com a primers models d'aprenentatge i valors, pot desarrelar situacions d'assetjament entre iguals o aspectes més greus en la vida adulta, com són la violència de gènere, violacions o qualsevol aspecte en relació ometre i humiliar a l'altre sexe. Al final, s'ha demostrat que no és qüestió de gènere o d'edat, sinó que tothom està implicat en el canvi. De forma específica en la present investigació i en referència als estereotips de gènere a l'etapa d'infantil i les preguntes d'investigació, objectius i hipòtesis plantejades, es pot concloure el següent:

8.1. **Conclusions referides a les preguntes d'investigació**

- a) Es troben presents els estereotips de gènere de 0 a 6 anys?
 - Els estereotips són un concepte actual en diferents aspectes de la vida diària dels infants de l'estudi.
 - Els nens i nenes de les escoles participants tenen estereotips de gènere en els colors, peces de roba, les tasques i en alguns comportaments o accions.

- b) Aquests estereotips evolucionen amb el temps?

- Els estereotips detectats no evolucionen segons l'edat dels infants de la mostra.
 - Els infants de 3 anys es mostren més flexibles en les eleccions, promovent d'aquesta manera, la igualtat entre gèneres.
- c) Hi ha diferències en la perspectiva de gènere entre nens i nenes?
- Els infants es mostren igual d'estereotipats.
 - Es presenten algunes diferències entre ambdós gèneres: amb les respostes referides a la faldilla, la pilota, amb l'assumpció física sobre qui és més fort i en la tasca que implica mirar la televisió.
 - Els nens investigats tendeixen a ser una mica més estereotipats que les nenes, mostrant-se menys flexibles o igualitaris en les seves eleccions.
- d) Quins tipus d'estímuls, comportaments o llenguatges estereotipats transmeten les famílies?
- Tot i que hi ha certa conscienciació dels estereotips en alguns ítems com: les joguines o el llenguatge, es destaquen com a transmissors/es dels estereotips de gènere.
 - En l'assumpció de rols de la llar, encara hi ha un repartiment de tasques on les dones tenen un paper més implicat en les tasques domèstiques que les figures masculines.
 - Els nadons no tenen control en el moment de rebre alguns estereotips transmesos per part de les famílies, ja que els/les etiqueten i tracten diferent segons el gènere que formen part.
- e) Quins tipus d'estímuls, comportaments o llenguatges estereotipats transmeten els i les docents?
- S'han detectat transmissions dels estereotips, pel que fa a la forma de tracte i d'atribucions, segons el gènere al que es dirigeix.
 - El llenguatge malgrat que no al cent per cent, sembla que està en auge i apareixen intents d'utilitzacions de llenguatges no-sexistes per part d'algunes docents.
 - Les docents implicades aporten espais i materials no sexistes i no estereotipats.

8.2. Conclusions referides als objectius de la investigació

Les conclusions generals dels objectius específics són les següents:

- O.E.1.1: Detectar quins estereotips de gènere apareixen durant el segon cicle d'educació infantil.
 - Els estereotips que s'han detectat són els denominats com a tradicionals, els quals mostren una clara categorització entre homes i dones en diferents ítems de la vida diària.
 - Els infants d'aquest estudi, mostren estereotips en els colors i les peces de roba, en algunes de les tasques domèstiques i oficis, en les disfresses i en accions simples, com pintar-se les ungles.

- O.E.1.2: Comprovar si els estereotips de gènere evolucionen amb el temps.
 - S'ha comprovat que els estereotips mencionats no apareixen més en unes edats que amb altres, sinó que es mantenen i es presenten per igual.
- O.E.1.3: Esbrinar si existeixen diferències segons el gènere dels infants.
 - Per norma general, s'ha pogut detectar que no hi ha diferències entre nens i nenes quant a interioritzar estereotips.
 - En alguns aspectes concrets, les nenes es mostren més estereotipades i en altres, els nens assumeixen com del seu gènere joguines, atributs o tasques.
- O.E.2.1: Analitzar quin tipus d'estímuls, comportaments o llenguatges transmeten les famílies als infants de 0 a 6 anys.
 - Les famílies col·laboradores són transmissores d'estereotips de forma indirecta, triant els colors de l'habitació dels/les seus/ves fills/es, comprant roba d'un color específic o mostrant més participació en les tasques per part de les mares o dones de la família que els integrants del sexe contrari.
 - Les famílies també transmeten estímuls o llenguatges positius, ja que, no presenten estereotips en l'elecció de joguines i tenen un ús més conscient del llenguatge no sexista.
- O.E.2.2: Comprendre quin tipus d'estratègies utilitzen i transmeten els i les docents en aquest àmbit.
 - Les docents participants transformen les seves aules en espais coeducadors, on l'espai i els materials, no tenen gènere i tots/es tenen la llibertat d'anar allà on vulguin i de jugar amb allò que vulguin, sense ser jutjats/des.
 - Una part de les professionals, admet fer diferències entre gèneres, en el tracte i en el llenguatge que s'empra dins les aules.

Pel que fa als objectius generals:

- O.G.1: Analitzar la presència dels estereotips de gènere en els infants de 3 a 6 anys.
 - S'ha analitzat que la presència d'estereotips té una prevalença dins de la mostra d'infantil investigada. Els estereotips són evidents en moltes de les facetes estudiades.
- O.G.2: Identificar com les famílies o els/les docents poden influir en transmissió dels estereotips de gènere.
 - Les famílies i docents influeixen de forma indirecta en les seves actuacions, comportaments o interioritzacions prèvies dels estereotips de gènere.
 - Es presenta una petita desviació cap a la influència igualitària entre sexes.

8.3. Conclusions referides al marc teòric

En referència a les dades i estudis cercats i recol·lectats per a l'elaboració del marc teòric, es conclou el següent:

- González i Rodríguez (2019) demostraven que els infants d'educació infantil tenen estereotips assignats a cada sexe.
 - En els infants participants de l'estudi també apareixen els estereotips tipificats de cada sexe concret: colors, tasques, accions, etc.
- Batuecas (2020) és una altra autora mencionada al marc teòric que argumentava que avui dia encara apareixen estereotips de gènere en l'àmbit familiar.
 - Aquest ítem es confirma perquè encara hi ha alguns tipus d'estereotip de gènere per part de les famílies: colors, formes de tracte o els rols establerts en les tasques domèstiques.
- Segons anomenava Ceballos (2014) les famílies regulen el llenguatge o els jocs dels infants.
 - Això s'ha pogut confirmar perquè existeix una consonància entre les eleccions dels infants i els de les famílies envers els jocs dels menors, ja que no apareixen estereotips en aquest ítem concret en cap dels dos grups de persones.
- García i Arriazu (2020) mencionats en el marc teòric, consideraven que els estereotips encara estan presents a les aules d'infantil.
 - Aquesta argumentació es confirma en la present investigació, ja que encara es troben alguns estereotips a les aules i més concretament, en les actituds o llenguatges de les educadores.
- Com mencionava Vazquez i Nápoles (2019), els rols de joc poden estar reforçats pel tipus de posició o formes de fer dels educadors/es.
 - S'ha comprovat la presència d'aquestes diferències en el tracte diferenciat que utilitzen algunes educadores entrevistades, envers els seus/les seves alumnes.

8.4. Limitacions, suggeriments i propostes de millora

Com a principals limitacions de la present investigació, s'han detectat diferents que han intercedit en la realització òptima d'aquesta. Aquestes limitacions es recullen a continuació:

- S'ha disposat d'un període de temps molt limitat, sobretot en la recollida i anàlisi de dades, tot i que, s'han pogut extreure una gran quantitat de resultats, el temps i les dates concretes amb vacances de Nadal entremig, on els centres tanquen i es limita la comunicació amb les escoles, no ha permès fer un anàlisi coherent, profund i específic del problema plantejat. Una proposta de millora seria plantejar la investigació a una ampliació de temps de dos semestres educatius, d'aquesta forma no es coincidiria amb dies festius ni amb dates assenyalades del calendari i es disposaria d'un temps adequat per fer un anàlisi més concret dels resultats.
- Un altre hàndicap important, ha estat que les famílies s'han mostrat poc participatives en signar els consentiments que permetien portar a terme

l'activitat amb els infants. Aquestes s'han mostrat escèptiques pel tema de treball, així com, tampoc ha ajudat a l'estudi proporcionar un consentiment tan formal i llarg, amb paraules tan tècniques, ja que observat que per moltes encara és un tema i quan veuen tants permisos se senten atacades o jutjades en la seva tasca com a pares o mares. Aquest problema es podria solucionar a través de dues vessants, la primera, modificant la redacció del consentiment informat, fent-ho més concret i més específic a la investigació, o per altra banda, enviant els qüestionaris dels infants a les mateixes famílies perquè poguessin considerar el tipus d'activitat que es realitzarà a l'escola i així, reduir la sensació de desconexió i de preocupació envers la temàtica plantejada.

- La mostra triada ha estat una limitació en diferents vessants, per una banda, les respostes que han ofert els infants poden extreure dades errònies o poc diàfanes, a causa de les respostes ambigües que poden aportar els infants, en el primer centre els costava entendre alguna pregunta, per tant, pot ser que algun resultat canviés si es plantejés una investigació amb una mostra més gran. De forma similar, s'extreu de les dades quantitatives recollides amb el QF, les famílies poden haver tractat de mostrar característiques i opinions desitjades coneixent la temàtica de la investigació, en comptes de les que en realitat tenen. Finalment, una investigació reduïda en població, també ha jugat en contra en l'estudi, ja que és complicat fer generalitzacions a partir de les dades obtingudes d'una única població.

Caldria plantejar-se una part observacional a l'aula per tal d'observar si els resultats recollits es donen a terme realment entre els infants o entre les famílies, d'aquesta forma, es podrien contrastar les dades i fer un anàlisi més objectiu de la problemàtica. Considerar ampliar la investigació seria una proposta de millora per les dificultats presentades envers les generalitzacions.

- Un dels contextos on s'ha realitzat la investigació ha estat una limitació per a la recollida d'algunes preguntes obertes, sobretot en el qüestionari dels infants, ja que els nens i nenes no sabien què ni com respondre, a causa de la barrera de l'idioma. Una proposta de millora seria eliminar les preguntes obertes del QI, perquè realment aquestes no han aportat informacions prou rellevants per a la investigació.

8.5. Perspectives de futur (Prospectiva)

Per obrir noves fronteres de treball, assolir millores i validesa en els resultats que s'han recollit i eliminar les limitacions presentades, seria interessant ampliar la mostra de l'estudi i plantejar-se noves línies d'investigació per tal de comprovar noves variables (situació socioeconòmica dels centres o les famílies, ocupació o estudis de les famílies, etc.) i conèixer com afecten, varien o determinen les situacions socioeconòmiques dels centres i de les famílies dels nens i nenes, en la transmissió i l'adquisició d'estereotips de gènere en aquesta etapa. Una altra línia d'investigació podria ser la d'analitzar si una influència dels estereotips poden ser els mateixos companys/es, els mitjans de comunicació com ara, contes infantils, pel·lícules, cançons i en els mitjans digitals, malauradament, molt presents actualment, entre la primera infància.

A llarg termini, seria interessant conèixer si famílies i docents col·laboradors, han establert canvis, reflexions o modificacions en la forma de fer o de ser amb els infants, a partir de la participació en la investigació i la posterior distribució dels resultats, sobretot en aquells on aspectes on s'han trobat més respostes estereotipades. Aquest fet, podria lligar-se en l'àmbit psicopedagògic del màster de forma que, si les famílies o les institucions presentessin dubtes sobre com han d'actuar a partir d'ara, podria plantejar-se la realització d'un assessorament o d'alguna formació específica sobre la temàtica o la dificultat a abordar.

9. REFERÈNCIES BIBLIOGRÀFIQUES

- Abad, F., Ramírez, R., Fernandes, S., i Ramírez, R. (2019). Importancia del sexo/género y su distinción en la investigación biomédica. *Hacia.Promoc.Salud*.24 (2):11-13.
<https://doi.org/10.17151/hpsal.2019.24.2.2>
- Acosta, M.E. (2017). Formación de estereotipos de género sobre lo femenino y masculino entre niñas y niños de educación inicial de 4 a 6 años de edad. Estudio de caso en tres instituciones de la ciudad de Quito. [Trabajo de Fin de Grado] Universidad católica del Ecuador.
- Alegre, C. (2016). Promoción de la igualdad de género en Educación Infantil: Evolución y abordaje. Universidad de la Rioja, España.
<http://reunir.unir.net/bitstream/handle/123456789/4488/ALEGRE%20MARTINEZ%20CLARA.pdf?sequence=1>
- Alberdi, I., i Rojas, L. (2005). *Violencia: Tolerancia cero*. Barcelona: Fundación La Caixa.
- Alonso, P., Soto, N., y Sotelino, A. (2022). Trabajar la igualdad de género desde la formación docente. *Cuaderno de Pedagogía Universitaria*, 19 (38), 94-108.
- Angulo, M.A., y Quiñonez, E.C. (2020). Influencia de las percepciones, estereotipos y prejuicios en la práctica docente. *Revista científico-profesional*. 5(7):97-114
- Apuke, O. D. (2017). Quantitative research methods a synopsis approach. *Kuwait Chapter of the Arabian Journal of Business and Management Review*, 6(11): 40-47. <http://dx.doi.org/10.12816/0040336>
- Aristizabal, P., Gomez, A., Ugalde, A. I. y Lasarte, G. (2017). La mirada coeducativa en la formación del profesorado. *Revista Complutense De Educación*, 29(1), 79- <https://doi.org/95.10.5209/RCED.52031>
- Artiles, I. (1998). *Violencia y sexualidad*. Editorial Científico-Técnica. La Habana.
- Baeza, S. (2005). Familia y género. Las transformaciones en la familia y la trama invisible del género. *Praxis Educativa (Arg)*, 9: 34-42. Universidad de La Pampa. <http://www.redalyc.org/articulo.oa?id=153120512004>
- Barrantes, R. (2014). *Investigación: Un camino al conocimiento. Un enfoque cualitativo, cuantitativo y mixto*. EUNED. Costa Rica.
- Benett, M., Sani, F., Hopkins, N., Agostini, L. & Malucchi, L. (2000). Children's gender categorization: an investigation of automatic processing. *British Journal of Developmental Psychology*, 18, 97-102
- Batuecas, Y. (2020). Los estereotipos de género en el ámbito familiar. [Tesis de trabajo de fin de grado]. Universidad de Salamanca.
- Beilock, S.L., Gunderson, E.A., Ramirez, G., & Levine, S.C (2010). Female teachers' math anxiety affects girls' math achievement. *PNAS* 107(5), 1860–1863. doi: 10.1073/pnas.0910967107.
- Biernat, M. (1991). "Gender Stereotypes and the Relationship Between Masculinity and Femininity: a Developmental Analysis", *Journal of Personality and Social Psychology*.61(3):351-65.
- Ballarín, P. (2017). ¿Se enseña coeducación en la universidad? *Atlánticas, Revista Internacional de Estudios Feministas*, 2(1), 7-31.
- Boekee, K y Brown, T (2015) Estereotipos de género de los juguetes para niños: investigación de las perspectivas de los adultos que tienen y no tienen hijos, *Revista de terapia ocupacional, escuelas e intervención temprana*, 8:1, 97-107, DOI: 10.1080/19411243.2015.1024560

- Bonelli, A.N. (2018). Estereotipos de género transmitidos a los niños y niñas en la familia hoy. X Congreso internacional de investigación y práctica profesional en Psicología. XXV Jornadas de investigación. Universidad de Buenos Aires, Buenos Aires.
- Brunner, K., Ebisch, S., Hildebrand, K., & Schories, M. (2019). Blaue Bücher, rosa Bücher. Süddeutsche Zeitung.
- Buffington, C., Cerf, B., Jones, C. i Weinberg, B.A. (2016). STEM training and early career outcomes of female and male graduate students. *Census. American Economic Review*, 106, 333-338.
- Castillo, E. y Tornero, I. (2009). Análisi de los valores que transmiten los disfraces en la etapa de educación infantil y propuesta de modificación para su inclusión en clase de educación física. *Revista Digital de Educación Física. EmásF*. 14.
- Ceballos, E. (2014). Coeducación en la familia: Una cuestión pendiente para la mejora de la calidad de vida de las mujeres. *Revista Electrónica Iteruniversitaria de Formación del Profesorado*, 17 (1), 1-14.
- Cerdeño, N. (2012). La investigación mixta, estrategia andragógica fundamental para fortalecer las capacidades intelectuales superiores. *Res non verba*, 17-36.
- Colás, P. i Villaciervos, P. (2007). La interiorización de los estereotipos de género en jóvenes y adolescentes. *Revista de Investigación Educativa*, 2007, 25, 1: 35-58.
- Comissió Europea. (2016). *Guidance on Gender Equality in Horizon 2020*. European Commission. Directorate-General for Research&Innovation.
- Contreras, P., y Trujillo, M. (2014). Coeducación para la equidad: a propósito del corpus curricular de la educación chilena. *Análisis desde una perspectiva de género. Cuestiones de género: de la igualdad y la diferencia*, (9), 29-49.
- Creswell, J.W. (2009). *Research design. Qualitative, Quantitative and Mixed Methods. Approaches*. 3rd Edition. Sage pub, California
- Coyne, S. M., Rogers, A., Shawcroft, J., & Hurst, J. L. (2021). Dressing up with Disney and Make-Believe with Marvel: The Impact of Gendered Costumes on Gender Typing, Prosocial Behavior, and Perseverance during Early Childhood. *En Sex Roles (Vol. 85, Números 5-6, pp. 301-312)*.
- Dewar, G. (1 de gener de 2012). Girl toys, boy toys, and parenting. The science toy preferences. *Parenting science*. <https://parentingscience.com/girl-toys-and-parenting/>
- Díaz-Aguado, M. J. (2006), "Sexismo, violencia de género y acoso escolar. Propuestas para una prevención integral de la violencia", *Revista de Estudios de Juventud*, nº 73, pp. 38-57.
- Eagly, A. H., Nater, C., Miller, D. I., Kaufmann, M., & Sczesny, S. (2019). Gender Stereotypes Have Changed: A Cross-Temporal Meta-Analysis of U.S. Public Opinion Polls From 1946 to 2018. *American Psychologist*.
- Eliseo, J. (2022). La educación en igualdad de género en la infancia y la adolescencia en las aulas españolas: una inversión para la transformación social. *Archivos Analíticos de Políticas Educativas*, 30 (2) <https://doi.org/10.14507/epaa.30.5699>
- Ellemers, N. (2018). Gender Stereotypes. *Annual Review of Psychology*, 69:275-298. <https://doi.org/10.1146/annurev-psych-122216-011719>
- Espinar, E. (2009). Infancia y socialización. Estereotipos de género. *Padres y maestros*. 326:17-21.

- Everhart, K., & Plante, I. (2022). How parents' Stereotypical beliefs relate to students' motivation and career aspirations in mathematics and language arts. *Sec. Educational Psychology. Frontiers in Psychology*, 12.
- Fàbregues, S; Meneses, J; Rodríguez-Gómez, D; Paré, M.H. (2016). *Técnicas de investigación social y educativa*. Editorial UOC.
- Feijóo, A. (2019). *Aprendizaje de los estereotipos y roles de género en la Educación Infantil*. Psicología Fakultatea.
- Ferreiro, L. (2017). (Co)Educación afectivo-emocional y sexual, para despatriarcalizar la escuela y caminar hacia la igualdad. *Atlánticas, Revista Internacional de Estudios Feministas*, 2 (1), 134-165.
- Ferrer, V. i Bosch, E. (2013). Del amor romántico a la violencia de género. Para una coeducación emocional en la agenda educativa. *Revista de Currículum y Formación de Profesorado*, 17(1): 105-122.
<https://www.redalyc.org/pdf/567/56726350008.pdf>
- Gadja, A., Bójko A., & Stoecker, E. (2022). El círculo vicioso de los estereotipos: conciencia y respuestas de los docentes al comportamiento estereotípico de género de los estudiantes. *PLoS ONE* 17(6): e0269007.
<https://doi.org/10.1371/journal.pone.0269007>
- García, I. i Arrizau, R. (2020). Estereotipos de género en educación infantil: un estudio de caso desde la perspectiva sociocultural. *Zero-a-Seis*. 22 (41): 04-30. Universidade Federal de Santa Catarina.
- García, J. (2005). Análisis de datos en los estudios epidemiológicos II. *Nure Investigación*. nº17, Julio-Agosto, 2005.
- Generalitat de Catalunya. (2022). *Coeducació, perspectiva de gènere*. Xarxa Telemàtica Educativa de Catalunya.
- González, E.M. y Rodríguez, V. Estereotipos de género en la infancia. (2020) *Pedagogía Social*. 36, 125-138. Universidad de Murcia
- Gobierno de España. (s.d.). *Guía de Coeducación. Síntesis sobre la Educación para la igualdad de oportunidades entre mujeres y hombres*. Observatorio para la igualdad de Oportunidades, Madrid.
- Hernandez, R., Fernández, C., i Baptista, P. (2014). *Metodología de investigación*. McGraw Hill España. 6a.ed.-. México D.F.
- Hetherington, EM y Parke, RD (1999). *Psicología infantil: un punto de vista contemporáneo* (5ª ed.). Nueva York, Nueva York: McGraw Hill College.
- Ito, T.A. i Urland, G.R. (2003). Race and gender on the brain: electrocortical measures of attention to the race and gender of multiply categorizable individuals. *Journal of Personality and Social Psychology*, 85, 616-626
- Jiménez, M.L., Román, M.L., y Traveso, J. (2011) *Lenguaje no sexista y barreras de su utilización. Un estudio en el ámbito universitario*. *Revista de investigación en educación*, 2(9):174-183.
- King, T.L., Scovelle, A.J., Meehl, A., Milner, AJ., & Priest, N. (2021). Gender stereotypes and biases in early childhood: A systematic review. *Australasian Journal of Early Childhood*, 46(2), 112-125.
<https://doi.org/10.1177/1836939121999849>
- Lamas, M. (2000), *El género. La construcción cultural de la diferencia sexual*. México: UNAM, Miguel Ángel Porrúa.
- León, M.E. (2015). Breve historia de los conceptos de sexo y género. *Universidad Filosofía*. 138; 39-47.(Costa Rica)
- Lera, M. J. (2003). *El fútbol y las casitas*. Sevilla: Guadalmena.

- Martin, C. L. (1989). "Children's Use of Genderrelated Information in Making Social Judgments". *Developmental Psychology*, 25(1):80-88.
- Linewaver, T., Roy, A., & Horth, M. (2017) Children's stereotypes of older adults: Evaluating contributions of cognitive development and social learning. *Educational Gerontology*. 43(6).
- Luevano, H. (2013). El diseño de empaque del juguete y su relación con los estereotipos de género . *Revista digital universitaria*, 14(7). Obtenido de <https://bit.ly/3ibqK0c>
- Martínez-González, R.-A. (1996). *Familia y Educación*. Oviedo: Servicios de Publicaciones Universidad de Oviedo.
- Martínez, M.C. y Vélez, M. (2009). Actitud en niños y adultos sobre los estereotipos de género en juguetes infantiles. *Ciencia Ergo Sum*, 16(2), 137-144.
- Martínez, M. (2017). Color y género. Un análisis de la pervivencia de estereotipos. A A.M. Ortega Pérez, V. García-Prieto (Ed.), *Voces alternativas investigación multidisciplinar en comunicación y cultura* (pp. 391-409). Sevilla: Egregius
- Matas, A. (2018). Diseño del formato de escalas tipo Likert: un estado de la cuestión. *Revista electrónica de investigación educativa*, 20(1), 38-47. http://www.scielo.org.mx/scielo.php?script=sci_arttext&pid=S1607-40412018000100038&lng=es&tlng=es.
- Miralles, C., Cardona, M. C. y Chiner, E. (2020). La perspectiva de género en la formación inicial docente: estudio descriptivo de las percepciones del alumnado. *Educación XX1*, 23(2), 231-257. <https://doi.org/10.5944/educXX1.23899>
- Mosteiro, M.J. y Porto, A.M. (2017). Análisis de los estereotipos de género en alumnado de formación profesional: diferencias según sex, edad y grado. *Revista de Investigación Educativa*, 35(1), 151-165
- Osborne, R. i Molina, C. (2008). Evolución del concepto de género 1. (Selección de textos de Beauvoir, Millet, Rubin y Butler). *EMPIRA*, *Revista de Metodología de las Ciencias Sociales*. 15:147-182. Universidad Nacional de Educación a Distancia. (Madrid)
- Ospina, A. (2019). El género en el lenguaje de familias rurales y urbanas: representación en clave de cuidado. *Revista Multidisciplinar de estudios de género*, 4, (1): 39-57.
- Otzen, T., i Manterola, C. (2017). Técnicas de Muestreo sobre una población a estudio. *Int.J.Morphol.*, 35(1):227-232,2017.
- Parga, L. (2008). La construcción de los estereotipos del género femenino en la escuela secundaria. *Maestros de la escuela secundaria* 3. UPN, 2008, 321.
- Piraud-Rouet, C. (2017). Stereotypes de gender: bien les comprendre pour mieux les combattre. *Les pros de la petite enfance*. (parr..1)
- Rafferty, J. (2019, 1 de Agosto). El desarrollo de la identidad de género en los niños. *American Academy of Pediatrics*. <https://www.healthychildren.org/Spanish/ages-stages/gradeschool/Paginas/gender-identity-and-gender-confusion-in-children.aspx>
- Rey, T. (2016). Los estereotipos de género en el alumnado de Educación Infantil. [Trabajo de Fin de Grado]. Universidad de Valladolid.

- Rodríguez-Gómez, D. (2018). El projecte d'investigació. En Meneses, J. (Ed.), *Intervenció educativa basada en evidències científiques*. Universitat Oberta de Catalunya.
- Rodríguez, B. (2020). Evaluación de los estereotipos de género en educación infantil. *Educal*, 1 (3). Universidad de Almería.
<http://dx.doi.org/10.25115/kasp.v1i3.3765>
- Root, N., Dobkins, K., Ramachandran, V., Rouw, R. (2019). Echoes from the past: synaesthetic colour associations reflect childhood gender stereotypes. *Trans. Royal Society*, 374.
<https://doi.org/10.1098/rstb.2018.0572>
- Rouyer, V., et Zaouche-Gaudron, C. (2006). La socialisation des filles et des garçons au sein de la famille: enjeux pour le développement. In Dafflon Nouvelle (dir). *Filles-garçons: socialisation différenciée*. Grenoble: Presses Universitaires de Grenoble.
- Salazar, C. (2019). Los estereotipos de género en las aulas de educación infantil. [Tesis de trabajo de fin de máster]. Universidad de La Laguna.
- Sánchez, N. (2018). Estereotipos de género en educación infantil. [Tesis de trabajo de fin de máster]. Facultad de ciencias económicas y empresariales, Universidad Complutense de Madrid.
- Scott, J.W. (1940). Gender: Still a Useful Category of Analysis? *Diogenes*. 225:7-14. DOI: 10.1177/0392192110369316
- Solbes, I., Valverde, S., y Herranz, P. (2020). Socialization of Gender Stereotypes Related to Attributes and Professions Among Young Spanish School-Aged Children. *Front. Psychol.* 11:609. UCM.
- Suárez, P., y Vélez, M. (2018) El papel de la familia en el desarrollo social del niño: una mirada desde la afectividad, la comunicación familiar y estilos de educación parental. *Revista Psicoespacios*, 12 (20): 173-198.
- Szulik, D., Mercer, R., Ramírez, C., y Molina, H. (2009). El enfoque de género en la niñez. *El enfoque de género en la niñez*. XXVII Congreso de la Asociación Latinoamericana de Sociología. (Buenos Aires.)
- Torrejón, B. (2016). No hay dos sin tres: sexo género y sexualidad. Conceptos claves en la formación del profesorado en educación primaria. En *Mujeres e investigación. Aportaciones interdisciplinarias: VI Congreso Universitario Internacional Investigación y Género (695-709)*, Sevilla: SIEMUS (Seminario Interdisciplinar de Estudios de las Mujeres de la Universidad de Sevilla).
- Valero, S. (2019). *El informe de investigación/Sergi Valero*. Barcelona: Universitat Oberta de Catalunya.
- Valldeoriola, J. (2018). Anàlisi de cas II: disseny d'un pla estratègic comarcal de formació professional. En Meneses, J. (Ed.), *Intervenció educativa basada en evidències científiques*. Universitat Oberta de Catalunya
- Vasta, R.; M. M. Haith i S. A. Miller. (2001). *Psicología infantil*. Ariel, Barcelona
- Vázquez, A. i Nápoles, P.P. (2019). "La construcción de género en los niños y las niñas de la infancia preescolar". *Revista Atlante: Cuadernos de Educación y Desarrollo*.
- World Economic Forum (WEF). (2022). *Global Gender Gap Report 2022*. WEF.

9.1. Lles referenciades

Comisión Europea, Carta de los Derechos Fundamentales de la Unión Europea, 7 de junio de 2016 [EUR-Lex - 12016P/TXT - EN - EUR-Lex \(europa.eu\)](https://eur-lex.europa.eu/eur-lex.do?uri=CELEX:32016P/TXT:EN)

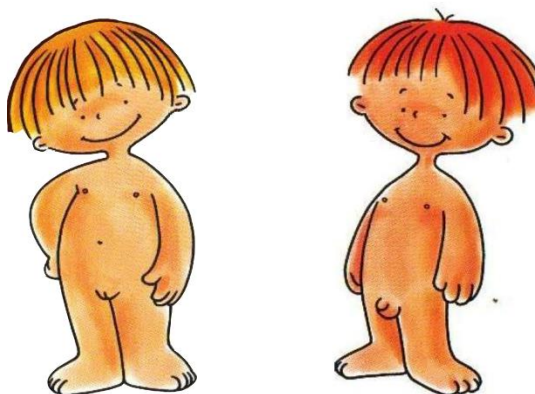
- Consejo de Europa, Convenio del Consejo de Europa sobre la prevención y lucha contra la mujer, 11 de mayo de 2011
[https://www.boe.es/eli/es/ai/2011/05/11/\(1\)](https://www.boe.es/eli/es/ai/2011/05/11/(1))
- Constitución Española. Boletín Oficial del Estado 311, 29 de diciembre de 1978.
<https://www.boe.es/buscar/act.php?id=BOE-A-1978-31229>
- Decret 181/2008, pel qual s'estableix l'ordenació dels ensenyaments del segon cicle d'educació infantil, 9 de setembre 2008.
<https://portaljuridic.gencat.cat/ca/document-del-pjur/?documentId=516475>
- Decret 101/2010, d'ordenació dels ensenyaments del primer cicle d'educació infantil, 3 d'agost 2010. <https://portaljuridic.gencat.cat/ca/document-del-pjur/?documentId=540971>
- Decret 150/2017, d'atenció educativa de l'alumnat en el marc d'un sistema educatiu inclusiu, 17 d'octubre 2017.
<https://dogc.gencat.cat/ca/document-del-dogc/?documentId=799722>
- Estados miembros de la Unión Europea, Tratado de la Unión Europea. 30 de marzo de 2010 <https://www.boe.es/buscar/doc.php?id=DOUE-Z-2010-70002>
- Ley 15/2002, integral para la igualdad de trato y la no discriminación, 12 de Julio 2002. <https://www.boe.es/eli/es/l/2022/07/12/15/con>
- Ley Orgánica 3/2007, para la igualdad efectiva de mujeres y hombres, 22 de marzo 2007. <https://www.boe.es/eli/es/lo/2007/03/22/3/con>
- Ley Orgánica 3/2020. BOE 340, por la cual se modifica la Ley Orgánica 2/2006 de educación, 3 de mayo 2020. <https://www.boe.es/eli/es/lo/2020/12/29/3>
- Ley Orgánica 10/2022, de garantía integral de la libertad sexual, 6 de septiembre 2022. <https://www.boe.es/eli/es/lo/2022/09/06/10/con>
- Llei 12/2009, d'Educació, 10 de juliol 2009. <https://portaljuridic.gencat.cat/eli/es-ct/l/2009/07/10/12>
- Llei 14/2010, dels drets i les oportunitats en la infància i en l'adolescència, 27 de maig 2010. <https://www.parlament.cat/document/nom/TL115.pdf>
- Llei 17/2015, del 21 de juliol, d'igualtat efectiva de dones i homes, 21 de juliol 2015. <https://portaljuridic.gencat.cat/eli/es-ct/l/2015/07/21/17>
- Llei 19/2020, d'igualtat de tracte i no discriminació, 30 de desembre 2020.
<https://portaljuridic.gencat.cat/eli/es-ct/l/2020/12/30/19>
- Naciones Unidas, Carta de las Naciones Unidas, 24 de octubre de 1945.
<https://www.un.org/en/about-us/un-charter>
- Naciones Unidas, Convención sobre los derechos del niño. 1989
https://treaties.un.org/doc/Treaties/1990/09/19900902%2003-14%20AM/Ch_IV_11p.pdf
- Naciones Unidas, Declaración Universal de Derechos Humanos, 10 de diciembre 1948. <https://www.un.org/es/about-us/universal-declaration-of-human-rights>
- Pla estratègic de polítiques d'igualtat de gènere del Govern de la Generalitat, 29 de desembre 2019-2020.
https://dones.gencat.cat/web/.content/02_institut/10-pla_interdepartamental/Pla_Estrategic_2019_2022.pdf
- UN General Assembly, Convention on the elimination of all forms of discrimination against women. (CEDAW), 18 de diciembre de 1979
<https://www.refworld.org/docid/3ae6b3970.html>

10. ANNEXES

Annex 1: Instrument quantitatiu (qüestionari dels infants).

Els estereotips de gènere a l'educació infantil

El qüestionari als nens i nenes de 3 a 6 anys, es realitzarà mitjançant una activitat dinàmica. L'activitat consistirà a mostrar als infants dues imatges on apareguin un nen i una nena. Per tal de condicionar les decisions posteriors, en les dues imatges es mostraran les figures nues i amb les mateixes característiques físiques, l'única diferència entre aquestes serà la identificació del sexe de cadascun.

Les preguntes que es realitzaran i que guiaran l'obtenció de dades seran les següents:

Qui realitza el qüestionari? _____ Curs: _____

1. Qui ets tu?

- Nen
- Nena

Per què?

2. Qui és més fort?

- Nen
- Nena
- Els dos

Per què?

3. A qui vols que li posem una faldilla?

- Nen
- Nena
- Els dos

Per què?

4. Qui jugarà amb una pilota?

- Nen
- Nena
- Els dos

Per què?

5. I amb una nina?

- Nen
- Nena
- Els dos

Per què?

6. Qui es posarà aquesta samarreta? (es mostren imatges de diferents colors de samarreta)

	Nena	Nen
		
		
		

Per què?

7. Qui...?

	Nena	Nen
Va a comprar		
Renta els plats		
Fa el dinar		
Canvia una bombeta		
Frega		
Cuida al nadó		
Pinta la paret		
Mira la televisió		

8. Qui es disfressarà de superheroi/na?

- Nen
 Nena
 Els dos

Per què?

9. I de príncep o princesa?

- Nen
 Nena
 Els dos

Per què?

10. Qui es pintarà les ungles?

- Nen
 Nena
 Els dos

Per què?

11. Qui treballa de...?

	Nena	Nen
Bomber/a		
Policia		
Professor/a		

Perruquer/a		
Metge/ssa		
Cuiner/a		
Astronauta		

Durant l'activitat, cada pregunta anirà acompanyada, si s'escau, d'una imatge que ajudi a la comprensió i a la relació del que se'ls estarà preguntant. (Sobretot de cara als nens i nenes de 3 anys.

Annex 2: Instrument quantitatiu (qüestionari a les famílies).

Els estereotips de gènere a l'educació infantil.

Benvolguts/des pares, mares i tutors/es legals d'infants de 0 a 6 anys,

Sóc l'Anna Rey, estudiant del màster de Psicopedagogia a la Universitat Oberta de Catalunya.

Aquest qüestionari ha estat format per donar resposta al meu estudi de Treball de fi de Màster amb la temàtica de perspectiva de gènere, el qual busca comprendre si hi ha presència dels estereotips de gènere en l'etapa d'educació infantil i com influeixen els agents externs en la seva adquisició.

L'objectiu general de la investigació és el d'analitzar la presència dels estereotips de gènere en els infants de 3 a 6 anys i Identificar com les famílies o els docents poden influir en la transmissió dels estereotips de gènere. És per això, que us demanem la vostra col·laboració per donar resposta a aquests propòsits generals i més concretament, a l'objectiu específic que busca analitzar el tipus d'estímuls, comportaments o llenguatges que transmeteu vosaltres, com a familiars, als infants de 0 a 6 anys.

Cal informar-vos que les vostres respostes seran totalment anònimes,

Agraeixo el vostre temps, la vostra participació i col·laboració!

Consentiment informat

A efecte de complir amb el deure d'informar als participants sobre els objectius i finalitats de la investigació, com a requisit previ a sol·licitar la seva col·laboració voluntària en aquest cas, s'han presentat prèviament els objectius i les característiques de la investigació.

El qüestionari està constituït per 18 preguntes que donaran resposta a aquests objectius concrets.

S'agrairà que es respongui a les preguntes amb sinceritat, segons les vivències i opinions personals. Es recorda que el qüestionari és anònim. No es treballarà amb les respostes individuals de cadascú sinó amb el conjunt de dades obtingudes.

La persona investigadora recull les dades mitjançant Google Forms amb el fi de desenvolupar el Treball de fi de Màster de Psicopedagogia. En relació a les informacions, afirmo que:

- He rebut informació suficient envers la investigació.*
- Comprenc que la meva participació és voluntària i sóc lliure d'acceptar o no la participació en l'estudi.*
- Se m'ha informat que les dades de l'estudi són confidencials i que es tractaran conforme la Llei 3/2018, de 5 de desembre, de protecció de dades personals i garantia de drets digitals.*
- Se m'ha informat que les dades aconseguides només s'utilitzaran per a fins concrets de la investigació.*
- Presto la meva conformitat per a participar en l'estudi.*

En marcar la casella d'acceptació estaràs donant el teu consentiment de privacitat i el posterior tractament de dades.

Protecció de dades personals i garantia dels drets digitals.

- **He llegit i accepto la política de privacitat:** He llegit i accepto la política de privacitat: <https://docs.google.com/document/d/1W2eLiPeIVkM1mNluU8f2bzfdUR4gfdhQ/edit?usp=sharing&oid=102463176048378029256&rtpof=true&sd=true>

Qui realitza aquest qüestionari?

- Mare
- Pare
- Tutor/a legal

Franja d'edat:

- 20-30 anys
- 30-40anys
- 40-50 anys
- + de 50 anys

Quina és la situació laboral que et defineix millor?

- Cotitzant a la seguretat social
- No cotitzant a la seguretat social
- A l'atur
- Cap de les anteriors

En quin interval monetari se situen els ingressos mensuals de la teva unitat familiar:

- Menys de 500
- Entre 500 i 1000
- Entre 1000 i 2000
- Entre 2000 i 3000
- Entre 3000 i 4000
- Més de 4000

Nivell d'estudis finalitzats (indica només el més alt aconseguit)

- Educació primària
- Educació secundària obligatòria (ESO)
- Batxillerat
- Grau mig
- Grau superior
- Grau universitari
- Postgrau
- Màster universitari
- Doctorat
- Cap de les anteriors

Edat del teu fill/a:

Gènere del teu fill/a:

- Nen
- Nena

- No binari

Comportaments familiars

1. Quines de les següents qualitats creus que defineixen millor al teu fill/a:

- Intel·ligent
- Divertit/da
- Valent/a
- Bonic/a
- Simpàtic/a
- Fort/a
- Sensible
- Competitiu/va
- Afectuós/a
- Dòcil
- Altres...

2. Digues amb quina freqüència realitza aquestes tasques el PARE/tutor legal de la família:

(en cas que sigueu **2 mares** o **2 pares** a la vostra unitat familiar es tindrà en compte com a mare-1 o pare-1)

(en cas de que siguis **mare soltera**, **no cal respondre** aquest apartat)

(en cas que la teva família estigui formada per una mare i **un altre membre de la unitat familiar de sexe masculí** respon aquest apartat)

	Mai	Gairebé mai	Sovint	Gairebé sempre	Sempre
Rentar els plats/Utilitzar el rentaplats					
Cuinar					
Escombrar i fregar					
Rentar i planxar la roba					
Netejar el bany					
Arreglar l'habitació dels fills/es					
Anar a comprar					
Canviar una bombeta					

3. Digues amb quina freqüència realitza aquestes tasques la MARE/tutora legal de la família:

(en cas que sigueu **2 mares** o **2 pares** a la vostra unitat familiar es tindrà en compte com a mare-2 o pare-2)

(en cas de que siguis **pare solter**, **no cal respondre** aquest apartat)

(en cas que la teva família estigui formada per una mare i **un altre membre de la unitat familiar de sexe femení** respon aquest apartat)

	Mai	Gairebé mai	Sovint	Gairebé sempre	Sempre
Rentar els plats/Utilitzar el rentaplats					
Cuinar					
Escombrar i fregar					
Rentar i planxar la roba					
Netejar el bany					
Arreglar l'habitació dels fills/es					
Anar a comprar					
Canviar una bombeta					

4. Amb quina freqüència desenvolupa el PARE/tutor legal les següents funcions pròpies de la criança dels vostres fills/es:

(en cas que sigueu **2 mares** o **2 pares** a la vostra unitat familiar es tindrà en compte com a mare-1 o pare-1)

(en cas de que siguis **mare soltera**, **no cal respondre** aquest apartat)

(en cas que la teva família estigui formada per una mare i **un altre membre de la unitat familiar de sexe masculí** respon aquest apartat)

	Mai	Gairebé mai	Sovint	Gairebé sempre	Sempre
Canvi de bolquers					
Jugar amb ells/es					
Anar al parc					
Passar més temps amb ell/a					
Banyar al fill/a					
Donar-li de menjar					
Educar-lo					
Portar-lo al metge					

5. Amb quina freqüència desenvolupa la MARE/tutora legal les següents funcions pròpies de la criança dels vostres fills/es:

(en cas que sigueu **2 mares** o **2 pares** a la vostra unitat familiar es tindrà en compte com a mare-2 o pare-2)

(en cas de que siguis **pare solter**, **no cal respondre** aquest apartat)

(en cas que la teva família estigui formada per un pare i **un altre membre de la unitat familiar de sexe femení** respon aquest apartat)

	Mai	Gairebé mai	Sovint	Gairebé sempre	Sempre

Canvi de bolquers					
Jugar amb ells/es					
Anar al parc					
Passar més temps amb ell/a					
Banyar al fill/a					
Donar-li de menjar					
Educar-lo					
Portar-lo al metge					

Accions

6. Marca amb quina freqüència feu servir a casa els següents jocs o joguines:

	Mai	Gairebé mai	Sovint	Gairebé sempre	Sempre
Cotxes, camions i motos					
Nines					
Una cuineta					
Disfresses de superherois/nes					
Disfresses de prínceps/es					
Pilotes					
Cotxets					
Robots					
Estris de neteja infantils (fregona, escombra, etc)					
Pistoles de joguina					
Bicicletes					
Cap dels anteriors					

7. Et molestaria que el teu fill/a jugues amb joguines que la societat considera del sexe contrari?

- Sí
- No
- No ho sé

8. En quins oficis o professions veus més al teu fill/a?

9. Per què?

10. Quina preferència de colors tens pel teu fill/a, pel que fa a roba, el color de l'habitació, etc.?

- Blau

- Negre
- Rosa
- Blanc
- Cap dels anteriors

Llenguatge

11. Com descriuries la següent imatge al teu fill/a?

Annex 3: Instrument qualitatiu (entrevista als docents).

Entrevista a:	Edat:	Curs actual:

TFM

Els estereotips de gènere a l'etapa d'infantil

1. Tens alguna formació en coeducació e igualtat de gènere?

Sí No

2. Quina?

3. Tu creus que...? (Tenint en compte que 0 és poc/mai i 4 és molt/sempr)

	0	1	2	3	4	Per què? De quina forma?
A la teva aula hi ha espais per a tothom						
Tens molta cura de no utilitzar vocabulari no sexista						
Tens en compte l'ús del llenguatge inclusiu						
En general ets més empàtic/a amb els nens						
En general ets més empàtic/a amb les nenes						
Acostumes a ser més directe/a amb els nens						

Acostumes a ser més directe/a amb les nenes						
Tens en compte la fonamentació de la igualtat al moment de triar els materials escolars						
Treballes la igualtat de gènere mitjançant dates com el 25 de novembre o el 8 de març						

4. En la teva tasca com a docent, observes la presència d'estereotips de gènere en l'etapa d'educació infantil?

- Sí
- No

De quin tipus?

5. En la teva tasca com a docent, observes alguns estereotips transmesos per part de les famílies?

- Sí
- No

Quins?

Annex 4: Consentiment informat a les famílies

DECLARACIÓ DE CONSENTIMENT INFORMAT

TREBALL FINAL DE MÀSTER UNIVERSITARI EN PSICOPEDAGOGIA

Aquest document vol informar-vos sobre un treball (d'ara en endavant en direm "Estudi") al que us convidem a participar. Aquest Estudi el duu a terme un/a estudiant en el marc de l'assignatura Treball de fi de màster i ha sigut aprovat pel professorat responsable de l'assignatura. La nostra intenció és que rebeu la informació correcta i suficient per a què pugueu decidir si accepteu o no participar en aquest Estudi. Us demanem que llegiu aquest document amb atenció i que ens formuleu els dubtes que tingueu.

Títol de l'estudi: Els estereotips de gènere a l'etapa d'infantil

Objectiu de l'estudi: En aquest estudi volem, per una banda, analitzar la presència dels estereotips de gènere en els infants de 3 a 6 anys i per altra, identificar com les famílies o l'equip docent poden influir en transmissió dels estereotips de gènere. Per a fer-ho, volem analitzar quin tipus d'estereotips tenen els infants i quina influència tenen els agents externs en la seva adquisició.

Responsable de l'estudi: Anna Rey Alegre

Jo, el Sr./La Sra. _____, major d'edat, amb DNI número _____ i correu electrònic _____, que actua en nom i representació del menor d'edat _____, amb DNI número _____ en la seva qualitat de pare/mare/ tutor legal del/la menor (fet que s'acreditarà, en la mesura del possible, adjuntant còpia del document que acrediti aquest fet), confirma que:

L'altre progenitor/a no s'oposa a la participació del nostre fill en aquest Estudi

El signant és l'únic/a tutor/a legal

MANIFESTO QUE HE ESTAT INFORMAT/DA DE LES QÜESTIONS SEGÜENTS RELACIONADES AMB L'ESTUDI:

- La participació en aquest estudi és voluntària i, si en qualsevol moment desitjo canviar la meua decisió, puc retirar el meu consentiment en qualsevol moment.
- La participació en aquest estudi consisteix en participar en una activitat dinàmica on s'extreuran dades que donin resposta a l'objectiu principal. La persona Responsable del tractament de les dades personals del/la menor al meu càrrec és Anna Rey Alegre.
- Les dades del/la menor seran recollides i tractades amb finalitats exclusives docents i d'investigació i sense ànim de lucre.
- Les dades del/la menor seran anonimitzades, de manera que no es podrà conèixer la identitat del/la menor a partir de les dades que es recullin.
- Es guardarà secret sobre la informació personal que facilito, i només es farà servir amb finalitat docent i d'investigació en el marc d'aquest Estudi, de manera que el/la menor no es pugui identificar en els resultats de l'estudi.
- Seguint el principi de minimització, només es recolliran les dades mínimes que siguin necessàries per portar a terme l'Estudi, i una vegada hagi acabat la finalitat docent o de recerca que es derivi d'aquest estudi, es destruirà tota la informació de caràcter personal que hagi facilitat de forma definitiva.

- El/la menor al qual represento ha estat informat mitjançant sobre l'Estudi, la seva finalitat i les dades que es recolliran, i ha consentit a participar en aquest Estudi.
- En el cas que l'estudi requereixi recollir dades d'imatges del/la menor a càrrec meu, aquestes dades es recolliran a través dels mitjans de gravació que utilitzi l'estudiant, i només es faran servir amb la finalitat de realitzar la investigació en el marc de l'Estudi. Aquestes gravacions només es duraran el temps necessari i indispensable per a l'elaboració del treball, i no rebré cap contraprestació econòmica.
- En el cas que l'estudi requereixi recollir dades d'imatges del/la menor a càrrec meu, aquestes dades d'imatge/so/vídeo es faran servir per a l'Estudi respectant la normativa aplicable i en cap cas suposaran una intromissió il·legítima ni una vulneració dels drets a l'honor, intimitat personal i pròpia imatge del/la menor a càrrec meu.
- El tractament de les dades de caràcter personal de totes les persones participants s'ajustarà al que es disposa al Reglament General de Protecció de Dades (UE) 2016/679 i a la Llei Orgànica 3/2018 de Protecció de Dades Personals i garantia dels drets digitals. D'acord amb el que s'estableix en aquesta legislació, podeu exercir els drets d'accés, modificació, oposició i supressió de les dades de caràcter personal del/la menor a càrrec vostre dirigint-vos a la Responsable del tractament a través dels canals de contacte establerts.

AUTORITZACIÓ A PARTICIPAR A L'ESTUDI:

Autoritzo al Sr./Sra. Anna Rey Alegre, Responsable de l'estudi, amb DNI número 39913884-Y i correu electrònic personal aareey@uoc.edu. Estudiant de l'assignatura Treball Final de Màster (TFM) del Màster en Psicopedagogia de la Universitat Oberta de Catalunya (UOC) perquè tracti les dades de caràcter personal facilitades corresponents al/la menor al qual represento, per a la realització de la recerca descrita en el marc de l'Estudi indicat. A la taula següent es resumeix de manera esquemàtica com es tractaran aquestes dades:

Informació bàsica sobre protecció de dades personals	
Responsable del tractament	<i>Anna Rey Alegre</i> aareey@uoc.edu 646118529
Finalitats	<ul style="list-style-type: none"> • Dur a terme les activitats de recerca detallades al marc de l'Estudi • Només si vostè ens ho autoritza, gestionar la autorització d'ús de la imatge del/la menor i utilitzar el material fotogràfic i audiovisual que contingui la seva imatge i veu al marc de l'Estudi.
Legitimació	<ul style="list-style-type: none"> • Consentiment del pare/mare o tutors/es legals del menor interessat • En cas que es recullin imatges d'un menor, consentiment del persones tutores legals per l'ús de la imatge/vídeo/so del/la menor interessat
Destinataris/es	Les seves dades seran utilitzades únicament per Anna Rey Alegre i no es comunicaran a tercers sense el seu consentiment, excepte en el supòsits previstos per la llei.
Drets dels interessats/es	Podreu exercir el vostre dret d'accés, rectificació, suspensió, oposició, portabilitat i limitació enviant un correu electrònic a aareey@uoc.edu adjuntant una fotocòpia del DNI o document acreditatiu de la seva identitat.
Informació addicional	Podeu revisar la informació addicional sobre el tractament de les dades personals a l'apartat següent.

A Reus, a ___ de _____ 20__

El Sr./La Sra. _____ (nom i firma)

AUTORITZACIÓ PER A L'ÚS DE LA IMATGE/SO/VÍDEO

Amb la finalitat de dur a terme la investigació en el marc de l'Estudi i l'elaboració del treball, necessitarem fer gravacions audiovisuals de la imatge i veu dels/les participants en l'Estudi.

Fent una creueta al requadre següent, dono permís a Anna Rey Alegre per fer ús del material audiovisual que elabori durant la realització de les activitats que formin part de l'Estudi en les que el vostre fill/lla serà particip i, en virtut de l'estudi, on aparegui la seva imatge i la veu del menor, durant el temps necessari i indispensable per a l'elaboració de l'Estudi i sense cap contraprestació econòmica.

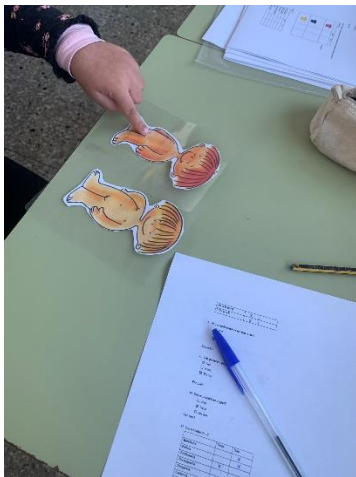
L'estudiant es compromet a que la utilització d'aquestes imatges respecti la normativa aplicable i que en cap cas suposi una intromissió il·legítima ni una vulneració dels drets a l'honor, intimitat personal i pròpia imatge dels/les participants.

- Autoritzo l'ús de la imatge/so del/la menor a càrrec meu en els termes indicats.

A Reus, a ___ de _____ 20__

El Sr./La Sra. _____(nom i firma)

Annex 5: Evidències fotogràfiques de la realització del qüestionari als infants.

Annex 6: Relació entre instruments i objectius.

OBJECTIUS GENERALS	OBJECTIUS ESPECÍFICS	INSTRUMENTS	ITEMS/ PREGUNTES
1. Analitzar la presència dels estereotips de gènere en els infants de 3 a 6 anys.	1. Detectar quins estereotips de gènere apareixen durant el segon cicle d'educació infantil.	Qüestionari E.I	1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11
		Entrevista	4
	2- Comprovar si els estereotips de gènere evolucionen amb el temps.	Qüestionari E.I	1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11
	3- Esbrinar si existeixen diferències segons el gènere dels infants.	Qüestionari E.I	1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11
2. Identificar com les famílies o els/les docents poden influir en transmissió dels estereotips de gènere.	1. Analitzar quin tipus d'estímul, comportaments o llenguatges transmeten les famílies als infants de 0 a 6 anys.	Qüestionari famílies	1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11
		Qüestionari E.I	7
		Entrevista	5
	2- Comprendre quin tipus d'estratègies utilitzen i transmeten els i les docents en aquest àmbit.	Entrevista	1, 2, 3, 4

Annex 7: Taula de categorització del qüestionari infants.

Categoria	Fragment més representatiu	Freqüència	%	% TOTAL
1. Diferenciació del gènere. 1.1. Diferenciació pels òrgans sexuals. 1.2. Diferenciació del gènere per gustos i preferències. 1.3. Identificació del gènere corresponent sense distincions.	"Tinc penis com el nen"	9	56,25%	18,18%
	"M'agrada la nena"	2	12,50%	
	"Jo sóc una nena"	5	31,50%	
		TOTAL:16		
2. Associació de l'adjectiu fort/a. 2.1. Comparació de la força negant la qualitat a l'altre gènere. 2.2. Atribució personal del adjectiu. 2.3. Negació personal del adjectiu 2.4. Ús compartit en l'elecció.	"Les nenes no són fortes"	6	37,5%	18,18%
	"Jo tinc força"	5	31,25%	
	"Jo no tinc força"	1	6,25%	
	"Hi ha nens forts i nenes fortes"	4	25%	
			TOTAL:16	
3. Vestimenta 3.1. Negació de l'altre sexe per portar una faldilla. 3.1. Identificació de la faldilla amb el gènere femení. 3.2. Adjudicació personal del vestuari. 3.3. No distinció entre gèneres davant la peça de vestir.	"Les nenes porten faldilla a vegades també porten vestits, però els nens no"	6	50%	13,63%
	"Les nenes porten faldilla"	3	25%	
	"Jo porto una faldilla i m'agraden"	2	16,67%	
	"Els hi agraden les faldilles als dos"	1	8,33%	
		TOTAL:12		

4. Ús de les joguines. 4.1. Ús compartit de les joguines	"Els dos perquè compartim"	2	20%	11,36%
4.2. Preferències personals.	"A casa tinc nines i m'agraden"	8	80%	
		TOTAL:10		
5. Identificació dels colors. 5.1. Identificació segons el gènere associat.	"El blau és de nens i el rosa és de nenes"	6	66,66%	10,23
5.2. Reconeixement dels colors sense tenir en compte el gènere associat.	"Tots els nenes i nenes en tenen de tots els colors"	3	33,33%	
		TOTAL: 9		
6. Reconeixement de les disfresses. 6.1. Associant la disfressa amb un gènere concret.	"Les nenes són princeses"	7	43,75%	18,18%
6.2. Negació de l'altre sexe.	"Els nens no poden ser princeses"	4	25%	
6.3. Atribucions personals.	"Jo tinc una disfressa del Spiderman a casa"	5	31,25%	
		TOTAL: 16		
7. Acció de pintar-se les ungles. 7.1. Negació envers el gènere masculí.	"Els nens no poden pintar-se les ungles"	9	100%	10,23%
		TOTAL:9		
		TOTAL RESPOSTES:88		

Annex 8: Taules creuades segons nivell.

Faldilla				
	NEN	NENA	ELS DOS	TOTAL
Infantil 3	0	7	8	15
Infantil 4	2	8	2	12
Infantil 5	3	9	3	15
TOTAL	5	24	13	42

χ^2 : 7,14 0,05<p=0,13

Color samarreta (Rosa)				
	NEN	NENA	ELS DOS	TOTAL
Nen	3	14	3	20
Nena	3	15	4	22
TOTAL	6	29	7	42

χ^2 : 0,08 0,05<p=0,96

Color samarreta (Rosa)				
	NEN	NENA	ELS DOS	TOTAL
Infantil 3	4	9	2	15
Infantil 4	1	9	2	12
Infantil 5	1	11	3	15

χ^2 : 2,99 0,05<p=0,56

Color samarreta (Blau)				
	NEN	NENA	ELS DOS	TOTAL
Nen	16	1	3	20
Nena	15	2	5	22
TOTAL	31	3	8	42

χ^2 : 0,77 0,05<p=0,68

Joguines (Pilota)			
	NEN	NENA	ELS DOS
Infantil 3	4	5	6
Infantil 4	5	0	7
Infantil 5	8	1	6
TOTAL	17	6	19

χ^2 : 8,09 0,05<p=0,08

Joguines (Nina)			
	NEN	NENA	ELS DOS
Infantil 3	1	4	10
Infantil 4	0	8	4
Infantil 5	0	8	7

TOTAL	1	20	21
-------	---	----	----

χ^2 : 5,73 0,05<p=0,22

Qui és més fort?			
	NEN	NENA	ELS DOS
Infantil 3	4	4	7
Infantil 4	7	3	2
Infantil 5	5	2	8
TOTAL	16	9	17

χ^2 : 5,05 0,05<p=0,28

Qui es pintarà les ungles?			
	NEN	NENA	ELS DOS
Infantil 3	0	7	8
Infantil 4	0	11	1
Infantil 5	0	14	1
TOTAL	0	32	10

χ^2 : NaN 0,05<p=NaN

Disfressa (Superheroi/ina)			
	NEN	NENA	ELS DOS
Infantil 3	6	3	6
Infantil 4	7	1	4
Infantil 5	9	1	5
TOTAL	22	5	15

χ^2 : 2,10 0,05<p=0,71

Disfressa (Príncep o princesa)			
	NEN	NENA	ELS DOS
Infantil 3	1	9	5
Infantil 4	1	9	2
Infantil 5	0	12	3
TOTAL	2	30	10

χ^2 : 2,52 0,05<p=0,64

Tasques (Fregar)				
	NEN	NENA	ELS DOS	TOTAL
Infantil 3	1	9	5	15
Infantil 4	0	9	3	12
Infantil 5	1	11	3	15
TOTAL	2	29	11	42

χ^2 : 1,60 0,05<p=0,81

Tasques (Cuidar al nadó)				
	NEN	NENA	ELS DOS	TOTAL
Infantil 3	1	9	5	15
Infantil 4	0	9	3	12
Infantil 5	2	8	5	15
TOTAL	3	26	13	42

χ^2 : 2,56 0,05<p=0,63

Tasques (Comprar)				
	NEN	NENA	ELS DOS	TOTAL
Infantil 3	1	7	7	15
Infantil 4	1	5	6	12
Infantil 5	0	6	9	15
TOTAL	2	18	22	42

χ^2 : 1,50 0,05<p=0,82

Tasques (Rentar els plats)				
	NEN	NENA	ELS DOS	TOTAL
Infantil 3	2	7	6	15
Infantil 4	1	5	6	12
Infantil 5	2	8	5	15
TOTAL	5	20	17	42

χ^2 : 0,83 0,05<p=0,93

Tasques (Mirar la televisió)				
	NEN	NENA	ELS DOS	TOTAL
Infantil 3	5	4	6	15
Infantil 4	5	2	5	12
Infantil 5	4	0	11	15
TOTAL	14	6	22	42

χ^2 : 6,21 0,05<p=0,18

Bomber/a				
	NEN	NENA	ELS DOS	TOTAL
Infantil 3	5	2	8	15
Infantil 4	7	1	4	12
Infantil 5	6	3	6	15
TOTAL	18	6	18	42

χ^2 : 2,33 0,05<p=0,67

Policia				
	NEN	NENA	ELS DOS	TOTAL
Infantil 3	6	3	6	15
Infantil 4	9	0	3	12
Infantil 5	8	1	6	15

TOTAL	23	4	15	42
-------	----	---	----	----

χ^2 : 5,04 0,05<p=0,28

Professor/a				
	NEN	NENA	ELS DOS	TOTAL
Infantil 3	0	9	6	15
Infantil 4	1	7	4	12
Infantil 5	3	7	5	15
TOTAL	4	23	15	42

χ^2 : 3,58 0,05<p=0,46

Perruquer/a				
	NEN	NENA	ELS DOS	TOTAL
Infantil 3	2	8	5	15
Infantil 4	1	11	0	12
Infantil 5	2	9	4	15
TOTAL	5	28	9	42

χ^2 : 5,56 0,05<p=0,23

Metge/ssa				
	NEN	NENA	ELS DOS	TOTAL
Infantil 3	5	2	8	15
Infantil 4	4	6	2	12
Infantil 5	7	5	3	15
TOTAL	16	13	13	42

χ^2 : 7,19 0,05<p=0,12

Cuiner/a				
	NEN	NENA	ELS DOS	TOTAL
Infantil 3	2	4	9	15
Infantil 4	0	8	4	12
Infantil 5	3	8	4	15
TOTAL	5	20	17	42

χ^2 : 6,95 0,05<p=0,14

Astronauta				
	NEN	NENA	ELS DOS	TOTAL
Infantil 3	6	3	6	15
Infantil 4	6	2	4	12
Infantil 5	2	6	7	15
TOTAL	14	11	17	42

χ^2 : 5,02 0,05<p=0,28

Annex 9: Taules creuades segons gènere

Faldilla				
	NEN	NENA	ELS DOS	TOTAL
Nen	5	7	8	20
Nena	0	17	5	22
TOTAL	5	24	13	42

χ^2 : 9,78 0,05<p=0,01

Color samarreta (Rosa)				
	NEN	NENA	ELS DOS	TOTAL
Nen	3	14	3	20
Nena	3	15	4	22
TOTAL	6	29	7	42

χ^2 : 0,08 0,05<p=0,96

Color samarreta (Blau)				
	NEN	NENA	ELS DOS	TOTAL
Nen	16	1	3	20
Nena	15	2	5	22
TOTAL	31	3	8	42

χ^2 : 0,77 0,05<p=0,68

Color samarreta (Groc)				
	NEN	NENA	ELS DOS	TOTAL
Nen	8	5	7	20
Nena	6	7	9	22
TOTAL	14	12	16	42

χ^2 : 0,77 0,05<p=0,68

Joguines (Pilota)				
	NEN	NENA	ELS DOS	TOTAL
NENS	12	0	8	20
NENES	5	6	11	22
TOTAL	17	6	19	42

χ^2 : 9,28 0,05>p=0,01

Joguines (Nina)				
	NEN	NENA	ELS DOS	TOTAL
NENS	0	10	10	20
NENES	1	10	11	22
TOTAL	1	20	21	42

χ^2 : 0,95 0,05<p=0,62

Qui és fort?				
	NEN	NENA	ELS DOS	TOTAL
NENS	10	1	9	20
NENES	6	8	8	22
TOTAL	16	9	17	42

χ^2 : 6,42 0,05>p=0,04

Qui es pintarà les ungles?				
	NEN	NENA	ELS DOS	TOTAL
NENS	0	15	5	20
NENES	0	17	5	22
TOTAL	0	32	10	42

χ^2 : NaN 0,05<p=NaN

Disfresses (superheroi/ina)				
	NEN	NENA	ELS DOS	TOTAL
NEN	14	0	6	20
NENA	8	5	9	22
TOTAL	22	5	15	42

χ^2 : 7,15 0,05<p=0,28

Disfresses (Príncep/sa)				
	NEN	NENA	ELS DOS	TOTAL
NEN	1	13	6	20
NENA	1	17	4	22
TOTAL	2	30	10	42

χ^2 : 0,84 0,05<p=0,65

Tasques (Comprar)				
	NEN	NENA	ELS DOS	TOTAL
NEN	1	9	10	20
NENA	1	9	12	22
TOTAL	2	18	22	42

χ^2 : 0,08 0,05<p=0,95

Tasques (Rentar els plats)				
	NEN	NENA	ELS DOS	TOTAL
NEN	3	8	9	20
NENA	2	12	8	22
TOTAL	5	20	17	42

χ^2 : 0,96 0,05<p=0,61

Tasques (Fer el dinar)				
	NEN	NENA	ELS DOS	TOTAL
NEN	2	11	7	20
NENA	2	14	6	22
TOTAL	4	25	13	42

$\chi^2: 0,34$ $0,05 < p = 0,84$

Tasques (Canviar una bombeta)				
	NEN	NENA	ELS DOS	TOTAL
NEN	12	1	7	20
NENA	8	7	7	22
TOTAL	20	8	14	42

$\chi^2: 5,21$ $0,05 < p = 0,07$

Tasques (Fregar)				
	NEN	NENA	ELS DOS	TOTAL
NEN	2	12	6	20
NENA	0	17	5	22
TOTAL	2	29	11	42

$\chi^2: 2,86$ $0,05 < p = 0,24$

Tasques (Cuidar al nadó)				
	NEN	NENA	ELS DOS	TOTAL
NEN	1	13	6	20
NENA	2	13	7	22
TOTAL	3	26	13	42

$\chi^2: 0,31$ $0,05 < p = 0,85$

Tasques (Pintar la paret)				
	NEN	NENA	ELS DOS	TOTAL
NEN	6	2	12	20
NENA	7	8	7	22
TOTAL	13	10	19	42

$\chi^2: 4,90$ $0,05 < p = 0,86$

Tasques (Mirar la televisió)				
	NEN	NENA	ELS DOS	TOTAL
NEN	9	0	11	20
NENA	5	6	11	22
TOTAL	14	6	22	42

$\chi^2: 7,06$ $0,05 > p = 0,03$

Oficis (Bomber/a)				
	NEN	NENA	ELS DOS	TOTAL
NENS	9	3	8	20
NENES	9	3	10	22
TOTAL	18	6	18	42

$\chi^2: 0,13$ $0,05 < p = 0,94$

Oficis (Policia)				
	NEN	NENA	ELS DOS	TOTAL
NENS	13	2	5	20

NENES	10	2	10	22
TOTAL	23	4	15	42

χ^2 : 1,97 0,05<p=0,37

Oficis (Professor/a)				
	NEN	NENA	ELS DOS	TOTAL
NENS	3	9	8	20
NENES	1	14	7	22
TOTAL	4	23	15	42

χ^2 : 2,06 0,05<p=0,35

Oficis (Perruquer/a)				
	NEN	NENA	ELS DOS	TOTAL
NENS	1	15	4	20
NENES	4	13	5	22
TOTAL	5	28	9	42

χ^2 : 1,96 0,05<p=0,37

Oficis (Metge/ssa)				
	NEN	NENA	ELS DOS	TOTAL
NENS	8	7	5	20
NENES	8	6	8	22
TOTAL	16	13	13	42

χ^2 : 0,67 0,05<p=0,71

Oficis (Cuiner/a)				
	NEN	NENA	ELS DOS	TOTAL
NENS	3	8	9	20
NENES	2	12	8	22
TOTAL	5	20	17	42

χ^2 : 0,96 0,05<p=0,61

Oficis (Astronauta)				
	NEN	NENA	ELS DOS	TOTAL
NENS	9	1	10	20
NENES	9	6	7	22
TOTAL	18	7	17	42

χ^2 : 4,01 0,05<p=0,13

Annex 10: Taula de categorització de les entrevistes.

Categoria	Fragment més representatiu	Freqüència	%	% TOTAL
1.MATERIALS DIDÀCTICS COEDUCATIUS (MDS)	"...tampoc penso que els materials tinguin gènere. Normalment, els materials que jo utilitzo a l'aula són materials que no estan classificats segons el gènere, ni cap tipus de connotació establerta pels adults."	4	100%	11%
		TOTAL:4		
2.VOCABULARI NO SEXISTA (VNS) 2.1.Ús no sexista del llenguatge.	"Se debe utilizar el lenguaje teniendo en cuenta que hay niños y niñas en el aula. Si hubiera en la clase solo niños, pues evidentemente, me dirigiría a ellos como niños."	3	42,9%	9%
2.2. Dificultats de l'ús no sexista del llenguatge.	"Tinc present el llenguatge no sexista, però no el tinc interioritzat."	4	57,1%	11%
		TOTAL:7		
3.TRACTE AMB ELS INFANTS SEGONS GÈNERE (TSG) 3.1.No diferències entre gèneres.	"Són infants que estan aprenent i que necessiten les mateixes "correccions" o aprenentatges, per tant, se'ls hi ha de dir i se'ls ha de tractar de la mateixa manera."	5	55,5%	14%
3.2. Diferències entre gèneres.	"les instruccions més directes funcionen més amb els nens que amb les nenes."	4	44,4%	11%
		TOTAL:9		
4.ESTEREOTIPS INFANTS (EI) 4.1. No existeixen els estereotips a l'educació infantil.	"cada vez hay más niños o más niñas que comparten el juego, pues, hay más niñas que juegan a coches o niños que juegan a muñecas."	2	50%	6%
4.2. Existeixen els estereotips de gènere a l'educació infantil.	"A vegades, sembla que no, que des de tan petits encara no puguin tenir estereotips, però sí que n'hi ha."	2	50%	6%
		TOTAL:4		
	"Potser sí que en com els vesteixen o els materials que porten des de casa, allà sí que es veu una mica	6	100%	17%

<p>5.ESTEREOTIPS FAMÍLIES (EF)</p>	<p>l'estereotip. Mai he vist un nen amb una samarreta rosa, per exemple."</p>	<p>TOTAL:6</p>		
<p>6.ESPAIS COEDUCATIUS (EC)</p>	<p>"Hi ha espais per a tothom dins de l'aula perquè sobretot a infantil en treballar de forma globalitzada, no hi ha diferències de gènere entre espais"</p>	<p>5</p> <p>TOTAL:5</p> <p>TOTAL RESPOSTES:35</p>	<p>100%</p>	<p>14%</p>

Annex 11: Transcripció i categorització de les entrevistes.

Categorització	TEXT
<p data-bbox="201 1444 497 1509">1. MATERIALS DIDÀCTICS COEDUCATIUS (MDS)</p> <p data-bbox="201 1659 448 1798">2. VOCABULARI NO SEXISTA (VNS) 2.1. Ús no sexista del llenguatge</p>	<p data-bbox="544 338 1094 367">1. <u>Entrevista docent (escola concertada)</u></p> <p data-bbox="544 374 1366 546"><u>Entrevistadora:</u> Hola buenas tardes, primero de todo muchas gracias por aceptar la colaboración en mi Trabajo de fin de master, te recuerdo que mi Trabajo consiste en analizar los estereotipos de género en educación infantil y como pueden los agentes externos como son la familia i los docentes en su transmisión.</p> <p data-bbox="544 553 1374 651"><u>AP:</u> Hola, de nada, la verdad es que me parece interesante conocer y hacer la reflexión sobre si puedo ser transmisora o no de los estereotipos.</p> <p data-bbox="544 658 1315 723"><u>Entrevistadora:</u> ¿Vamos a empezar entonces, en que curso estas actualmente?</p> <p data-bbox="544 730 1102 759"><u>AP:</u> Actualmente estoy en Educación Infantil 5.</p> <p data-bbox="544 766 1369 831"><u>Entrevistadora:</u> ¿Perfecto, tienes alguna formación en coeducación o igualdad de género?</p> <p data-bbox="544 837 1378 936"><u>AP:</u> No tengo ninguna formación, aunque es un tema que me encantaría porque es el orden del día, a más, al ser madre primeriza y novata, me gustaría saber mucho más de este tema.</p> <p data-bbox="544 943 1174 972"><u>Entrevistadora:</u> Siempre estas a tiempo de formarte.</p> <p data-bbox="544 978 751 1008"><u>AP:</u> Si, es verdad.</p> <p data-bbox="544 1014 1378 1153"><u>Entrevistadora:</u> Vale, continuamos. Ahora la siguiente pregunta consiste en una escala del 0 al 4, donde 0 es emmm... poco o nunca y 4 es mucho o siempre, ¿vale? Entonces, te iré diciendo los ítems y me respondes de 0 a 4 y ¿Por qué? O ¿De qué forma?</p> <p data-bbox="544 1160 735 1189"><u>AP:</u> De acuerdo.</p> <p data-bbox="544 1196 1347 1261"><u>Entrevistadora:</u> Entonces la primera, ¿en tu aula hay espacios para todos? Te recuerdo que 0 es poco o nunca y 4 es mucho o siempre.</p> <p data-bbox="544 1267 1390 1545"><u>AP:</u> Creo que un 3, porque teniendo en cuenta que es una escuela concertada y con los recursos muy escasos puesto que es la escuela que lo pone todo, creo que sí que hay de todo en el aula con igualdad de género, aun así, podría haber más cosas que no fueran tan sexistas, como, por ejemplo, que considero que hay muchos coches y, por ejemplo, los niños suelen jugar más con los coches, pero también es verdad que hay una cocinita y tanto niños como niñas juegan en ese espacio.</p> <p data-bbox="544 1552 1378 1691"><u>Entrevistadora:</u> La siguiente es ¿tienes mucho cuidado en utilizar vocabulario no sexista?, no sexista me refiero a que no usas términos como niños y niñas o padres y madres. Lo mismo, de 0 a 4 y ¿por qué o de qué forma?</p> <p data-bbox="544 1697 1390 1939"><u>AP:</u> 4, considero que mi vocabulario, o sea, cuando me refiero a niños y niñas, siempre digo “vinga nens i vinga nenes” o “vinga nenes o vinga nens”, o sea que sí que tengo mucho cuidado con distinguir ambos sexos, más que nada, porque ellos mismos, cuando pasamos lista, eh... por ejemplo, o sea, hay alguna profe que dice: ¿cuántos niños faltan en clase? Y dicen, niños 3, pero la profe les corrige diciendo “nens i nenes”, refiriéndose a ambos.</p> <p data-bbox="544 1946 1083 1975"><u>Entrevistadora:</u> Eso está muy bien, la verdad.</p>

3. TRACTE AMB ELS
INFANTS SEGONS GÈNERE
(TSG)
3.1. No diferències entre
gèneres.

AP: Sí, sí, yo considero que tengo bastante en cuenta el vocabulario que utilizo.

Entrevistadora: Perfecto, seguimos, ¿tienes en cuenta el uso del lenguaje inclusivo?

AP: 4, creo que bueno, cuando me dirijo hacia mi alumnado siempre les digo niños y niñas, eh... más que nada, porque **se debe utilizar el lenguaje teniendo en cuenta que hay niños y niñas en el aula. Si hubiera en la clase solo niños, pues evidentemente, me dirigiría a ellos como niños.** Pero al ser un aula con diversidad de géneros, yo por mi parte un 4.

Entrevistadora: Ahora te haré dos seguidas porque están bastante relacionadas, en general, ¿eres más empática con los niños? De 0 a 4 o ¿eres más empática con las niñas? De 0 a 4.

AP: 4, en ambos sexos, puesto que me encantan los niños y no tengo preferencias tanto si es niño como si es niña, es decir, mmm... ambos sexos me gustan. Sí que es verdad que hay niñas que son más cariñosas o agradables, pero también me encuentro a niños que son así. Por lo tanto, **si hablamos de empatía, la tengo en los dos por igual, independientemente de su género.**

Entrevistadora: Ahora una muy parecida a la anterior. Acostumbas a ser más directa con los niños de 0 a 4 y ¿Por qué? o acostumbras a ser más directa con las niñas de 0 a 4 y ¿por qué?

AP: Mmm... pues es que soy directa con ambos sexos, es decir, **cuando se tienen que decir las cosas, se dicen claras y concisas. No tengo preferencia por sexos, es decir, sí que a lo mejor soy con según con quien por la manera en que es, o cómo afronta las cosas que tengo que decirle más negativas, busco palabras menos directas, pero depende de la persona, no del sexo.** Así que yo creo que por ambos lados un 4.

Entrevistadora: Al final depende más de la persona, ¿no?

AP: Sí, por ejemplo, en la clase tengo a una niña muy sensible, entonces intento buscar otras vías no tan directas de decirle las cosas, quizás, adornarle las cosas. También es cierto, que tengo un niño que cuando se cabrea, emm...bueno... no quieras saber cómo se pone, y entonces cuando hace alguna cosa más negativa o que está mal, pues también intento decorarlo un poco.

Entrevistadora: Ya me imagino, bueno, continuamos con el mismo formato, ¿tienes en cuenta la fundamentación de la igualdad en el momento de escoger los materiales escolares?, es decir, cuando preparas una actividad, sueles pensar que esos materiales pueden introducir a todos sean niños o niñas.

AP: 2, Bueno, esto de preparar materiales, en nuestro caso es un poco escaso porque ya viene predeterminado por la fundación de la escuela. Pero sí que es verdad que cuando los niños tienen que preparar alguna actividad, como la Navidad, el día de la madre o alguna cosa así, siempre les dejamos escoger los colores, así que tampoco es que prohibamos que un niño haga un trabajo en azul o rosa.

Entrevistadora: Un poco en consonancia con estas actividades que me comentas, eh... ¿Trabajas la igualdad de género mediante fechas como el 25 de noviembre o el 8 de marzo?

AP: 1 o 2, Yo te diría que quizás que no por mi parte, sino por parte la escuela, que no está muy estipulado. En la escuela se trabaja un 1 o un 2. Sí que a veces los profesores llevan una pulsera o un lacito lila en

<p>6. ESPAIS COEDUCATIUS (EC)</p>	<p>com ho fas. Per tant, la primera pregunta d'aquest tipus és, a la teva aula hi ha espais per tothom?</p> <p><u>EM:</u> Es pot dir que 4. Hi ha espais per a tothom dins de l'aula perquè sobretot a infantil al treballar de forma globalitzada, no hi ha diferències de gènere entre espais, tens en compte treballar diferents formes de treballar: la zona del bon dia, de biblioteca, la pissarra, el joc simbòlic, etc. La meva aula permet l'espai segons les necessitats de cadascú.</p>
<p>2. VOCABULARI NO SEXISTA (VNS) 2.2. Dificultats de l'ús del llenguatge no sexista.</p>	<p><u>Entrevistadora:</u> Del mateix tipus de preguntes (0-4), consideres que tens molta cura de no utilitzar vocabulari no sexista?</p> <p><u>EM:</u> Podríem dir que un 3, perquè a infantil tu no crides als nens com a nens o nenes, sinó que més aviat els crides pels noms. I a les famílies les nombres segons la persona que tractes, és a dir, si ve el pare et dirigeixes a ell com a pare. Sí que intento utilitzar un llenguatge més adequat i referir-me a "infants", però pot ser que a vegades se t'escapi i que costi més.</p>
<p>3. TRACTE AMB ELS INFANTS SEGONS GÈNERE (TSG) 3.1. No diferències entre gèneres.</p>	<p><u>Entrevistadora:</u> Per tant, del 0 al 4, creus que tens en compte l'ús del llenguatge inclusiu?</p> <p><u>EM:</u> Un 3, avui dia, cada vegada hi ha més varietat d'aules, infants i famílies. Llavors, si no utilitzes un llenguatge inclusiu pel que fa al gènere, estàs deixant de banda a l'altre meitat de l'aula.</p> <p><u>Entrevistadora:</u> En general ets més empàtica amb els nens?</p> <p><u>EM:</u> No, amb les nenes també. Sóc empàtica un 3, amb tots per igual. Sigui el que sigui.</p>
<p>1. MATERIALS DIDÀCTICS SEXISTES (MDS)</p>	<p><u>Entrevistadora:</u> O ets més empàtica amb les nenes?</p> <p><u>EM:</u> 3, Doncs el mateix que abans, tracto d'entendre'ls per igual sigui nen o sigui nena.</p> <p><u>Entrevistadora:</u> Perfecte, i quan parlem de parlar més directe, creus que ets més directe amb els nens?</p> <p><u>EM:</u> Un 3, Directe amb tots per igual, se'ls hi ha de parlar dins del que puguin entendre i com ho puguin entendre depenent de l'edat que tinguin, siguin nens o nenes, igual de directes, amb les mateixes paraules i les mateixes formes. Sobretot, a infantil on no fem distincions entre uns i altres.</p> <p><u>Entrevistadora:</u> I amb les nenes? Ets més directe? De 0 a 4?</p> <p><u>EM:</u> Sí, sóc igual de directe que amb les nenes, tal com et deia abans. Per tant, un 3 també.</p> <p><u>Entrevistadora:</u> Creus que tens en compte la igualtat de gènere en el moment d'escollir els materials?</p> <p><u>EM:</u> En aquest cas, un 4. A Infantil treballem amb materials i espais globalitzats, utilitzes racons, grups interactius, grups de treball... i clar, també utilitzes diferents estructures heterogènies de nens i nenes, on treballen tots junts. I per tant, els materials són els mateixos per nens i per nenes.</p> <p><u>Entrevistadora:</u> Del 0 al 4 i l'última d'aquest tipus, treballes la igualtat de gènere en dates marcades al calendari com el 25 de novembre o el 8 de març?</p> <p><u>EM:</u> Un 2. A veure, a infantil costa més, i sobretot en depenen de quines tipologies d'escoles són. Hi ha escoles que ho treballen, hi ha escoles que no, hi ha escoles que ho treballen indirectament sigui el dia que sigui, no té per què ser el dia assenyalat. A infantil és complicat, potser s'utilitzen a través d'algun conflicte, altres dies, no com a dies</p>

<p>5. ESTEREOTIPS FAMÍLIES (EF)</p>	<p>puntuals. Nosaltres per exemple, hi ha un dia a la setmana que es diu el club dels valents, que fem resolució de conflictes i allà doncs, és quan potser utilitzem històries i contes que tinguin en compte el paper de les dones en el món.</p> <p>Entrevistadora: Anem per les dues últimes, en primer lloc, creus que hi ha estereotips de gènere a l'educació infantil per part dels infants?</p> <p>EM: Sí, penso que encara s'observen molt encara, en els infants avui en dia. Hi ha aules molt estereotipades, que avui en dia encara estan molt estereotipats i aquests venen de casa, d'allò que veuen i senten a casa, perquè a l'escola no es treballa així. Per exemple, dividir els colors segons si són de nenes o de nens, roba de nen o de nena, a això només hi juguen els nens o només les nenes, etc. Encara està molt ficat això i hi ha famílies que encara estan molt estereotipades. Però penso que també varia segons la tipologia de centre que et trobis, al final, la feina no és única nostra sinó que també ha d'estar donada de casa.</p> <p><u>Entrevistadora:</u> Aprofitant aquesta menció que fas de les famílies, consideres, doncs, que les famílies són transmissores d'estereotips?</p> <p><u>EM:</u> Bé, Bueno. Com t'he mig contestat a l'anterior, estereotips per part de les famílies n'hi ha i s'observen tal com parlen els nens, dic nens però referint-me a infants eh. Ja ho notes, a infantil tens el tu a tu molt directe i sents el que parlen entre ells, veus com actuen quan surten de l'escola. Ho veus també molt en la forma que tenen de vestir als infants, fins i tot et podria arribar a dir, segons la tipologia de carmanyoles, de motxilles, etc. I en les maneres de parlar, sí, sobretot és aquesta la forma que ho pots detectar, tant les famílies com als fills/es d'aquests que tens a l'aula, i que acaben reproduint el que veuen o senten a casa. Per tant, per desgràcia sí, hi ha encara molta feina per fer a nivell de famílies.</p> <p>3. <u>Entrevista docent (llar d'infants)</u></p> <p><u>Entrevistadora:</u> Hola, avui ens reunim per fer l'entrevista sobre el meu treball de fi de màster sobre els estereotips de gènere i com influeix la família i els docents en la seva transmissió. És per això, que necessito la teva visió com a docent i ho farem a través d'unes preguntes que aniran guiant l'entrevista, val? Doncs, comencem amb l'entrevista, estaves actualment amb infantil 2,oi?</p> <p><u>CC:</u> Correcte.</p> <p><u>Entrevistadora:</u> Entesos, doncs la primera pregunta és si tens alguna formació en coeducació o igualtat de gènere?</p> <p><u>CC:</u> He fet bastantes formacions, però en concret en perspectiva de gènere no n'he fet cap, però perquè penso que en la nostra etapa no és tan complicat treballar-ho com pot ser-ho a la segona etapa d'infantil.</p> <p><u>Entrevistadora:</u> D'acord, ara et faré unes preguntes que són a través d'una escala, tenint en compte que 0 és mai o poc i 4 és molt o sempre. A cada pregunta, em pots explicar i aportar el perquè o de quina forma ho fas. Per tant, la primera pregunta d'aquest tipus és si a la teva aula hi ha espais per tothom.</p> <p><u>CC:</u> 4, Quan organitzo els espais no penso en espais per nens o espais per nenes, sinó que simplement creo espais i són espais que crec o que al menys a la meva ment, no es classifiquen segons el gènere sinó que són propostes que poden interessar a qualsevol tipus de persona,</p>
<p>6. ESPAIS COEDUCATIUS (EC)</p>	

<p>2.VOCABULARI NO SEXISTA (VNS) 2.1.Ús no sexista del llenguatge</p> <p>3.TRACTE AMB ELS INFANTS SEGONS GÈNERE (TSG) 3.1.No diferències entre gèneres.</p> <p>3.2. Diferències entre gèneres.</p> <p>1.MATERIALS DIDÀCTICS COEDUCATIUS (MDS)</p>	<p>són propostes d'art, de psicomotricitat fina o gruixuda, de lògico-matemàtica i, per tant, cada nen o nena anirà segons els seus interessos. Però jo no els penso com que les nenes aniran a un espai i els nens a uns altres, sinó que penso més aviat amb les persones en concret, independentment del seu gènere. Si hi ha un grup que els agrada fer construccions, preparo un espai de construccions, però no guiat pel gènere sinó per l'interès personal de cadascú.</p> <p><u>Entrevistadora:</u> Perfecte, tens molta cura de no utilitzar vocabulari no sexista? És a dir, quan parles de nens i nenes, els crides així o només dius som-hi nens o som-hi nenes, o com ho dius?</p> <p><u>CC:</u> 4, Tinc moltíssima cura amb això, perquè a mi em molestava molt, per exemple, quan estudiava a la universitat i érem 30 noies i 1 noi i ens parlaven de tots, és a dir, ens parlaven en masculí. Jo penso que en aquestes situacions o es diu tots i totes o es diu el gènere que n'hi hagi més, en el nostre cas, totes. Però això és un tema d'adults, ara, a l'aula, jo sempre quan em comunico dic tots i totes, a no ser que sigui un grup de tot nenes o tot nens. Acostumo a dir tots i totes i m'hi fixo bastant en fer-ho sempre.</p> <p><u>Entrevistadora:</u> Tens en compte, doncs, l'ús del llenguatge inclusiu?</p> <p><u>CC:</u> Considero que sí, a l'aula i a la meua vida en general. Per tant, un 4.</p> <p><u>Entrevistadora:</u> En general ets més empàtica amb les nenes?</p> <p><u>CC:</u> 4, penso que tinc més empatia amb els caràcters que no tant segons si és nen o nena, en general, empatitzo més si els mals comportaments són de nenes.</p> <p><u>Entrevistadora:</u> En paral·lel amb l'anterior, en general ets més empàtica amb els nens?</p> <p><u>CC:</u> 3, perquè segons la meua experiència, els comportaments més violents i bruscs, que m'he trobat a l'aula, han estat per part de nens.</p> <p><u>Entrevistadora:</u> Una mica amb la línia d'aquestes preguntes, creus que ets més directa amb els nens o amb les nenes?</p> <p><u>CC:</u> Doncs seguint una mica amb la línia de l'anterior, de 0 a 4, 4 amb els nens i 3 amb les nenes. A l'inrevés de la pregunta anterior. Sóc més directa amb els nens perquè en general, penso que amb les nenes ehmmm... doncs, intento sempre no ser molt directa sinó intentar raonar amb tothom el que jo els vull fer entendre, però degut al comportament més brusc dels nens, les instruccions més directes funcionen més amb els nens que amb les nenes.</p> <p><u>Entrevistadora:</u> Tens en compte la fonamentació de la igualtat en el moment de triar els materials escolars, és a dir, et plantejes que els materials que tries per les activitats, et plantejes que siguin per tots/es?</p> <p><u>CC:</u> No em plantejo que siguin per tothom però tampoc penso que els materials tinguin gènere. Normalment, els materials que jo utilitzo a l'aula són materials que no estan classificats segons el gènere, ni cap tipus de connotació establerta pels adults. A l'hora de presentar materials, que s'han establert per la societat com a estereotips, la veritat és que sempre que fem aquest tipus de joc simbòlic, l'intento repartir per l'aula perquè cada nen o nena vagi a buscar aquell material que prefereixin. Per tant, jo penso que un 3.</p> <p><u>Entrevistadora:</u> L'última d'aquest tipus és, treballes la igualtat de gènere mitjançant dates com el 24 de novembre o el 8 de març?</p>
---	--

<p>5. ESTEREOTIPS FAMÍLIES (EF)</p>	<p><u>CC</u>: Un 2, el 25 de novembre no els hi transmetem, partint de la base que no entenen que és novembre, i que el tema de violència de gènere s'escapa una mica del seu pensament. Però el 8 de març sí que el reivindiquem, però amb una explicació molt superficial, no els hi expliquem que hi ha darrere del dia, però si transmetem la importància de reivindicar la feina que fem les dones. Per exemple, l'any passat vam fer durant tota la setmana, que tots els contes fossin dones. L'etapa del 0 al 3 ho passem de forma superficial i natural, que no sigui un esdeveniment súperimportant perquè ells mateixos no fan la distinció entre nens i nenes.</p> <p><u>Entrevistadora</u>: D'acord, sonen bé aquestes propostes, anem per les dues últimes, en la teva tasca com a docent observes estereotips de gènere en l'etapa d'educació infantil?</p> <p><u>CC</u>: Jo considero que en la meua pròpia tasca no es presenten estereotips, però sí que en algunes altres companyes meves, en edats més avançades que això sí que ho tenen molt en compte. En el moment de repartir cartolines o fer corones, les fan de colors estereotipats segons si són nens o nenes. És més aviat, que el gènere masculí no li pertoquen coses femenines, però al revés sí que pot ser. En la meua pròpia tasca, intento sempre permetre que li agradin colors que no siguin habituals pels nens per la societat, perquè sigui natural per ell.</p> <p><u>Entrevistadora</u>: I l'última, en la teua tasca com a docent, observes alguns estereotips de gènere transmesos per les famílies?</p> <p><u>CC</u>: Sí, sí i una altra vegada sí. Per molt que les famílies es neguin en rotund en què no és així, ja que m'ha passat alguna vegada, se'ls nota molt. En algunes accions o comentaris que fan els pares o mares quan parlen amb nosaltres o només en la forma que venen vestits a l'escola. Per exemple, no m'he trobat mai cap nen vestit de color rosa o amb diadema. Però si miro fotos, cada dia del món hi ha una nena o dos o tres, que van vestides de color rosa, no crec que elles ho triïn, sinó que a casa, ja ho fomenten, penso eh, personalment. I uns cursos enrere, hi havia una nena que em deia que un nen no podia portar color rosa, o que ella no podia portar res de color blau. Entenc que si des de l'escola no fomentem aquests valors, d'algun lloc o altre els han tret. Per tant, jo crec que és bastant evident que queda molta feina per fer en les famílies i la societat, en general.</p> <p><u>Entrevistadora</u>: Això és tot, moltíssimes gràcies per col·laborar i per perdre el temps contestant-me això, segur que em servirà moltíssim pel treball i treure unes bones conclusions.</p> <p><u>CC</u>: Molta sort! Ha estat molt interessant poder reflexionar sobre tot això.</p> <p>4. <u>Entrevista docent (escola concertada)</u></p> <p><u>Entrevistadora</u>: Hola X, encantada. Ens hem reunit per portar a terme l'entrevista que ajudarà a donar resposta als objectius del meu treball de fi de màster sobre els estereotips de gènere. Et faré algunes preguntes relacionades amb el tema, d'acord?</p> <p><u>MC</u>: Perfecte, a veure si et puc ajudar.</p> <p><u>Entrevistadora</u>: Segur que sí. Doncs comencem, la primera de les preguntes és si tens alguna formació en coeducació o igualtat de gènere?</p>
-------------------------------------	---

<p>6. SPAIS COEDUCATIUS (EC)</p> <p>2. VOCABULARI NO SEXISTA (VNS) 2.2. Dificultats de l'ús del llenguatge no sexista.</p> <p>3. TRACTE AMB ELS INFANTS SEGONS GÈNERE (TSG) 3.2. Diferències entre gèneres.</p> <p>1. MATERIALS DIDÀCTICS COEDUCATIUS (MDS)</p>	<p><u>MC:</u> No, no tinc cap formació, però és un tema que m'interessa i que m'agradaria formar-me.</p> <p><u>Entrevistadora:</u> D'acord, les preguntes que et faré a continuació van puntuades del 0 al 4, tenint en compte que 0 és poc o mai i 4 és molt o sempre. En cada pregunta em pots argumentar doncs com ho fas o perquè fiques aquesta puntuació. Per tant, la primera pregunta d'aquest tipus és si creus que a la teva aula hi ha espais per tothom? Tant per nens com per nenes.</p> <p><u>MC:</u> Jo considero que a la meua aula és un 4. Perquè tots els espais que tenim, tant de joc simbòlic, construccions, etc. jo crec que està adaptat per tots i totes. I considero que si observo que sols van a un espai, és a dir, cada alumne té tendència a anar cap a un racó, però crec que les nenes van a tots els llocs i els nens també. Hi ha nens que juguen a la cuineta i nenes que juguen a construccions.</p> <p><u>Entrevistadora:</u> Creus que tens molta cura en utilitzar llenguatge no sexista?</p> <p><u>MC:</u> A veure...mmm... ara que m'ho preguntes, me n'adono que no sempre utilitzo vocabulari no sexista, a veure si m'hagués de posar un número potser seria un 2. Però crec que no sempre es té en compte aquest aspecte. Sí que és veritat que som poquets i es poden explicar les coses amb més calma i sóc més conscient del que dic, però no sempre, intento explicar les coses sense pensar en aquests aspectes. Potser a vegades, parlo a tota l'aula utilitzant el terme "tots" i inclús a vegades, em sorprenen ells/elles i em corregeixen. També a vegades, se m'escapa dir "pares" o "mares" i no famílies.</p> <p><u>Entrevistadora:</u> Per tant, consideres que utilitzes el llenguatge inclusiu?</p> <p><u>MC:</u> Sí és bastant amb relació a l'anterior. Em posaria un 2 o un 3. Tinc present el llenguatge no sexista, però no el tinc interioritzat.</p> <p><u>Entrevistadora:</u> Seguim amb aquesta tipologia de preguntes, consideres que ets més empàtica amb els nens?</p> <p><u>MC:</u> No, jo em posaria un 1. Perquè em considero molt empàtica amb tots. No només amb els nens.</p> <p><u>Entrevistadora:</u> I amb les nenes?</p> <p><u>MC:</u> Aquí potser sí que em posaria un 2. Considero que ho sóc igual, però plantejant-me la pregunta potser me n'he adonat que a vegades sí que mostro una mica més d'empatia i comprensió amb elles.</p> <p><u>Entrevistadora:</u> Una mica en la mateixa línia, consideres que ets més directa amb els nens?</p> <p><u>MC:</u> Un 2. Tot i que intento tenir molta cura en com em dirigeixo cap a tots els infants de l'aula, potser sí que amb els nens sóc més directa, pel que dèiem abans de l'empatia.</p> <p><u>Entrevistadora:</u> I amb les nenes? Consideres que ets més directa?</p> <p><u>MC:</u> El mateix que deia abans, posaria un 1. Perquè tot i ser directa amb elles, intento tenir més cura amb els que dic o com els hi dic a elles.</p> <p><u>Entrevistadora:</u> Creus que tens en compte la fonamentació de la igualtat en el moment de triar el material de l'aula?</p> <p><u>MC:</u> Sí, jo crec que el material es té en compte sempre a l'escola. Tots els materials que utilitzem són pensats per nens i nenes, sense distincions. Per tant, aquí posaria un 4.</p> <p><u>Entrevistadora:</u> A la vostra escola treballem dies assenyalats com el 25 de novembre o el 8 de març?</p>
---	---

<p>4. ESTEREOTIPS INFANTS (EI)</p> <p>4.1. No existeixen els estereotips de gènere a l'educació infantil.</p>	<p>d'aprenentatge i que conviden a tots, independentment del color dels materials.</p> <p><u>Entrevistadora:</u> Val, l'última d'aquest model de puntuació del 0 al 4, treballes la igualtat de gènere mitjançant dates com el 25 de novembre o el 8 de març?</p> <p><u>SR:</u> En aquest cas, 0. A la Llar fins a dia d'avui, no fem res dirigit, tot són propostes. Per tant, no ho treballem en aquest cas.</p> <p><u>Entrevistadora:</u> D'acord, les dues últimes preguntes diuen el següent, en la teva tasca com a docent, notes la presència d'estereotips de gènere a l'educació infantil?</p> <p><u>SR:</u> Jo amb la meua experiència, fins a dia d'avui, no veig que tan petits tinguin diferències de gènere com: "això és de nenes", "jo no vull jugar a nines", etc. Quan es munten racons, tots van a tot arreu. Per exemple, el que sí que he vist, és que a vegades hi ha més nens jugant a nines o nenes que juguen a mecànics. Per tant, això potser em fa veure que estem fent les coses bé, de què les feines són per les persones i indistintament ho pot fer un nen o una nena. Però potser penso que juguen a això a l'escola perquè a casa no ho tenen.</p> <p><u>Entrevistadora:</u> I l'última, en la teva tasca com a docent, observes estereotips transmesos per part de les famílies?</p> <p><u>SR:</u> Com et deia abans, a l'hora de veure jugar als nens i les nenes, me n'adono que potser juguen més a l'escola amb les coses que no tenen a casa i això potser sí que es preocupant, perquè que un nen no tingui una nina o una nena no tingui cotxes, al final... o... amb els colors, que hi ha nens que diuen que el seu color preferit és el rosa i altres se'n mofen, això és perquè al final de casa, ve una mica donat. Per tant, el que s'intenta a l'escola és trencar amb això.</p> <p><u>Entrevistadora:</u> Moltes gràcies per tot!</p>
---	---